

Møteinnkalling

Utvalg: Verneområdestyret for Trollheimen
Møtested: Saga Trollheimen Hotell, Rindal
Dato: 18.04.2013
Tidspunkt: 12:00

Eventuelt forfall må meldes verneområdeforvalter på epost hege.sather.moen@fylkesmannen.no eller telefon 71665242 / 91339538.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 16/2013	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste		
ST 17/2013	Valg av to medlemmer til å underskrive protokoll		
ST 18/2013	Orienteringssaker		
ST 19/2013	John E. Fiske - Søknad om tillatelse til uttak av ved til bruk på seter innenfor Svartåmoen naturreservat, Surnadal kommune.		2013/1364
ST 20/2013	Saemien Sijte - Arkeologiske undersøkelser innenfor Trollheimen landskapsvernområde, Rindal, Surnadal, Rennebu og Oppdal kommuner.		2013/800
ST 21/2013	Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - bygg og anlegg		2012/3779
ST 22/2013	Magne Grendal - søknad om gjering på fritidseiendom - Trollheimen landskapsvernområde, Rennebu kommune.		2013/619
ST 23/2013	Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - motorferdsel		2012/3779
ST 24/2013	Trollheimen Sitje - Søknad om bruk av helikopter for samling av rein til kalvemerking - Trollheimen landskapsvernområde, Oppdal, Rennebu, Meldal, Rindal og Surnadal kommuner.		2012/2809
ST 25/2013	Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - reiseliv og turisme		2012/3779
ST 26/2013	Verneområdestyret for Trollheimen - høringsuttale - Strategiplan for reiseliv i Sunndal		2013/2182
ST 27/2013	Eventuelt		

ST 16/2013 Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

ST 17/2013 Valg av to medlemmer til å underskrive protokoll

ST 18/2013 Orienteringssaker

Arkivsaksnr: 2013/1364-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 20.03.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	19/2013	18.04.2013

John E. Fiske - Søknad om tillatelse til uttak av ved til bruk på seter / hytte innenfor Svartåmoen naturreservat, Surnadal kommune.

Søker:

John E. Fiske, Austistua Fiske, 6653 Øvre Surnadal.

Dokumenter i saken:

1. Epost av 19.02.2013 der det søkes om tillatelse til å hogge ved til bruk på hytta.

Søknaden vurderes iht.:

1. Forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat av 17.12.1999
2. Naturmangfoldloven

Forvalters tilrådning

John E. Fiske gis tillatelse til uttak av ved til bruk på hytta ved Mobekken i Folldalen, Surnadal kommune. Tillatelsen gis med hjemmel i forskriften for fredning av Svartåmoen naturreservat kap. VI punkt 8.

Vilkår:

Tillatelsen gjelder for uttak av løvtrær på gnr 16 bnr 2, til bruk som ved på hytta ved Mobekken.

All hogst av barskog, også hogst av vindavfall er forbudt. Felling av særmerkte og dekorative trær, gadd og døde trær, som er med på prege landskapet er forbudt.

Tillatelsen gjelder til 31.12.2014.

Klagemulighet

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Verneområdestyret for Trollheimen.

Søknaden

Søker eier gnr 16 bnr 2 i Folldalen, i Surnadal. Eiendommen ligger innenfor Svartåmoen naturreservat, med hytte beliggende ved utløpet av Mobekken. Søker ønsker å ta ut ved innenfor Svartåmoen naturreservat til bruk på hytta.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

I kgl.res av 17.desember 1999 ble Svartåmoen fredet som naturreservat.

Formålet med fredinga er å sikre eit skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Av spesielle kvalitetar kan nemnast at området er eit lite rørt furuskogområde på grusavsetjingar som er typiske for regionen.

All vegetasjon, medregna døde busker og trær er fredet mot ødeleggelse.

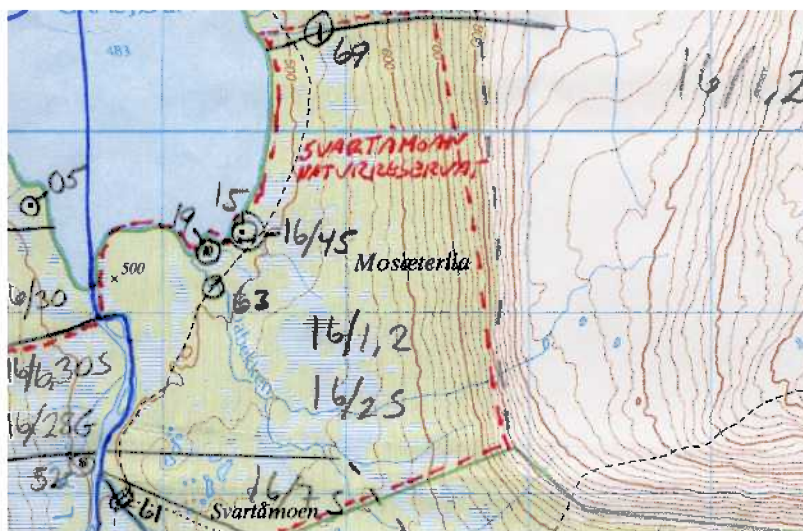
Det kan etter søknad åpnes for uttak av ved til bruk på Trollheimshytta og til bruk på støler og hytter innenfor verneområdet, jf. forskrift om freding av Svartåmoen naturreservat kap. VI punkt 8.

Miljøverndepartementet har 8.2.2011 i medhold av Naturmangfoldloven (NML) § 62 delegert forvaltningsmyndigheten til Verneområdestyret for Trollheimen for dispensasjoner etter verneforskriften og NML § 48.

Alle dispensasjoner skal vurderes etter NML §§ 8-12.

Vurdering av saken

Av kartutsnittet under går det fram at eiendommen 16/2 ligger innenfor Svartåmoen naturreservat. Eiendomsretten er delt, og 16/2 eier skogen. Søkers hytte er avmerket som nr 19. på kartet. Søker ønsker tillatelse til å ta ut ved på egen eiendom til bruk på hytta.

§ 8 kunnskapsgrunnlaget

Svartåmoen er fredet som barskogreservat. All vegetasjon, medregna døde busker og trær er fredet mot ødeleggelse. Uttak av løvtrær i det omfang som er aktuelt for å dekke behovet på hytta vurderes å være innenfor det vernebestemmelsene kan åpne for, og ikke til skade for verneformålet. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig og § 9 føre-var-prinsippet synes ikke relevant å bruke i denne sak.

§ 10 økosystemtilnærming og samlet belastning

Vernebestemmelsene gir åpning for at det kan tillates uttak av ved til bruk på hytter / setre innenfor Svartåmoen naturreservat i tillegg til Trollheimshytta. For Trollheimshytta blir det i all hovedsak hogd utenfor grensen til naturreservatet, og etter anvisning fra forvaltningsmyndighet / SNO. Antallet setre og hytter for øvrig er begrenset, og bruken av dem likeså. Det synes derfor ikke å være noe fare knyttet til å gi tillatelse som det her søkes om.

Det er ikke noe ny dispensasjonspraksis i denne saken, som medfører fare for presedens.

§ 11 kostnadene ved miljøforringelse

Vurderes som ikke relevant i denne sak da tiltaket ikke medfører varig skade.

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Plukkhogst av løvtrær synes å være god miljøforsvarlig metode. Det er ikke nødvendig med motorferdsel for framkjøring av den hogde veden.

Kopi:

Surnadal kommune, 6650 Surnadal

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkeshuset, 6404 Molde

Statens naturoppsyn, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Direktoratet for naturforvaltning, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Fra: Hege Sæther Moen[fmmrheme@fylkesmannen.no]
Dato: 20.02.2013 08:28:54
Til: Terje Herskedal
Tittel: VS: Vedhogst Svartåmoen

Fra: John E Fiske [<mailto:johnfi@svorka.net>]
Sendt: 19. februar 2013 18:27
Til: Hege Sæther Moen
Emne: Vedhogst Svartåmoen

Hei!

Søker med dette om tillatelse for å hogge ved til bruk på hytta ved Mobekken.

Med hilsen
John E Fiske
Austistua Fiske
6653 Øvre Surnadal
(g.nr 16-br.nr 2)

Arkivsaksnr: 2013/800-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 02.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	20/2013	18.04.2013

Saemien Sijte - Arkeologiske undersøkelser innenfor Trollheimen landskapsvernområde, Rindal, Surnadal, Rennebu og Oppdal kommuner.

Søker:

Stiftelsen Saemien Sijte / Sør Samisk Museum og kultursenter, Flatbostad, 7760 Snåsa.

Dokumenter i saken:

1. Søknad av 28.januar 2013 fra Saemien Sijte ved Birgitta Fossum
2. Epost av 19.02.2013 fra Therese Hellqvist vedrørende opplysninger begrenset offentlighet (gps-koordinater og kart med inntegnet stedsangivelser)
3. Utskrift av møtebok fra Oppdal bygdeallmenning av 18.02.2013

Saken vurderes iht.:

1. Forskrift for Trollheimen landskapsvernområde av 11.12.1987
2. Forvaltningsplan for Trollheimen av august 2005
3. Naturmangfoldloven

Forvalters tilråkning

Verneområdestyret for Trollheimen gir Stiftelsen Saemien Sijte / Sør Samisk Museum og kultursenter tillatelse til å utføre arkeologiske undersøkelser slik det framgår av søknaden. Tillatelsen er gitt med hjemmel i Naturmangfoldloven § 48.

De arkeologiske undersøkelsene som er planlagt utført, vil framskaffe ny kunnskap om den historiske bruken av fjellområdene i Trollheimen. Kunnskap som er av stor verdi for det samiske samfunn spesielt, men som også er nyttig for lokalsamfunnene i regionen, og for framtidig forvaltning av verneområdene i Trollheimen.

Forholdet til annet lovverk

Saemien Sijte må sørge for at tillatelse for å gjennomføre arkeologiske undersøkelser i automatisk fredede kulturminner er gitt av kulturminnemyndigheten etter lov om kulturminner, og at aktuelle grunneiere har gitt sitt samtykke til undersøkelsene.

Klagemulighet

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Verneområdestyret for Trollheimen.

Søknaden

Stiftelsen Saemien Sijte - Sør Samisk Museum og kultursenter søker om dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde i forbindelse med arkeologiske undersøkelser.

Forskningsprosjektet er en del av interreg-prosjektet Sørsamer – landskap og historie. Feltundersøkelsene skal gjennomføres av personale fra Saemien Sijte og lokale registratorer / tradisjonsbærere fra Trollheimen reinbeitedistrikt.

Prosjektets formål er å innhente kunnskap om samisk historie og områdebruk, og sammenlikne dette med dagens bruk av landskapet og forholdet mellom menneske, landskap og rein. Også annen samisk næringsutnyttelse enn reindrift, som for eksempel jakt, fiske og jordbruk, skal belyses i prosjektet.

I alt 6 undersøkelsesområder med til sammen 9 kulturminner skal undersøkes nærmere. Kulturminnene antas å være samiske kulturminner, og som en del av undersøkelsen ønsker forskningsprosjektet å finne ut dette med større sikkerhet, samt tidfeste perioden kulturminnene tilhører nærmere. Alle kulturminnene som skal undersøkes har fredningsgrad automatisk fredet kulturminne, og 3 av dem er i tillegg begrenset offentlighet - av den grunn er en del informasjon og bilder/ kart ikke vedlagt de offisielle sakspapirene.

Kulturminnene er offerplasser /bendeponi, ildsteder, en teltboplass og en gammetuft. Det er beregnet ca 20 dagers feltarbeid i perioden juli til september 2013. De tekniske inngrepene vil være at torv fjernes i et område på ca 1 m² - torven legges tilbake etter at området er nærmere undersøkt, og eventuelle prøver tatt.

Det er sendt søknad til Sametinget om tillatelse til inngrep i automatisk fredede kulturminner etter Lov om kulturminner § 8.

Berørte grunneiere har også fått søknaden.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Formålet med vern av Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på et særegent og vakkert fjellområde med skog og seterdaler, og et rikt plante- og dyreliv.

I verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde kap IV punkt 1.1 framgår at « *alle inngrep som vesentlig kan endre karakteren til landskapet er forbodne* ». Videre er det gitt en del eksempler som i punkt 1.1.a) «...*uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, lausbryting og fjerning av stein, mineraler eller fossiler...*»

En eventuell dispensasjon til arbeidene som skal gjennomføres i denne saken må gis med hjemmel i Naturmangfoldloven (NML) § 48.

Miljøverndepartementet har 08.02.2011 i medhold av Naturmangfoldloven(NML) § 62 delegert forvaltningsmyndigheten for Trollheimen landskapsvernområde til Verneområdestyret for Trollheimen for dispensasjoner etter verneforskriften og NML § 48.

Alle dispensasjoner skal vurderes etter NML §§ 8-12.

Vurdering av saken

Det er usikkert om tiltaket i seg selv av en slik karakter at det vil kreve tillatelse etter verneforskriften. Da tiltaket ikke er opplistet som et av punktene som kan skje i medhold av verneforskriften eller som det kan gis tillatelse til etter søknad, vurderes det som riktig å behandle søknaden etter NML § 48.

Trollheimen er i sin helhet privat eid. For reindriftutøverne i Trollheimen gir dette en del andre utfordringer ved driften, enn samer som driver på statsgrunn møter. Den samiske reindriften i Trollheimen har siden 21.12.84 vært driftet med utgangspunkt i en egen særlov - Lov om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal (Trollheimsloven). I deler av området er det inngått frivillige avtaler om beiterett, mens det for de øvrige områder ble ekspropriert rett til beite.

Reindriften er avhengig av store urørte områder, noe som for grunneierne kan bety begrensning i hva eiendommen kan utnyttes til i andre sammenhenger. Det klassiske er arealkonflikt knyttet til utbygginger (hyttefelt o.l.). Det er en del uro i lokalsamfunnene knyttet til grunneieres utnyttelse av egen eiendom og samenes sikkerhet ved tilstrekkelig areal for sin næring utøvelse.

Kunnskap som framskaffes gjennom Saemien Sijtes undersøkelse av samiske kulturminner i Trollheimen kan gi kunnskap om samenes tilstedeværelse og bruk av Trollheimen i tidligere tider – kunnskap som har manglet fram til i dag, og som gjorde det nødvendig med en egen særlov for å sikre samisk reindrift i Trollheimen.

§ 8 kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget i saken er innhentet fra en omfattende søknad med beskrivelse av planlagt tiltak, der vegetasjon/ torv skal fjernes fra begrensede områder – for å legges tilbake når undersøkelser / prøver er tatt. Tiltaket er således av forbigående karakter og svært lite. All transport av utsyr vil skje uten behov for motorisert transport.

I forvaltningsplanen for Trollheimen framgår det at det er ønskelig at det framskaffes ny kunnskap om verdifulle kulturminner / kulturlandskap.

Kunnskapsgrunnlaget i saken vurderes å være tilstrekkelig, og det er ikke nødvendig å ta i bruk § 9 føre-var-prinsippet. Dette sammen med tiltakets begrensede inngrep og forbigående karakter gjør at §§ 10 -12 vurderes ikke være nødvendig å vurdere i denne saken.

§ 14 vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser

Undersøkelsene vil gi viktig ny informasjon om kulturminner – som antas å være samiske. Kunnskapen vil være av stor interesse for det samiske samfunn og deres utøvelse av reindrift i Trollheimen.

§ 48 Dispensasjon fra vernevedtak

Verneforskriften for Trollheimen LVO har ikke hjemmel som kan brukes for å gi tillatelse til arkeologiske utgravinger. Det er derfor nødvendig å vurdere en eventuell tillatelse i henhold til § 48 i NML.

NML § 48 kan bare brukes dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Tiltaket er lite og vil ikke påvirke hverken landskapets art og karakter eller verneformålet for Trollheimen landskapsvernområde nevneverdig, heller ikke verneverdiene vil forringes av utgravingene, der jord / stein vil settes tilbake etter endt undersøkelse / prøvetaking.

Tiltaket vil framskaffe ny kunnskap om historisk bruk av landskapet, noe som er av stor verdi for det samiske samfunn spesielt, men som også er nyttig for lokalsamfunnene i regionen, og for framtidig forvaltning av verneområdene i Trollheimen. Samlet sett vurderes det som riktig å åpne for at det kan utføres arkeologiske undersøkelser av de omsøkte kulturminner.

Kopi:

Statens naturoppsyn, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM

Direktoratet for naturforvaltning, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark, Pb 121, 7361 RØROS

Rennebu kommune, 7391 RENNEBU

Oppdal kommune, 7340 OPPDAL

Surnadal kommune, 6650 SURNADAL

Rindal kommune, 6657 RINDAL

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, fylkeshuset, 6404 MOLDE

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Postboks 4710 Sluppen, 7468 TRONDHEIM

Till Trollheimens Vernområdestyret for Trollheimen

Søknad om dispensasjon fra naturvernloven

Stiftelsen Saemien Sijte – Sørsamisk museum og kultursentrum ansöker om dispens från naturvernloven och Trollheimens landskapsvernforskrifter för att genomföra arkeologiska undersökningar inom Trollheimens Landskapsvernområde. Ansökan gäller forskningsundersökningar.

Ansökan om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne etter Lov om kulturminner av 9. juni 1978nr. 50, §§ 8 første ledd, har skickats i sin helhet till Sametinget, (kopia av ansökan skickas med som bilaga). Stiftelsen Saemien Sijte önskar genomföra undersökningarna under fältsäsongen 2013, under perioden juli till september.

All transport av fältmaterial in till undersökningsområdet ska företas till fots. Undersökningsytan kommer att avtorvas för hand och när undersökningarna är avklarade kommer markytan/vegetationen att återställas. Undersökningarna gäller sex lokaler och totalt nio stycken kulturminnen. Kulturminnena kommer att delundersökas och den maximala undersökningsytan per kulturminnen kommer att vara 1m².

Askeladden idnr	Lokalnamn	Kommun	Fylke	Kartblad	Gnr/bnr
140299	Svarthatten	Rindal	Møre og Romsdal	Trollhetta 1520/4	4/14
140300	Svarthatten	Rindal	Møre og Romsdal	Trollhetta 1520/4	4/14
160567	Todalsberga	Rindal	Møre og Romsdal	Trollhetta 1520/4	4/14
140298	Øyasæter	Rennebu	Sør- Trøndelag	Trollhetta 1520/4	168/1
140296	Øyasæter	Rennebu	Sør- Trøndelag	Trollhetta 1520/4	168/1
160308	Solhaugtjønna	Oppdal	Sør- Trøndelag	Trollhetta 1520/4	356/1
160509	Storbekkøyan	Oppdal	Sør- Trøndelag	Trollhetta 1520/4	356/1
160513	Storbekkøyan	Oppdal	Sør- Trøndelag	Trollhetta 1520/4	356/1
140332	Tovatnet	Surnadal	Møre og Romsdal	Romfo 1420/2	140/1

Sign:

Daglig leder: **Birgitta Fossum**
Direkte innvalg: + 47 94 01 70 20
birgitta.fossum@saemiensijte.no

Søknad

Søknad om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne etter Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, §§ 8 første ledd.

Les veiledning på side 4
før søknad fylles ut

Til
(søknaden skal sendes rette Fylkeskommune/Byantikvaren/Sametinget)

1	Søkerens navn (Slektsnavn, for- og mellomnavn)	Telefon / e-post
	Stiftelsen Saemien Sijte - Sørsamisk museum og kultursentrum	+4774138000/post@saemiensijte.no
	Adresse	
	Flatbostad N-7760 Snåsa	
2	Tiltakshavers navn	Telefon / e-post
	Daglig leder: Birgitta Fossum	+4794017020/birgitta.fossum@saemiensijte.no
	Adresse	
	Flatbostad N-7760 Snåsa	
3	Grunneiers navn	Telefon / e-post
	Flere grunneier se vedlegg 1 for mer informasjon	
	Adresse	
4	Eiendommens navn	Gnr / bnr
	Flere grunneier se vedlegg 1 for mer informasjon	Flere Gnr/bnr se vedlegg 1 for mer info
	Kommune	Fylke
	Rindal, Rennebu, Oppdal, Surnadal	Møre og Romsdal fylke, Sør-Trøndelag fylke

5 Planlagt tiltak

☐ Bygning	<input type="text"/>
☐ Jordbruk	<input type="text"/>
☐ Skogbruk	<input type="text"/>
☐ Vei	<input type="text"/>
☐ Grustak	<input type="text"/>
☐ Grøft	<input type="text"/>
☐ Arrangement	<input type="text"/>
☒ Forskning	Arkeologiska forskningsundersökning
☐ Annet	<input type="text"/>

**6 Utfyllende beskrivelse av tiltaket, planlagt oppstart og varighet
(kan leveres på eget ark)**

Se vedlegg 1.

7 Budsjett for gjennomføring av tiltaket

Se vedlegg 1

8 Begrunnelse for tiltaket

Se vedlegg 1.

9 Alternativer

Se vedlegg 1.

10 Kulturminne

Se vedlegg 2.

11 Arealplanstatus

Forvaltningsplan for Trollheimen landskapsvernområde. 2005. Møre og Romsdal fylke

12 Vedlegg

Kart Se vedlegg 3, 4, 5, 6, 7, 8

Fotografier

Skisser

Plantegninger

Annet

vedlegg 1 & 2

Dato:

28.01.2013

Søkers underskrift

Doragitta Fossun

Fylles ut av FK/Sametinget/Byantikvaren

13 Dato mottatt søknad

14 Askeladden id. nr

15 Kulturminnetype

16 Type konflikt:

- Skade/ødelegge**
- Fjerne**
- Skjule**
- Tildekke**
- Utilbørlig skjemme**
- Annet**

17 Tiltaksstatus

- Offentlig** **Større privat** **Mindre privat**

18 Andre relevante opplysninger

Vedlegg 1.

Søknad

Søknad om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne etter Lov om kulturminner av 9. juni 1978nr. 50, §§ 8 første ledd.

1. Søkernes navn: Birgitta Fossum daglig leder ved Saemien Sijte.

Adress: Flatbostad N-7760 Snåsa,
E-post: post@saemiensijte.no, t
Telefon: +47 74 13 80 00

Daglig leder: **Birgitta Fossum**
Direkte innvalg: + 47 94 01 70 20
birgitta.fossum@saemiensijte.no

2. Tiltakshaverens navn:

Saemien Sijte – Sørsamisk museum og kultursenter

Birgitta Fossum daglig leder ved Saemien Sijte

Adresse: Flatbostad N -7760 Snåsa,
E-post: post@saemiensijte.no,
Telefon: +47 74 13 80 00

Daglig leder: **Birgitta Fossum**
Direkte innvalg: + 47 94 01 70 20
birgitta.fossum@saemiensijte.no

3. Grundägare:

Berörda markägarna har fått kopia utskickad en av ansökan. Markägare uppmanas att inom 6 veckor meddela Trollheimens landskapsvernområde styrelse om de har invändningar mot att undersökningarna genomförs.

Gnr/bnr	Markägare	Adress till markägare	Juridiska ägarförhållanden
4/14	Renander Sigvart Bertil	Nerskogen, 7393, Rennebu	Enkeltperson, E
4/14	Renander Sigvart Bertil	Nerskogen, 7393, Rennebu	Enkeltperson, E
4/14	Renander Sigvart Bertil	Nerskogen, 7393, Rennebu	Enkeltperson, E
168/1	Haugen Ola G	Voll, 7393, Rennebu	Enkeltperson, E
168/1	Haugen Ola G	Voll, 7393, Rennebu	Enkeltperson, E
356/1	Oppdal Bygdeallmenning	Postboks 73, 7341 Oppdal	Annen juridisk person (Anna)
356/1	Oppdal Bygdeallmenning	Postboks 73, 7341 Oppdal	Annen juridisk person (Anna)
356/1	Oppdal Bygdeallmenning	Postboks 73, 7341 Oppdal	Annen juridisk person (Anna)
140/1	Kårvatn Gudmund	Todalen, 6645, Todalen	Enkeltperson, E

Vedlegg 1.

4. Egendomens navn:

Askeladden idnr	Gnr/bnr	Grunneiere	Kommune nr	Bruksnavn
140299	4/14	Renander Sigvart Bertil	1567	Bjørneraaen
140300	4/14	Renander Sigvart Bertil	1567	Bjørneraaen
160567	4/14	Renander Sigvart Bertil	1568	Bjørneraaen
140298	168/1	Haugen Ola G	1634	Øiasæteren
140296	168/1	Haugen Ola G	1635	Øiasæteren
160308	356/1	Oppdal Bygdeallmenning	1634	Oppdalbygdeallmenning
160509	356/1	Oppdal Bygdeallmenning	1634	Oppdalbygdeallmenning
160513	356/1	Oppdal Bygdeallmenning	1634	Oppdalbygdeallmenning
140332	140/1	Kårvatn Gudmund	1566	Kaarvatn

5 Planlagt tiltak

Arkeologisk forskningsundersökning.

6. Utfyllende beskrivelse av tiltaket, planlagt oppstart og varighet

Planlagt tiltak:

Stiftelsen Saemien Sijte ansöker om undantag från KML § 8. Stiftelsen Saemien Sijte önskar att under 2013 -fältsåsong genomföra arkeologiska forskningsundersökningar av 9 kulturminnen som ligger inom Trollheimens landskapsvernområde. Undersökningarna avser delundersökningar av kulturminnena, där storleken på undersökningsytan kommer att vara begränsad.

Kulturminnena antas kunna vara samiska kulturminnen och Stiftelsen Saemien Sijte önskar undersöka lämningarna arkeologiska för att försöka fastställa om det är samiska kulturminnen och vilken bruksperiod/bruksperioder som kulturminnena har.

De kulturminnen som Saemien Sijte önskar undersöka arkeologiskt ligger inom Trollheimens landskapsvernområde och en ansökan om undantag från naturvernloven har skickats till Fylkesmannen i Sør – Trøndelag Fylke och Fylkesmannen i Møre og Romsdal samt berörda markägare.

Organisering

Museets dagliga ledare Birgitta Fossum kommer att vara undersökningsledare och huvudansvarig för undersökningarna. Fältledare är projektledaren för interreg- projektet *Sørsamer – landskap og historie*, Erik Norberg. Fältundersökningarna kommer att genomföras av personal från Stiftelsen Saemien Sijte och lokala registratorer/traditionsbärare från Trollheimen renbetesdistrikt.

Forskningsundersökningen kommer att genomföras inom ramen av interreg- projektet *Sørsamer – landskap og historie*. Interreg-projektet startade våren 2012 och pågår fram till våren 2014. Interreg-projektet är ett samarbetsprojekt mellan institutioner i Norge och Sverige. Där Stiftelsen Saemien Sijte i Snåsa och Sijti Jarne i Hattfjellidal deltar från Norge och Gaaltije i Östersund och

Vedlegg 1.

Västerbottensmuseum i Umeå deltar från Sverige. Projektet arbetar bland annat med utgångspunkt i de resultaten som framkom i ett tidigare interregprojekt vid namn "Saemieh saepmesne – I det samiska rummet".

Syftet med projektet *Sørsamer – landskap og historie* är att arbeta gränsöverskridande och generera ny kunskap om sydsamisk historia. Projektet skall fördjupa kunskaperna om samernas historia. Projektet skall lyfta fram traditionell samisk kunskap och bruk av landskapet för att påvisa kontinuitet och kvalitet (intensitet) i bruk av landskapet samt jämföra detta med dagens markutnyttjande och beroendeförhållandet mellan människa, landskap, och ren. Även annan samisk näringsinriktning än renskötsel, som till exempel jakt, fiske och jordbruk, ska belysas i projektet. Projektet ska sprida den nya kunskapen dels inom det samiska samhället men även utanför. Samer ska själva medverka i sin historieskrivning. Projektet ska ge ny och utökad kunskap om den sydsamiska historien genom tolkning och analys av insamlat material, historiskt och arkeologiskt.

Genomförande

De arkeologiska undersökningarna kommer att genomföras under fältsäsongen 2013, under perioden juni till september. Undersökningar i fält beräknas pågå under 29 dagar och kommer att vara fördelade på tre perioder. Vi har utökat fältperioden med 5 extra dagar för att ta i beräkning att vissa dagar kan gå bort på grund av dåliga väderförhållanden. I dessa dagar ingår också restiden mellan Trollheimen och Snåsa, där projektet har kontorsplats.

Undersökningarna kommer i fält att utföras av 3 personer (2 arkeologer och 1 traditionsbärare). Undersökningsledare kommer att vara Birgitta Fossum. Fältledaren kommer att vara Erik Norberg, fältarkeolog kommer att vara projektmedarbetare Therese Hellqvist och en av traditionsbärrarna från Trollheimens renbetes distrikt kommer att delta som fältassistent.

Kompetans:

Undersökningsledare Birgitta Fossum har huvudansvar för undersökningarna och ansvarar för att de ekonomiska rammarna och tidsplaner inte överskrids. Birgitta Fossum har lång erfarenhet med arkeologiskt fältarbete och inventering av samiska kulturminnen. Fossum disputerade 2006 med avhandlingen "*Förfädernas land. En studie av rituella lämningar i Sápmi 300 f. Kr – 1600 e. Kr*". Fossum jobbar sedan 2010 som daglig ledare på Stiftelsen Saemien Sijte.

Fältledare Erik Norberg kommer att ansvarar för att de arkeologiska undersökningarna genomförs enligt projektetplanen och att projektets mål uppfylls. Vidare kommer fältledaren att göra den ekonomiska rapporten och undersökningsrapporten. Norberg har lång erfarenhet av projektledning, arkeologiska undersökningar och inventering av samiska kulturminnen i Sverige och Norge. Norberg disputerade 2008 med sin avhandling "*Boplatsvallar som bostad i Norrbottens kustland 5000 till 2000 före vår tideräkning. – en studie av kontinuitet och förändring*". Norberg har tidigare jobbat som projektledare i Norge för interreg- projektet "*Saemieh saepmesne – I det samiska rummet*" mellan 2009 -2012. Norberg jobbar idag som projektledare för interreg – projektet "*Sydsamer - landskap och historia*" i Norge.

Fältarkeologen Therese Hellqvist kommer att delta och genomföra i fältundersökningarna. Hellqvist är utbildad arkeolog med magistergrad från Umeå universitet och har flera års erfarenhet av arkeologiska fältundersökningar och inventeringar av samiska kulturminnen i Norrland Sverige och Norge. Hellqvist arbetar sedan 2010 på Stiftelsen Saemien Sijte och var under 2010 vikarierande

Vedlegg 1.

konservator på Stiftelsen Saemien Sijte och arbetade under 2011 som projektmedarbetare i projektet "Saemieh saepmesne – I det samiska rummet". Sedan 2012 arbetar Hellqvist som projektmedarbetare i projektet "Sydsamer - landskap och historia".

Fältassistenten som kommer att delta i undersökningarna har flera års erfarenhet av inventering av samiska kulturminnen och har goda kunskaper om samiska kulturminnen. Fältassistenten har god lokalkännedom av området och är också traditionsbärande från Trollheimen. Fältassistenten har deltagit och genomfört inventeringsprojekt av samiska kulturminnen i Trollheimen sedan 2004.

Tidsåtgång för undersökningarna	Antal dagsverk	Antal personer	Antal timmar	Total kostnad
Projektledning	3	1	22,5	13950
Förarbete inför utgrävning*	5	1	37,5	23250
Fältarbete**	81	3	607,5	321450
Efterarbete	5	1	37,5	23250
Rapportskrivning	15	1	112,5	69750
Summa total:	109	7	817,5	451650

*Projektledning 3 dagar **Inklusive transporttid ner till Trollheimen från Snåsa för 2 (6 dagar) personer och eventuella bortfall av dagar p.g.a. dåligt väder (5 dagar).

Beräknad tidsåtgång i fält	Dagar	Antal personer	Dagsverk
Resor till och från Trollheimen	6	2	12
Extra dagar för dåligt väder	5	3	15
Fältdagar	18	3	54
Sum total:	29	Sum:	81

Metod

Undersökningarna kommer att sker utifrån gällande vetenskaplig standard och dokumenteras utifrån rådande praxis. Anläggningarna kommer att grävas för hand med skärslev och materialet sällas genom sållduk med 4 mm nätbredd. Anläggningarna kommer att delundersökas och vi kommer att sträva efter att hålla undersökningsytornas storlek till ett minimum, med max yta på 1 m².

Undersökningsytan som tas upp på varje anläggning kommer att variera i storlek, utifrån anläggningen karaktär och storlek. Undersökningens målsättning är att placera kulturminnet i tid och försöka fastställa dess bruksperiod. För härdar och kåtatomter kommer en yta på 1 m² att tas upp och i kåtatomterna kommer bara en del av härden att undersökas. Bengömmor/bendeponeringar ska undersökas genom att ett snitt läggs i en del av anläggningen, med en yta på upp till 0,50 m².

Undersökningsområdet kommer att undersökas med lager på 5 cm om kulturlager saknas. Utgrävning kommer att göras ner till sterila lager för att kunna fånga upp anläggningens bruksperioder och inte bara sista bruksfasen. Men det görs också för att försöka fastställa anläggningens djup, ta fram markprofilen och för att fånga upp anläggningens alla bruksperioder. En

Vedlegg 1.

av målsättningarna med undersökningarna är att placera kulturminnena i tid, för att skapa bra underlag för eventuella fortsatta undersökningar.

Det kommer att inhämtas flera dateringsprover från varje anläggning och om en anläggning bedöms som lämplig för det kommer även miljöarkeologiska prover att tas. Vi ämnar ta in olika organiska material som dateringsprov, om möjlighet finns. Det för att förbättra valmöjligheten av prover som skickas in för ¹⁴C- dateringar. Vi kommer att göra minst 3 dateringar per bengtömma och bendeponering och 2 dateringar per härd/ildsted. Vi kommer att göra vedartsanalyser på eventuellt kol som framkommer vid undersökningarna och det benmaterial som framkommer kommer att det att göras osteologiska analyser på.

Vi kommer vid undersökningen att använda oss av gps och teodolit för att mäta in och dokumentera anläggningen. Anläggningarna kommer att fotograferas och ritas för hand på millimeter papper. Både plan och profilritning kommer att göras för varje lager och även extra ritningar och kommer att göras om det bedöms som nödvändigt. Anläggningen kommer även att beskrivas skriftligt genom hela undersöknings förfarandet.

Kostnader

Projektet *Sørsamer – landskap og historie* kommer att stå för alla kostnaderna för undersökningarna.

7. Budsjett

Forskningsundersökningen kommer att genomföras inom ramen av interreg- projektet *Sydsamer – landskap och historia*, projektet startade 2012 pågår fram till våren 2014. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan institutioner i Norge och Sverige. Stiftelsen Saemien Sijte i Snåsa och Sijti Jarngje i Hattfjelldal deltar från Norge och Gaaltije i Östersund samt Västerbottensmuseum i Umeå deltar från Sverige. Projektet har en totalbudget på 6 445 918 kr NOK i Norge. Projektet får projektmedel från EU- interreg IV A nord Sápmi, Sametinget, Norsk kulturråd, Nordland fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Sør Trøndelag fylkeskommune, Oppland fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune.

Vedlegg 1.

Budget

Undersøkningsledare

13 950

Fältledare

251 100

Fältarkeolog (prosjektmedarbeidere)

134 850

Fältassistens (traditionsbærere)

51 750

Materialkostnad

2 000

Analyser, total kostnad

235610

Summa kostnader:

689260

*Diverse forbrukningsvarer.
Övrig utrustning till undersökningarna
har Stiftelsen Saemien Sijte.

Finanseringsplan:

Sydsamer – landskap och historia**

689260

Summa kostnader:

689260

**Prosjektet Sydsamer - landskap och historia för finansieringen.

Vedlegg 1.

Utfyllende beräkningar av tidsförbrukning och kostnader

Undersøkningskostnad	Antal dagsverk	Kostnad
Fältledare	54	251100
Undersøkningsledare	3	13950
Fältarkeolog	29	134850
Fältassistent	23	51750
Materialkostnad		2000
Analyskostnader		235610
Summa total:	109	689260

Arbetskostnad	Fältledare	Fältarkeolog	Fältassistent
Timkostnad	620	620	300
Dagskostnad	4650	4650	2250
Fältkostnad totalt	134850	134850	51750

*(inkl., resa, diet og arbeidsgivaravgift)

Analyskostnader	Antal anleggninger	Dateringar * +**	Vedarts-analys	Osteologisk analys
Hårdar	5	33500	6700	45650
Bengømmor	4	40200		109560
Summa antal analyser:	9	22	10	17
Summa kostnad:		73700	6700	155210
Summa total:				235610

*Bengømmor, 3 per anleggning.

** Hårdar, 2 per anleggning.

14 C datering, kostnad a' pris 3350NOK (3000 kr sek + MVA)

(Vedartsanalys, kostnad a' pris 670 NOK (600 kr + MVA SEK)

(Osteologiskanalys, kostnad a' pris 9130 NOK (7300 kr nok + MVA)

Den 18.01.2013 var valutakursen 0,8929 NOK/1 SEK

8. Begrunnelse for tiltaket

Inom det sydsamiska området är det fortfarande få samiska kulturminnen som är undersökta arkeologiskt. Det innebär att det finns stora kunskapsluckor om samisk historia och förhistoria. I dag finns de få daterade samiska kulturminnen och med dessa undersökningar önskar Stiftelsen Saemien Sijte att bidra till en ökad kunskap kring den samiska närvaron i Trollheimen genom historien. Stiftelsen Saemien Sijte vill med undersökningarna och dateringarna se om det går att styrka och belysa det samiska bruket av området. Materialet som framkommer kan komma att bidra till en ökad insikt och förståelse av hur bruket av området sett ut och leda till vidare forskning av området.

Vedlegg 1.

Bakgrund till önskan om att genomföra arkeologiska undersökningarna i Trollheimen bygger på det inventeringsprojekt som Stiftelsen Saemien Sijte har bedrivit sedan 2010 i Trollheimen. Där projektet har arbetat utifrån en hypotes om att det kan finnas samiska kulturminnen i Trollheimen från äldre perioder än de historiskt kända, främst från yngre metaltid (vår tideräknings början till 1000-talet och tidig medeltid 1000- talet till 1500-tal).

Under 1970- och 1980-talet registrerades de första samiska kulturminnena i Trollheimen. De första inventeringarna blev utförda av Knut Odner, Anne Severinsen och Leif Pareli 1973 (Odner, 1973). 1978 genomförde Tromsø Museums samisk-etnografiska avdelning också ett registreringsprojekt med mål att registrera sydsamiska kulturminnen i Trollheimen, med Bjørn Aarseth som projektledare (Pareli, 1978). Det registrerades under åren 1978 till 1980 ett 30-tal kulturminnen av olika typer (Pareli ss. 1978,1979 & 1980).

Under samma tid (1970-talet) kom Oddmunn Farbrege med sin avhandling *Pilefunn fra Oppdalsfjella*, där Farbrege lyfte fram vad han menade var en samisk närvaro i Trollheimen. Farbrege menade att två av pilspetsarna från Oppdalsfjällen visade på samisk närvaro. Pilspetsarna daterades typologiskt till tidig medeltid och medeltid. Farbrege ansåg att pilspetsar hade nära paralleller med fynd som gjorts i Sverige, pilspetsarna på svensk sida kom från samiska offerplatser. Farbrege drog från detta bland annat slutsatsen att det bott samer i Dovreområdet under tidig medeltid (Farbrege, 1972 s. 109).

Under 2000-talet har det också genomförts arkeologiska undersökningar av kulturminnen som har tolkats som samiska kulturminnen. De arkeologiska undersökningarna är gjorda i områden som ligger söder och sydöst om Trollheimen. Till exempel blev det 1999 registrerat en boplatz med 4 kåtaplatsar vid sjön Rensenn i Vestre Slidre kommune i Oppland fylke. Deras speciella form och organisering tydde på att det kunde vara en samisk boplatz. De undersöktes i 2009 av kulturhistoriskt museum i Oslo, med Jostein Bergstøl som projektledare och Hege Skalleberg Gjerde som fältledare (Gjerde, 2011 s. 1). Dateringarna gav en bruksfas av kåtatombarna till 1020-1150 AD (Gjerde, 2011 s. 15). Även söder om Trollheimen har samiska kulturminnen undersökts arkeologiskt. Det gjordes i samband med att dammen till Aursjømagasinat skulle genomgå reparationer. Aursjøen ligger i Lesja kommune i Oppland fylke. Under sommaren 2006 registrerades där 4 rektangulära härdar som var organiserade på rad. Alla härdarna utom en undersöktes och de tolkades som samiska härdar (Reitan, 2006) och av härdarna har daterats till 770-980 e.v.t (Amundsen, et al., 2007 s. 61ff).

Förutom undersökningarna har även Jostein Bergstøl med sin avhandling *Samer i Østerdalen? En studie i etnisitet i jernalderen i det nordøstre Hedmark från 2009* visat på att det funnits en äldre samisk bosättning i Østerdalen, ett område i Hedmark fylke och Oppland fylke. Bergstøl menar att den samiska bosättningen dominerade i området fram till och med 700-talet e.v.t (Bergstøl, 2009).

Stiftelsen Saemien Sijte menar att utifrån de samiska bosättningsspår som finns både söder och sydöst om Trollheimen gör att det kan vara troligt att anta att det även finns äldre samiska bosättningsspår i Trollheimen.

Litteraturförteckning

Amundsen, Hilde Rigmor, Engesveen, Anne och Finstad, Espen. 2007. *Arkeologisk registeringsrapport Aursjøprosjektet 2006*. Lillehammer : Oppland fylkeskommune, 2007.

Vedlegg 1.

Bergstøl, Jostein. 2009. *Samer i Østerdalen? En studie i etnisitet i jernalderen i det nordøstre Hedmark.* Oslo : Universitetet i Oslo, 2009.

Farbregd, Oddmund. 1972. *Pilefunn fra Oppdalsfjella.* Trondheim : NTNU Vitenskapsmuseet, Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab Museet Minscellanea, 1972.

Gjerde, Hege Skalleberg. 2011. *Arkeologisk rapport Gammetuft, Smie, kokegroper Vestre Slidre statsalmenning, 94/1 Vestreslidre, Oppland.* Oslo : Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, 2011.

Odner, Knut. 1973. *Rapport over arkeologiske registreringer i Trollheimen, sommer 1973.* Tromsø : u.n., 1973.

Pareli, Leif. 1978. *De samisk-etnografiske/arkeologiske registreringer i Trollheimen 1978.* Oslo : Institutt for etnografi, universitetet i Oslo, 1978.

— . **1979.** *Rapport over arkeologiske undersøkelser i Trollheimen sommer 1979 .* Tromsø : Tomsø museum, 1979.

— . **1980.** *Rapport over arkeologiske undersøkelser i Trollheimen sommeren 1980.* Tromsø : Samisk-etnografiske avdelningen, vid Tromsø Museum, 1980.

Reitan, Gaute. 2006. *Aursjøprosjektet Boplassfunn: samiske ildsteder fra vikingtid/middelalder og boplasser fra bronsealder.* Oslo : Kulturhistorisk Museum Universitetet i Oslo, 2006.

9. Alternativer.

Stiftelsen Saemien Sijte har værderat att inte genomföra arkeologiska undersökningar. Det skulle innebära att kulturminnena inte påverkas eller skadas. Stiftelsen Saemien Sijte har bedömt att värdet av en arkeologisk undersökning överstiger värdet av att inte genomföra en undersökning, med motiveringen att det rör sig om kulturminnen som det saknas kunskap om och att undersökningarna förväntas tillföra ny kunskap. Stiftelsen Saemien Sijte anser att behovet att försöka klargöra kulturminnenas bruk, bruksperiod och kulturtillhörighet överväger behovet av att bevara kulturlämningarna för framtiden.

Projektet har även værderat att genomföra de arkeologiska undersökningarna som publika arkeologiska undersökningar men har gjort bedömningen att tillgängligheten till lokalerna gör att en publik undersökning inte är lämplig. Även lokalernas känslighet i form av deras art och placering i landskapet gör att de inte anses lämpliga ur ett förmedlingsperspektiv, exempelvis de kulturminnen som är undantagna offentligheten. Dessa kulturminnen skulle vid en publik utgrävning bli visade fram och allmänt kända. Någon som Stiftelsen Saemien Sijte anser skulle kunna komma att påverka kulturminnet negativt i framtiden.

Projektet arbetar med ett jämställhets perspektiv och strävar därför efter en jämn könsfördelning i personalstyrkan. Undersökningarnas personal kommer att vara jämt könsfördelat.

Vedlegg 1.

10. Kulturminnen

De kulturminnena som berörs av undersökningarna är 9 stycken som består av 5 olika typer av kulturminnen; 3 st *arnieh*/eldsteder, 1 *gåetie*/gammetuft, 1 *lðavthgåetie*/tältboplatz, och 1 *måaroevåarhkoe*/beingjømmе, 3 möjliga bendeponeringar/renoffer/offerplatser (syds). *måaroevåarhkoe*/ *tseegkuvesijjie*/ *Sjīelesijjie*).

Se vedlegg 2. För utfyllande beskrivning av berörda kulturminnen.

11. Arealplanstatus

Forvaltningsplan for Trollheimen landskapsvernområde. 2005. Møre og Romsdal fylke og Fylkesmannen i Sør- Trøndelag.

12 Vedlegg

Med ansökan bifogas:

Vedlegg 1. Søknad om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne etter Lov om kulturminner. Utfyllande information från huvudsøknad.

Vedlegg 2. Punkt 10. Kulturminnen - Utfylland beskrivning av berörda kulturminnen.

Vedlegg 3. Karta över berörda lokaler och deras placering i Trollheimens landskapsvernområde.

Vedlegg 4. Detaljkartor över berörda kulturminnen, Lokal 1 & 2. Kulturminnen id: 140299, id:1 40300 & id: 160567

Vedlegg 5. Detaljkartor över berörda kulturminnen. Lokal 3. Id: 140296 Id: 140298

Vedlegg 6. Detaljkartor över berörda kulturminnen. Lokal 4. Id: 160308

Vedlegg 7. Detaljkartor över berörda kulturminnen. Lokal 5. Id: 160509 Id: 160513

Vedlegg 8. Detaljkartor över berörda kulturminnen. Lokal 6. Id: 140332

Vedlegg 2

10. Kulturminnen

Beskrivning av berörda kulturminnen.

Lokalnavn	Askeladden idnr	Art	Kommune	Fylke	Kommune nr	Fredningsgrad
Svarthatten	140299	<i>Måaroevåarhko</i> / <i>Beingjømme</i>	Rindal	Møre og Romsdal	1567	Automatisk fredet
Svarthatten	140300	<i>Sjjelesijjie</i> / Offersted/ Bendeponering	Rindal	Møre og Romsdal	1567	Automatisk fredet/Begrenset offentlighet
Todalsberga	160567	<i>Tseegkuvesijjie</i> / Renoffer/ Bendeponering	Rindal	Møre og Romsdal	1568	Automatisk fredet/Begrenset offentlighet
Øyasæter	140298	<i>Aernie</i> / Ildsted	Rennebu	Sør-Trøndelag	1634	Automatisk fredet
Øyasæter	140296	<i>Låavthgåetiesijjie</i> / Teltboplass	Rennebu	Sør-Trøndelag	1635	Automatisk fredet
Solhaugtjønna	160308	<i>Aernie</i> / Ildsted	Oppdal	Sør-Trøndelag	1634	Automatisk fredet
Storbekkeøyan	160509	<i>Aernie</i> / Ildsted	Oppdal	Sør-Trøndelag	1634	Automatisk fredet
Storbekkeøyan	160513	<i>Gåetiesijjie</i> / Gammetuft	Oppdal	Sør-Trøndelag	1634	Automatisk fredet
Tovatnet	140332	<i>Måaroevåarhko</i> / <i>Beingjømme</i> / <i>Sjjelesijjie</i> / Offersted	Surnadal	Møre og Romsdal	1566	Automatisk fredet/Begrenset offentlighet

ID-nr; 140299 i Askeladden, *Måaroevåarhko*/bengömma

Fylke: Møre og Romsdal

Kommun: Rindal

Beskrivning: Bengömma ligger ca 2 m från ett klippblock och består av ben, benen är mörkgröna.

Vedlegg 2

Bild 16. Visar en av öppningarna till *måaroevðarhko*/bengömman, nr. Vy mot v, kamera mot ö. I förgrunden en mossklädd hylla med ben synligt i centrum av bilden. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

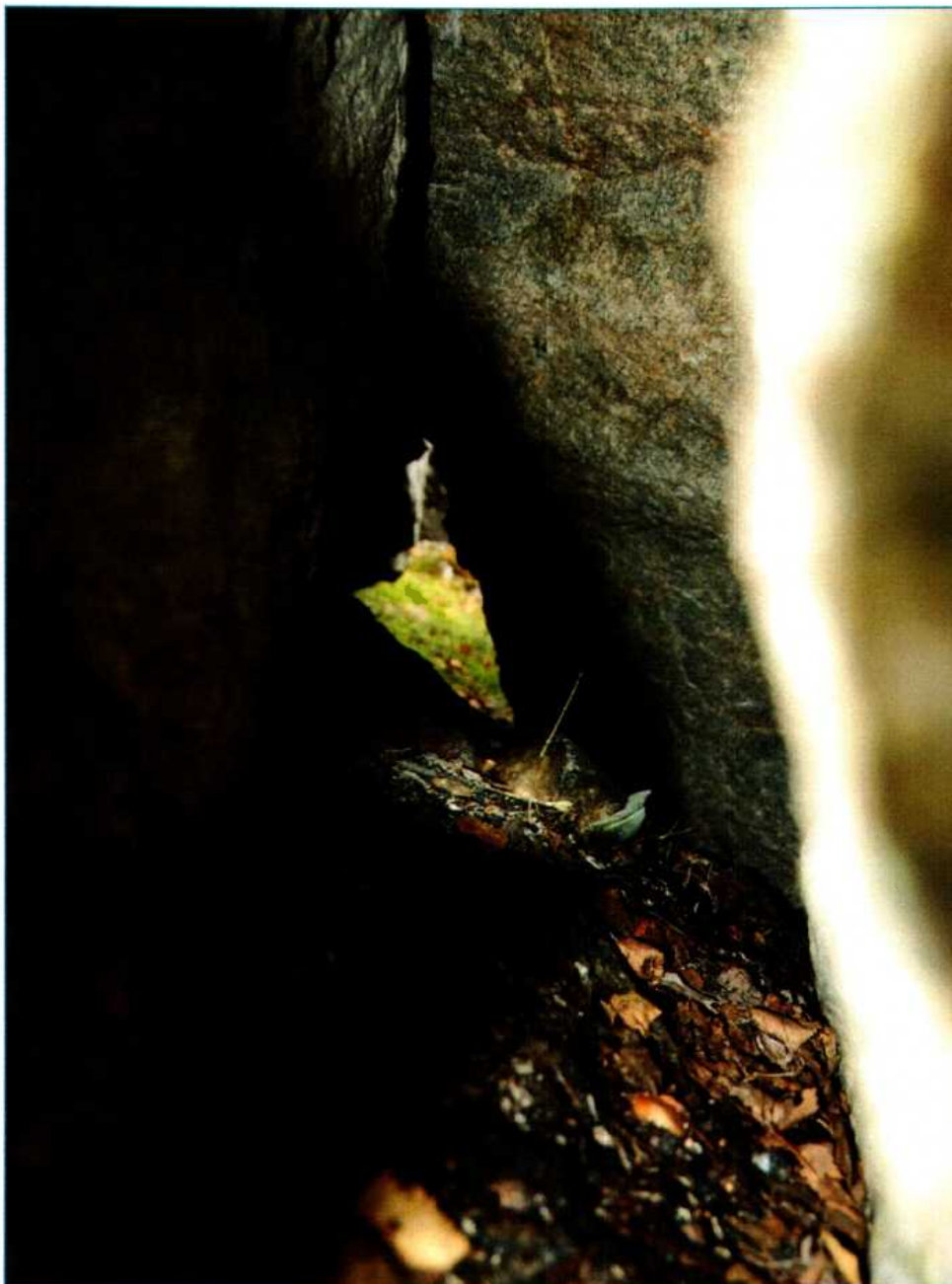

Bild 17. Visar andra ingången till *måaroevðarhko*/bengömman, nr 3. Ben syns tydligast uppe i högra hörnet. Ben sticker upp ur mark vegetationen över hela ytan. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

ID-nr; 140300 i Askeladden, *Sjjelesijje* / offerplats/bendeponering, BEGRENSET OFFENTLIGHET

Fylke: Møre og Romsdal

Kommun: Rindal

Vedlegg 2

Beskrivning: Lokalen tolkades innan besök i fält som en bengömma, då Sigvard Renander sett den föregående år. Men efter påbörjad dokumentation av platsen har uppfattningen ändrats. Anläggningen bör istället ses som en offerplats. Offerplats som ligger under ett överhäng.

Bild 18. Visar sjelesijjie/offerplats, synliga är stora mängder ben, märkekluvna och hela samt horn, offerplatsen är omgärdad av en liten uppmurning av sten. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

ID-nr; 160567 i Askeladden, Tseegkuvesijjie /renoffer/bendeponering BEGRENSET OFFENTLIGHET

Fylke: Møre og Romsdal

Kommun: Rindal

Beskrivning: Bendeponering som är placerad under flera stora stenblock.

Vedlegg 2

Foto: Bilden visar bendeponeringen från den vänstra ingången. Bild nr IMG_7040. Foto av: Therese Hellqvist © Saemien Sijte 2012

Foto: Bilden visar benen i från den högra "ingången". Bild nr IMG_7047. Foto av: Therese Hellqvist © Saemien Sijte 2012

Vedlegg 2

ID-nr; 140298 i Askeladden, Aernie/härd/boplats

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommun: Rennebu

Terräng: Öppen yta, i trädgränsområdet. En planare yta mellan 2 åsar. Något sluttande terräng.

Vegetation: Torrare myrmark med starr och ljung vegetation.

Beskrivning: Öppen yta mellan två mindre åsar. På den öppna ytan växer en klunga med björkar. Alla björkar utgår från ett område på ca 0,60 x 0,80 x 0,70 > 1 m. Det är en möjlig härd som björkarna växer i. Vid provstick med jordsond framkom kol under ett blekjordslager, även stenar kan kännas med jordsonden under området med björkar. Klungan med björkar växer i en kvadratisk form och indikerar möjlig form på en härd. Ingen tydlig vall eller golvyta kan ses. En något förändrad vegetation finns dock. Gräs/starr och moss tillväxt i björkklungans omgivning. Övrig yta runt omkring består av ljung och risväxter. Kollagret är ca 1-5 cm tjock. Det finns 2 bäckar i närheten av boplaten. Kol i provstick är klart avgränsat till ett mindre område där "björkklungan" växer.

Övrig info: Övriga lämningar i området består av en boplats (140296) i V riktning och som hittades under samma inventeringstillfälle. Den boplaten ligger ca 500 m väster om 140298. 1973 registrerades och 1980 skedde utgrävning av en fångstgrop i närheten av Øyasæter (se *Rapport over arkeologiske registreringer i Trollheimen 1973*, ved Knut Odner och *Rapport over arkeologiske undersøkelser i Trollheimen 1980*, ved Leif Pareli).

Bild 15. Visar möjlig härd/boplats, sonden markerar aernie/härd. Vy mot S. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

ID-nr; 140296 i Askeladden, Låavthgåetiesijje/ boplats/ tältplats (av äldre karaktär?)

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommun: Rennebu

Terräng: Kalfjällområdet i skogsgränsen. På nedre delen av en åsrygg. V om åsen rinner en bäck.

Vegetation: Huvudsak ljung, risbuskar och låga fjällbjörkar. Glest med fjällbjörk åt S och mer ca 15 m åt N, men ingen tät vegetation.

Vedlegg 2

Beskrivning: Lokalen ligger på en ås som går i N/S. I sydöst riktning ligger Skrikhøa, i syd ligger Gråfjellet och öster ligger Ondusfjellet. Boplatsen är belägen på en mindre åsrygg, med en bäck som rinner ca 100 m åt väster. Öster om lokalen övergår åsen i myrmark. Ingen klar vall eller stenring kan ses vid inventering. Klara vegetationsförändringar finns. Några mindre fjällbjörkar som växer i en ringform med en "öppning åt sydväst". Vad som kan vara en möjlig golvyta syns som en gräsbevuxen yta utan tydlig nergrävning, (riklig vegetation), växtligheten under sommaren kan påverka hur mycket och hur tydligt ev. vall eller ev. nergrävning syns. Ringens mitt består av gräs och mossa och skiljer sig klart från omgivande vegetation, där gräs saknas. Vid provstick i golvytans mitt och SV delar framkom 2 områden med kol. En kollins kunde ses vid provstick och är klart avgränsat och täckt av ett ca 6 cm blekjordslager. Kollinsen är ca 5 - 8 cm. Boplatsen är oval till formen och mäter 4 x 3 m, med riktning N-S.

Övrig info: Övriga lämningar i området, är en boplatz (140298) i Ö riktning och hittades under samma inventeringstillfälle. Den ligger ca 500 m öster om 140296. 1973 registrerades anläggningen och 1980 skedde utgrävning av en fångstgrop i närheten av Øyasæter (se *Rapport over arkeologiske registreringer i Trollheimen 1973*, ved Knut Odner och *Rapport over arkeologiske undersøkelser i Trollheimen 1980*, ved Leif Pareli).

Bild 13. Visar boplatz nr 1, vy mot S, sond markerar kolsamling. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

Bild 14. Visar boplats nr 1, vy mot SV visar tydlig vegetationsförändring och boplats/tältboplats. Foto: Therese Hellqvist © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

ID-nr; 160308 i Askeladden, Aernie/härd

Fylke: Sør- Trøndelag

Kommun: Oppdal

Terräng: Svagt sluttande mot S. Mot N ökar lutningen på sluttning och mot S planar terrängen ut.

Vegetation: En, björk, tall, ljun, kråkbär, lingon och mossar.

Beskrivning: Härd, rektangulär (SSÖ/NNV), består av 7 flata stenar som täcker hela ytan och har en storlek på 1,1 x 1 m. De flata stenarna har en storlek på 0,1-0,4 x 0,25-0,4 m och är ca 0,05 m tjocka. Härden ligger i en sluttning som planar ut på den plats där härden ligger. Härden är till största del täckt av vegetation. Anledning till att den blev funnen är att en djurstig går rakt över härden och har nött ner vegetationen så att härden exponerats. Två av stenarna verkar vara ur sitt ursprungsläge.

Vedlegg 2

Skiss av GPS punkt 073, härd

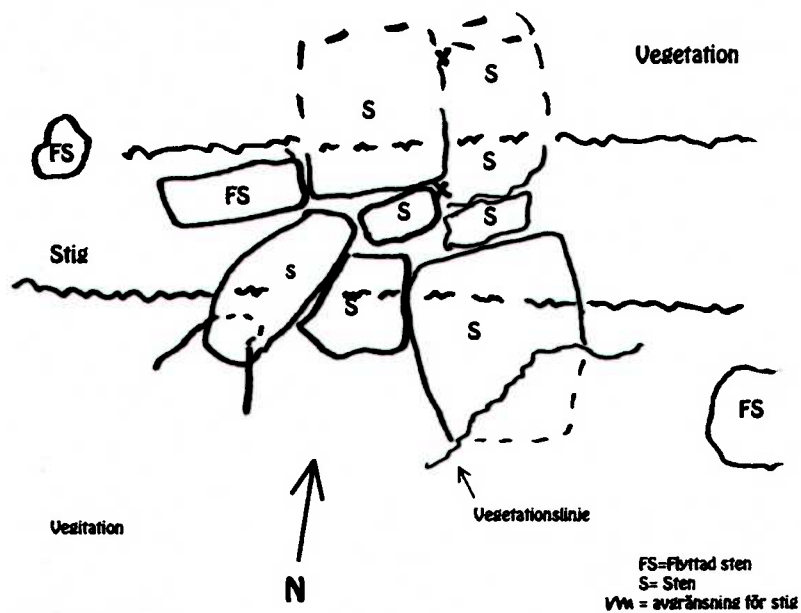

Bild 5. Visar skiss av *aernie*/härdens utbredning. Skiss av Therese Hellqvist. Saemieh Saepmesne - I det samiska rummet © Saemien Sijte 2011.

Bild 6. Visar *aernie*/härdens och hur den fortsätter in under vegetationsmattan av ljung och krecklingris. Foto: Therese Hellqvist. Saemieh Saepmesne - I det samiska rummet © Saemien Sijte 2011. Foto nr: IMG_4848.

ID-nr; 160509 i Askeladden, *Aernie*/härd

Vedlegg 2

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommun: Oppdal

Terräng: Flat öppen yta på "toppen" av ingången till Minnilladalen.

Vegetation: Lav och mossa samt lite kråkbärsris

Beskrivning: Härd med 2 möjliga härdstenar. Oregelbunden till formen. Består av två kolhorisonter. Den första kommer på 0,1 m djup och ca 1,5 cm under den kommer den andra horisonten och den är ca 0,05-0,01 m tjock. Möjlig riktning NÖ-SV. Härdstenarna har en storlek på 0,4x0,6 m. Det finns en antydning till vall i S.

Övrigt: Ligger ett 20-tal meter från tuft 160513.

Bild 22. Skårsleven visar aernie/härd och härdstenar. Elias Kant står till höger i bild. Foto: Therese Hellqvist. Saemieh Saepmesne - I det samiska rummet © Saemien Sijte 2011. Foto nr: IMG_4960.

ID-nr; 160513 i Askeladden, Gåetiesijjie/ gammetuft

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommun: Oppdal

Terräng: Högfjäll ovan trädgränsen.

Vegetation: Lav, ljung och krecklingris.

Beskrivning: Stenpackning som är rektangulär till formen (Ö/V) 1 x 0,6 m. Stenen ligger under någon cm av marktillväxt. Vall tydlig i Ö, men saknas i N och S. Antydning till vall finns i V.

Övrigt: Ligger ca 20 m från härd/tuft 160509. Sigvard Renander och Elias Kant informerade mig (Therese Hellqvist) om att ett naturligt renstråk går över detta område och in mot Skrikdalen under sommar, sensommar, höst och höstvinster.

Vedlegg 2

Bild 24. Visar *gåetiesijjie*/ gammetuft. Sond markerar härden och vallen är tydligast i de högra delarna av fotot. Foto: Therese Hellqvist. Saemieh Saepmesne - I det samiska rummet © Saemien Sijte 2011. Foto nr: IMG_4971.

ID-nr; 140332 i Askeladden, *Sjjelesijjie* / offerplats (renoffer), bengömma BEGRENSET OFFENTLIGHET

Fylke: Sør- Trøndelag

Kommun: Oppdal

Beskrivning: *Sjjelesijjie* / offerplats med tre ingångar till hålutrymmen/mindre grottor, där benrester efter ren - deponerade/offrad ren finns.

Vedlegg 2

Bild 6. Visar nr 5 *Sjjelesijje*/offerplats (renoffer), bengömma, visar ingången i mitten mellan stentblocken med ryggkotor.

Foto: Erik Norberg, Saemieh saepmesne - I det samiska rummet © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

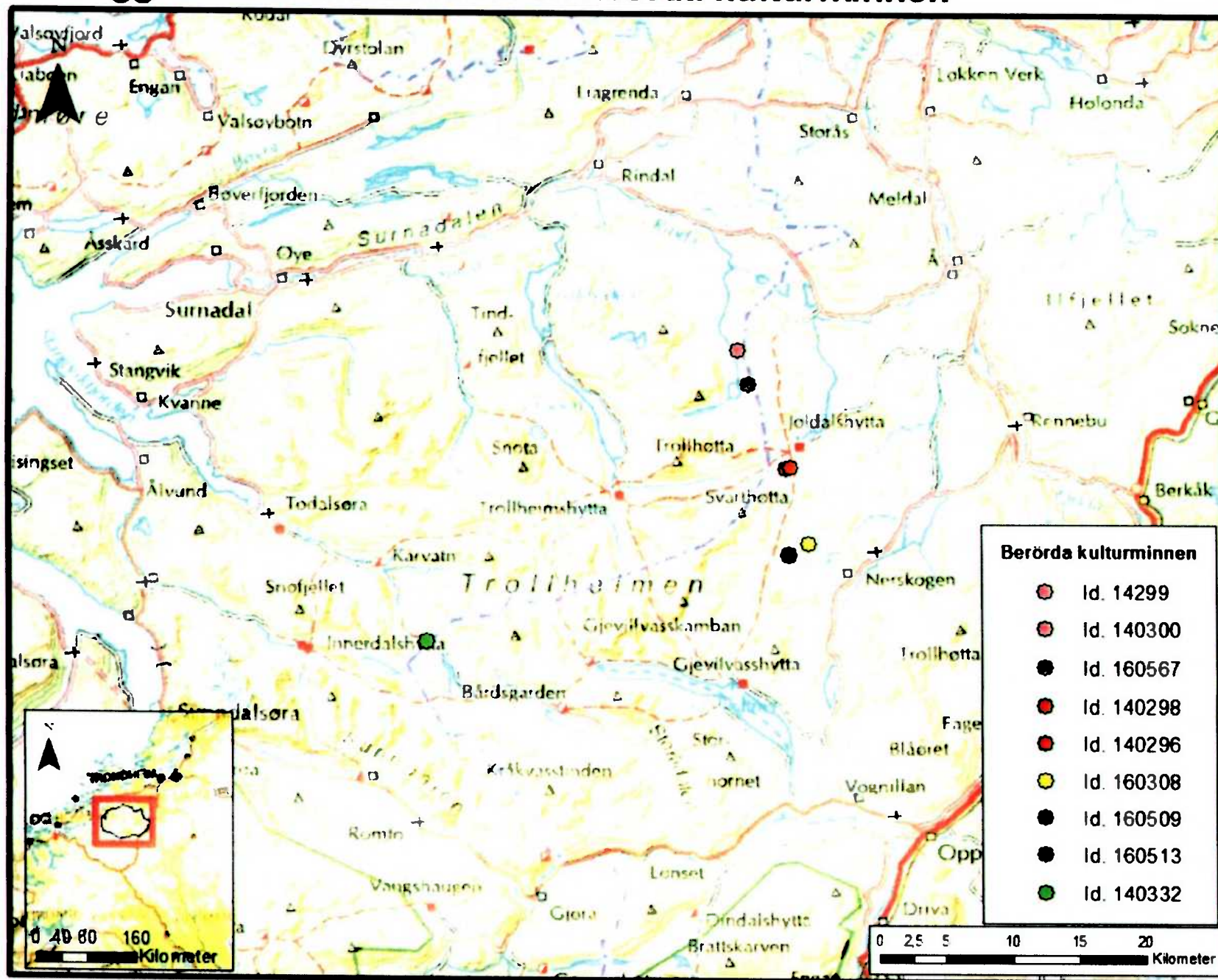
Bild 7. Visar nr 5 *Sjjelesijje* /Offerplats (renoffer), bengömma, i bild syns ben som är kapat rakt av, från troligen större djur som häst, älg eller ko. Foto: Erik Norberg, Saemieh saepmesne - I det samiska rummet © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

Bild 8. Visar nr 5 *Sjjelesijje*/offerplats (renoffer), bengömma. Bilden visar renskallen med horn, från den östra ingången.

Foto: Erik Norberg, Saemieh saepmesne - I det samiska rummet © Stiftelsen Saemien Sijte 2010.

Vedlegg 3. Översiktskarta över berörda kulturminnen

Fra: Therese Hellqvist[therese.hellqvist@saemiensijte.no]

Dato: 19.02.2013 13:42:56

Til: postmottak@fmst.no; Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Tittel: Ang Søknad om dispensasjon fra naturvernloven i Trollheimens landskapsvernområde.

Hej!

Gäller *Søknad om dispensasjon fra naturvernloven till Fylkesmannen* om arkeologisk utgrävning i Trollheimens landskapsvernområde, insänt (insänt i slutet av januari) av Stiftelsen Saemien Sijte. Vill göra er uppmärksam på att söknaden innehåller opplysninger som er begrenset offentlighet. Den informationen som är begrenset offentlighet är några av de samiska kulturminnena i söknaden, offerplatser och beingjømme. Där detaljer om kulturminnet, som lokalisering och gps-data ej skall vara offentliga, pga. kulturminnets känslighet.

Opplysningarna finns i huvudbrevet; *Søknaden om dispensasjon fra naturvernloven (gps koordinater), vedlegg 2, vedlegg 4, 5, 6, 7, 8* (vedlegg 4 till 8 är detaljkarter som visar lokalisering, bör ej göras allmänt känd).

Jijnjh heelsegh /
Med vennlig hilsen

Therese Hellqvist

Prosjektmedarbeider

STIFTELSEN
SAEMIEN SIJTE
SØRSAMISK MUSEUM OG KULTURSENTER

Flatbostad, N-7760 Snåsa

Sentralbord: +47 74 13 80 00

Direkte: +47 94 01 70 26

www.saemiensijte.no

Møtedatt: 11 FEB. 2013

13/800 dok. 4
432.2 Saknr. HEME

UTSKRIFT AV MØTEBOK FOR OPPDAL BYGDEALMENNING

I MØTE DEN:	18.02.2013	Medlemmer/varamedlemmer tilstede:
SAK NR. :	8/2013	Lars Rise
JNR. :	13/13, 23/13	Narve Hårstad
MØTESTED :	Allmenningskontoret	Anita S. Bjerkaas
		Tore Wolden
		Nils Petter Hårstad
		Anna Bakk
		Arnt Erik Dale

SAK: ARKEOLOGISKE UTGRAVINGER I TROLLHEIMEN.

Søknad fra Saemien Sitje v/daglig leder Birgitta Fossum om gjennomføring av arkeologiske utgravninger på allmenningens grunn i Trollheimen ved Solhaugtjønnen og Storbekkeøyan. Vedlagt betenkning fra advokat John J. Stammæs.

VEDTAK:

Allmenningsstyret gir sitt samtykke til at det kan gjennomføres arkeologiske utgravninger på allmenningens grunn i Trollheimen under forutsetning av at det oppnevnes en uavhengig arkeolog i tillegg.

Det forutsettes videre at allmenningen fortløpende får tilsendt det materialet som blir produsert i forbindelse med undersøkelsen.

VEDTAKET VAR ENSTEMMIG.

RETT UTSKRIFT BEKREFTES.

Oppdal, 19.02.13

Ingolf Røtvei**UTSKRIFT TIL:**

Verneområdestyret for Trollheimen,
Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkeshuset, 6404 Molde

Arkivsaksnr: 2012/3779-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 04.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	21/2013	18.04.2013

Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - bygg og anlegg

Forvalters tilråding

Verneområdestyret slutter seg til framlagt forslag på deltema bygg og anlegg med retningslinjer.

Bakgrunn

I forbindelse med utarbeidelse av ny forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen er det ønskelig å legge fram viktige deltema underveis for prinsipielle diskusjoner og avklaringer med verneområdestyret.

Vi ser på saker som har vært til behandling at bygningsmessige endringer, ønsker om utbygging på eksisterende bygg, inngjerding og oppsett av master og skilt er tema hos brukerne av verneområdene i Trollheimen. Samtidig mangler verneforskriftene for Trollheimen LVO og Svartåmoen NR punkt som åpner for mindre byggearbeid, noe som medfører bruk av NML § 48 til slike saker.

Det har vært gjort en god jobb tidligere med aktiv bruk av Samarbeidsutvalget for Trollheimen i byggesaker av prinsipiell karakter, noe som har lagt gode føringer for byggesaksbehandling. Retningslinjene i framlagt forslag er i stor grad en videreføring av tidligere retningslinjer og praksis, men med tydeligere rammer og mål.

Forberedende klagebehandling i byggesak «Haugen», sammen med en del føringer i andre forvaltningsplaner ligger til grunn for forslag om fastsettelse av størrelse på bygninger. Også på tema inngjerding er det sett litt til praksis i andre verneområder og til enkelte kommunale retningslinjer.

4.5 Bygg og anlegg

For verneområdene i Trollheimen gjelder et generelt byggeforbud, men verneforskriftene har hjemler for å kunne gi dispensasjoner til endel tiltak. Hovedmålet er å hindre inngrep som påvirker landskapets karakter enkeltvis eller samlet, jf. NML§ 10.

Alle faste innretninger som bygninger, master, demninger, skilt og gjerder, regnes som anlegg i denne sammenhengen, og må ha tillatelse fra verneforskriften for å kunne oppføres.

Eksisterende bygninger / anlegg som var oppført da vernet ble innført kan vedlikeholdes, men vedlikehold som medfører visuelle eller bruksmessige endringer krever behandling etter verneforskriftene for de ulike verneområdene, og i enkelte tilfeller også etter plan og bygningsloven (PBL).

Søknad skal være skriftlige og ta utgangspunkt i standard byggesøknadsskjema etter PBL, og skal inneholde tegninger, situasjonsplan, kart og kvittering av nabovarsel. Videre skal søknaden inneholde en begrunnelse for hvorfor tiltaket ønskes gjennomført, opplysninger om andre bygninger i området, samt en beskrivelse av eiendomsforholdene.

Søknaden sendes den enkelte kommune, som oversender saken til behandling etter verneforskriften før en eventuell endelig behandling skjer etter PBL.

4.5.1 Status

Etablert forvaltningspraksis har vært at vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg kan skje, men alle tiltak som medfører endringer i byggets utseende eller bruk krever tillatelse i medhold av verneforskrift og eventuelt PBL. Det har vært et mål ikke å øke antall boenheter innenfor verneområdene i Trollheimen.

Verneforskriftene for Trollheimen LVO og Svartåmoen NR mangler hjemler for mindre byggearbeid og nybygg. De tillatelser som har vært gitt innenfor Trollheimen LVO har vært gitt i medhold av verneforskriftenes punkt for *unntak i særskilde høve* – NML § 48.

Det er 372 bygninger og anlegg innenfor verneområdene i Trollheimen. Av disse er 88 setre, 57 overnattingsbuer og 136 fritidshytter. I tillegg har TT og KNT 4 turisthytter.

Bygningene har ulik størrelse, beliggenhet og bruk. Dette har vært bakgrunn for at søknader om dispensasjoner for tilbygg / oppføring av nye bygninger har vært vurdert noe ulikt i de ulike områdene. Kriterier som behov, byggets størrelse og funksjon, beliggenhet og tilknytning til annen bebyggelse har vært vektlagt.

Det har vært vanskelig å sette noen faste mål for bygningsstørrelser. Både nye og eksisterende bygninger skal passe i de naturlige omgivelsene, ha en begrenset størrelse og ha mest mulig ensartet og enkel form.

Hytter av en slik størrelse at arealet dekker de funksjoner og behov en fritidsbolig er ment å fylle, har ikke kunne påregne dispensasjon for tilbygg.

Uthus har vært holdt på en beskjedent størrelse, med funksjon som utedo, lagerplass for redskap, ved m.m. I tillatelser har det vært stilt krav om at uthus ikke skulle være innredet for opphold og overnatting. Ombygging av fjøs til boligformål har ikke vært tillatt.

Etter råd fra Fylkeskonservatoren har det ikke vært gitt tillatelse til å oppføre nye bygninger på gamle tufter. Et slikt bygg vil være å betrakte som en helt ny bygning, ikke som et kulturminne. Det samme gjelder for ombygging eller «restaurering» av høyløe, hvor bygget får en annen funksjon enn opprinnelig.

Det tidligere samarbeidsutvalget har tilrådd forvaltningsmyndigheten ikke å åpne opp for bygging av gjeterhytter, fiskebuer, oppsynshytter, nødbuer eller naust.

4.5.2 Rammer og forvaltningsmål

All byggesaksbehandling skal skje etter verneområdes verneforskrift før det behandles etter annet lovverk.

Forvaltningsmål:

Holde antall boenheter på samme nivå som ved vernetidspunktet.

Tilpasse eksisterende bygninger og inngrep til de naturlige omgivelser.

Beholde bygningenes begrensede størrelse og ensartede og enkle form.

Bevare seterbygningene som setre – modernisering bør skje ved innvendige endringer.

Alle verneområdene i Trollheimen har et generelt byggeforbud.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.2 går det fram at dette ikke er til hinder for:

- a) Vedlikehold av bygningar, vegar og anlegg, også slike som trengst til drifta av kraftverk.*
- b) Oppattnying av bygningar som er gått tapt ved brann eller naturskade. Bygningsrådet skal i slike høve gje forvaltningsstyresmakta melding om søknad om byggeløyve. Forvaltningsstyresmakta kan setja vilkår for utforminga av bygningane.*
- c) Utbygging av Småvoll kraftverk utan regulering av Kråkvatnet (Småvoll alt. B, jf. St.meld. nr 53 1986-87).*

Etter søknad kan det i medhold av Verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.3 gis tillatelse til:

- a) Nydyrking og oppføring av nye seteranlegg og framføring av jordbruksveg, kraftline og teleline/telekabel der det er naudsynt.*
- c) Oppføring av bygningar, gjerde og andre anlegg i samband med reindrift.*
- d) Bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.*

Av verneforskriften for Innerdalen LVO kap. IV framgår følgende:

7. Det er ikke tillatt å føre opp eller utvide bygninger av noe slag. Unntatt herfra er:

- Nybygg og utvidelse av grunneierens eller andre rettighetshaveres bebyggelse på*

Renndølsetra. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse d.v.s. innmarka på Renndølsetra mellom de to armene av Renndøla.

- *Nybygg og utvidelser av bebyggelse på Innerdalshytta. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse, d.v.s. selve Innerdalen gård.*
- *Plassering og utforming av utvidelser og nybygg skal skje under hensyntaken til landskap og naturmiljø og skal godkjennes av departementet.*

10. Telegraph-, kraft- og telefonledninger må ikke anlegges, unntatt kraft- og telefonledninger til Renndølsetra og Innerdalshytta etter departementets anvisning.

I forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat kap V framgår at reglene ikke er til hinder for:

6. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet.

I Svartåmoen NR kan det etter søknad kan gis løyve til:

7. Tiltak som fører til miljøvennlige tekniske forbedringer ved Trollheimshytta.

Verneforskriftene samlet viser at vernet generelt ikke skal være til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg. Videre er det gitt en viss åpning for at nødvendige tiltak knyttet til tradisjonelt jordbruks- og turistforeningsdrift skal kunne utvikles.

4.5.3 Retningslinjer for forvaltningen

Etablert forvaltningspraksis videreføres i stor grad, men med mer presise mål med hensyn på mulighet for bygningsmessige utvidelser.

For bygninger skilles det mellom nybygg, utvidelser, vedlikehold, ombygging og riving.

Nybygging er etablering av nye bygninger, eller oppbygging av bygninger hvor den bærende konstruksjonen har forfalt/må skiftes ut. Generelt åpnes det ikke for nybygg, men det kan gis tillatelse til gjenoppbygging av hytter og anlegg som er ødelagt av brann eller naturskade. Nye hytter skal i utgangspunktet være lik den gamle med hensyn til areal og størrelse. All nybygg krever byggesaksbehandling.

Med utvidelse menes endring av en bygningenes grunnflate målt utvendig. Alt bebygd areal teller, også veranda eller plattning. Krever alltid tillatelse fra verneforskriften. Dersom det kan dokumenteres et behov for utvidelser i forbindelse med renovering av bygninger som fantes på vernetidspunktet, kan det åpnes for utvidelser på inntil 30 % av bygningens opprinnelige størrelse. Samlet bebygd areal skal ikke overskride 60 m² per boenhet inkludert uthus.

Med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som taktekking, etter isolering, skifte av vinduer og kledning med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold og krever behandling etter verneforskriften.

Ombygging er endringer som medfører fasade- og / eller bruksendring. Ombygging som medfører bruksendring på høyløer, uthus og fjøs er ikke tillatt innenfor verneområdene i Trollheimen.

Også riving av bygninger og flytting av bygg krever behandling etter både verneforskrift og PBL, og kan ikke iverksettes uten tillatelse fra forvaltningsmyndighet og kommune.

All bygging skal være i tråd med lokal og tradisjonell byggeskikk, og naturens egne materialer skal benyttes. Bygningene skal tilpasses landskapet og males i mørk farge. Taket skal være mørkt eller av torv – torv skal være tatt i området for å unngå spredning av fremmede plantearter.

Eksisterende terreng og vegetasjon skal bevares i størst mulig grad. Tilrettelegging av uteareal som planering, oppfylling av masse og etablering av plen rundt eksisterende bygninger skal ikke skje.

I tilknytning til jordbruksdrift og reindrift kan det etter søknad tillates oppsett av nye gjerder, men stilles vilkår i tillatelsen om at gjerder som ikke er i bruk rives / fjernes. Også i forbindelse med ønsket skjøtsel kan det tillates oppsett av gjerder f.eks. for å øke beitetrykk på et område eller skjerme en vegetasjonstype (slåttemark) mot beiting. Inngjerding av hytter / buer og setre for øvrig tillates ikke. Årsaken er at gjerder gir uheldig forstyrrelse av landskapsbildet, og medfører en fare for at vegetasjonen over tid endres både som følge av manglende beiting og / eller ved etablering av «hage» ved etablering av plen og beplantning. Også den samlede belastning ved at mange hytter ønsker å gjerde inn eiendommene sine er viktig å legge til grunn ved retningslinjer for inngjerding - jf. NML § 10.

For oppsett av master, antenner, skilt, buer klopper m.m. kreves tillatelse etter verneforskriftene, mens vedlikehold som ikke medfører noen vesentlig oppgradering kan skje uten særskilt søknad.

Arkivsaksnr: 2013/619-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 24.01.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	9/2013	13.02.2013
Verneområdestyret for Trollheimen	22/2013	18.04.2013

Magne Grendal - søknad om gjerding på fritidseiendom - Trollheimen landskapsvernområde, Rennebu kommune.

Søker:

Magne Grendal, Kjerkveien 9, 7391 Rennebu

Dokumenter i saken:

1. Søknad fra Magne Grendal av 28.07.2012, oversendt fra Rennebu kommune 21.01.2013.

Søknaden vurderes iht.:

1. Forskrift for Trollheimen landskapsvernområde av 11.12.1987
2. Forvaltningsplan for Trollheimen landskapsvernområde av august 2005
3. Naturmangfoldloven

Saksprotokoll i Verneområdestyret for Trollheimen - 13.02.2013

Vedtak

Forvalters tilrådning

Verneområdestyret for Trollheimen avslår søknad fra Magne Grendal om oppføring av gjerde på sin fritidseiendom 141/8 ved Minilla i Rennebu kommune. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde kap. IV punkt 1.1 a).

En eventuell tillatelse for oppsett av gjerde på fritidseiendom må gis med hjemmel i Naturmangfoldloven (NML) § 48, som bare kan benyttes dersom det ikke er i strid med verneformålet og ikke skader verneverdiene nevneverdig. Det er verneområdestyrets oppfatning

at et gjerde rundt fritidshyttene er uheldig for landskapsbildet, og at det på sikt er en fare for endret vegetasjon som følge av manglende beiting, og / eller etablering av «hage» i form av plen eller beplantning.

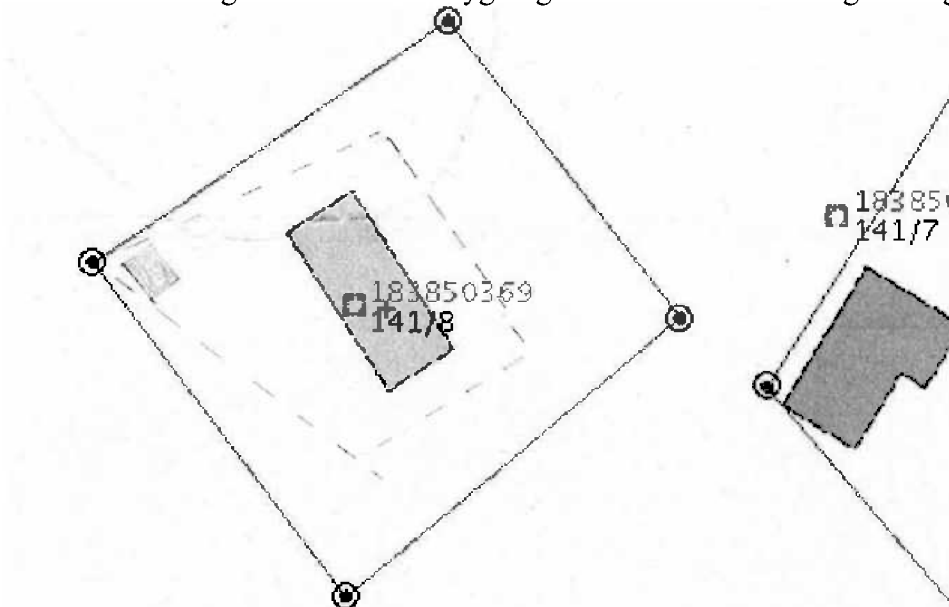
NML §§ 8-10 er vurdert ved beslutningen, og faren for presedens ved å åpne for oppføring av gjerde på fritidseiendom i denne sak, vil på sikt gi en for stor samlet belastning (§10), for verneverdiene og verneformålet.

Klagemulighet

Vedtaket kan påklages, jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Verneområdestyret for Trollheimen.

Søknaden

Søker har hytte på gnr 141 bnr 8 ved Minilla / Svartdalen innenfor Trollheimen landskapsvernområde i Rennebu kommune. Det søkes om å få sette opp gjerde for å holde beitende storfe og småfe borte fra bygningene. Kartet viser forslag til inngjerding.

Stiplet linje viser omsøkt gjerdeareal – estimert til ca 430 m². Søker bemerker at begrenset inngjerding vil begrense bruken av tomta til fritidsaktiviteter, og at han inntil han får svar på søknaden vil benytte elektrisk band som gjerde.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Formålet med vern av Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på et særegent og vakkert fjellområde med skog og seterdaler, og et rikt plante- og dyreliv.

I verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde kap. IV punkt 1.1 framgår det at alle inngrep som kan endre karakteren til landskapet er forbudt. Dette gjelder for eks. a) oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering....osv.

Verneforskriften for Trollheimen har ingen punkt som åpner for å kunne gi dispensasjon for oppsett av gjerde rundt fritidsbebyggelse, en eventuell tillatelse må vurderes etter Naturmangfoldloven (NML) § 48. For å kunne åpne for et tiltak i medhold av § 48 må tiltaket ikke være i strid med verneformålet, og ikke påvirke verneverdiene nevneverdig.

Miljøverndepartementet har 8.2.2011 i medhold av Naturmangfoldloven (NML) § 62 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene i Trollheimen til Verneområdestyret for Trollheimen for dispensasjoner etter verneforskriftene og NML § 48.

Alle dispensasjoner skal vurderes etter NML §§ 8-12.

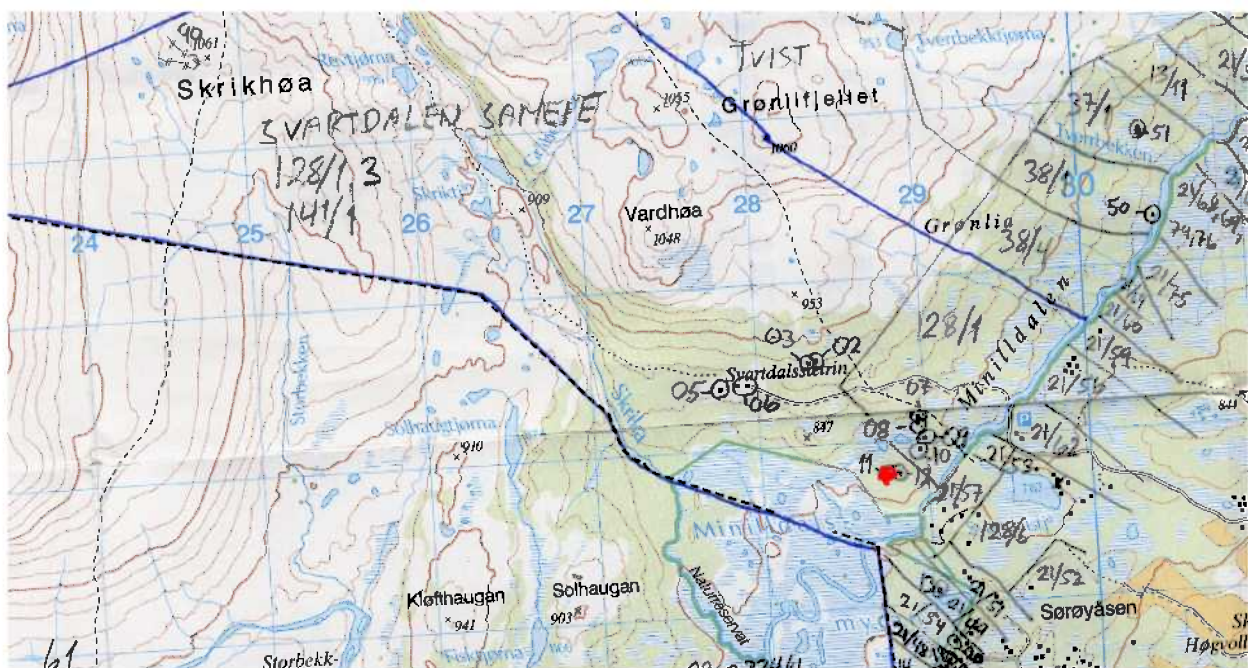
Vurdering av saken

Søker ønsker å sette opp gjerde for å holde beitedyr borte fra bygningene på sin fritidseiendom. Det pekes også på at gjerdet må være av en viss størrelse for gi mulighet for god utnyttelsen av fritidseiendommen. Han søker om et gjerde med areal på ca 430 m².

Verneforskriftens kap. IV punkt 1.1.a) viser at det er forbud mot oppføringer av bygninger, anlegg og faste innretninger m.m. Gjerder tolkes å falle inn under dette punktet. Hensikten med forbudet i punkt 1.1 a) er å forhindre inngrep som vil endre landskapets karakter.

I henhold til verneforskriften kan det åpnes for oppføring av gjerder i forbindelse med reindrift kap IV punkt 1.3 c). Likeledes tolkes gjerder knyttet til jordbruksdrift å kunne falle inn under kap IV punkt 1.3 a). I forbindelse med skjøtsel, der en ønsker et økt beitetrykk / eller ønsker å skjerme en vegetasjonstype mot beiting kan det oppføres gjerder i medhold av NML § 47.

Ut over de nevnte tiltak over er gjerder i seg selv et fremmedelement som påvirker landskapsbildet negativt. Ved å holde beitedyr borte vil også vegetasjonen endres over tid. Vegetasjonen innenfor gjerdet vil få en annen karakter enn den som er utsatt for et vist beitepress. Et tilleggsmoment ved å tillate oppsett av gjerde er at fritidseiendommen lett utvikles til en «hage», ved at en planter busker og sår «plen» for å gjøre det pent rundt seg. En utvikling i den retning er direkte i strid med verneformålet. Det pekes i verneforskriftens kap IV punkt 2 på at nye viltvoksende plantearter ikke må innføres.

Kartet over viser søkers hytte (rødt punkt) som nr 11. Hytte nr 12 fikk av Rennebu kommune avslag på søknad om oppsett av gjerde ved behandling i utvalg for miljø, teknikk og landbruk den 14.12.2012. Årsaken var at omsøkt gjerde var større (974 m²) enn retningslinjene til Rennebu kommune tillot.

Rennebu kommune har retningslinjer for oppføring av gjerder, der det om størrelse går fram at arealet ikke kan overstige mer enn halvparten av tomtens areal, dog maksimalt 1 daa. I tillegg sier retningslinjene noe om hvilke typer gjerder som kan tillates, og til hvilke formål.

§ 8 «Kunnskapsgrunnlaget»

Hverken verneforskrift eller forvaltningsplan sier noe om gjerdning av fritidseiendom. Rennebu kommune har vedtatt generelle retningslinjer som gjelder for hele kommunen i tillegg til de som er vedtatt for den enkelte reguleringsplan.

Det er ikke noen forvaltningspraksis å hente erfaring fra når det gjelder gjerder i Trollheimen. Virkelighetens verden er at vi i Trollheimen har gjerder både rundt flere seterstøler og fritidshytter. Hvor lenge de eksisterende gjerdene har stått er usikkert. For fritidshytter vil gjerder som har stått fra før området ble vernet å regne som anlegg som kan vedlikeholdes, mens gjerder som har vært satt opp senere er de å regne som ulovlig oppsatt – og kan kreves fjernet.

Vegetasjonens artssammensetning formes av omgivelsenes påvirkning, f.eks beiting, i tillegg til faktorer som vind og klimatiske forhold. Innføring av fremmede arter vil kunne fortrenge stedeegne arter osv.

Gjerder kan være til skade for dyr, både ville og tamme, ved at de setter seg fast i gjerdene eller stenges inne / ute av dem. Av den grunn bør vi ikke åpne for unødige gjerder i verneområdene våre. Unntak er til næringsformål, og for å ivareta verneverdiene.

Kunnskapsgrunnlaget vurderes å være tilstrekkelig. Det er ikke nødvendig å ta i bruk § 9 «Føre-var-prinsippet».

§ 10 «Økosystemtilnærming og samla belastning»

Det er mange hytter i Trollheimen, og bare i området Svartdalen / Minilla er det 8 hytter. Ingen av disse har i dag gjerder. Det kan derimot synes som om hyttene har hatt en form for inngjerding i deler av sommersesongen (bilder framlagt i møtet viser gjerdestolper).

Ved å åpne for å gjerde i denne saken vil vi lett få en utvikling der de fleste hyttene gjerdes inn. Det er 136 registrerte fritidshytter i Trollheimen. I dag er det i byggesaksbehandling vektlagt at hyttene ikke må bli for store, slik at inngrepet preger landskapet i for stor grad. Ved å åpne for gjerdning vil inngrepets synlighet i landskapet bli langt større enn bare bygningenes størrelse.

§ 11 «Kostnaden ved miljøforringelsen skal bæres av tiltakshaver»

Dette prinsippet er ikke relevant.

§ 12 «Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder»

Det er ikke bare gjerdetype og størrelse som har betydning for om et gjerde bør tillates oppført. Faren for endret vegetasjon / artssamfunn er også avgjørende for at det ikke bør åpnes for oppsett av gjerder rundt fritidsbebyggelsen i Trollheimen.

§ 48 Dispensasjon fra vernevedtak

En eventuell tillatelse for oppsett av gjerde på fritidseiendom må gis med hjemmel i Naturmangfoldloven (NML) § 48, som bare kan benyttes dersom det ikke er i strid med verneformålet og ikke skader verneverdiene nevneverdig.

Gjerder rundt fritidshyttene er uheldig for landskapsbildet, og på sikt er det en fare for endret vegetasjon som følge av manglende beiting, og / eller etablering av «hage» i form av plen eller beplantning.

Den unødige visuelle forstyrrelsen gjerdet gir er sammen med faren for vegetasjonsendringen faktorer som tilsier at tiltaket er i strid med verneformålet. Det anbefales ikke å åpne for oppføring av gjerder rundt fritidshytter.

Kopi:

Statens naturoppsyn	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Rennebu kommune		7393	RENNEBU
Fylkesmannen i Møre og Romsdal		6404	MOLDE
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	TRONDHEIM
Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark	Pb 121	7361	RØROS
Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM

Verneområdestyret for Trollheimen
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkeshuset
6404 MOLDE
postmottak@fmmr.no

Saksbehandler: Ingebrigt Drivstuen
Direktetelefon: 72 42 81 05
Direkte e-post:
ingebrigt.drivstuen@rennebu.kommune.no

Vår ref.	Deres ref.	Dato
12/1212-3-IND/MAT 14/8		21.01.2013

14/8 OVERSENDELSE AV SØKNAD OM GJERDE PÅ FRITIDSEIENDOM TROLLHEIMEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE, RENNEBU KOMMUNE

Magne Grendal søker om å føre opp gjerde på sin eiendom gnr/bnr 14/8 i Rennebu kommune. Omsøkte eiendom ligger i Trollheimen landskapsvernopråde.

Rennebu kommune har utarbeidet retningslinjer for gjerding av fritidseiendommer. Dersom omsøkte gjerde godkjennes etter verneforskriften for Trollheimen landskapsvernopråde, vil omsøkte gjerde også bli godkjent i henhold til retningslinjene. Retningslinjene legges ved til orientering.

Søknaden sendes med dette over til Verneområdestyret for behandling etter verneforskriften.

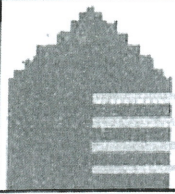
Med vennlig hilsen
Rennebu kommune

Ingebrigt Drivstuen
Byggesaksrådgiver

Saken sendes elektronisk til Verneområdestyret, og dokumentet har derfor ingen underskrift.

Vedlegg: Søknad om oppføring av gjerde
Retningslinjer for gjerde på fritidseiendommer i Rennebu kommune

Kopi: Magne Grendal, Kjerkveien 9, 7391 RENNEBU

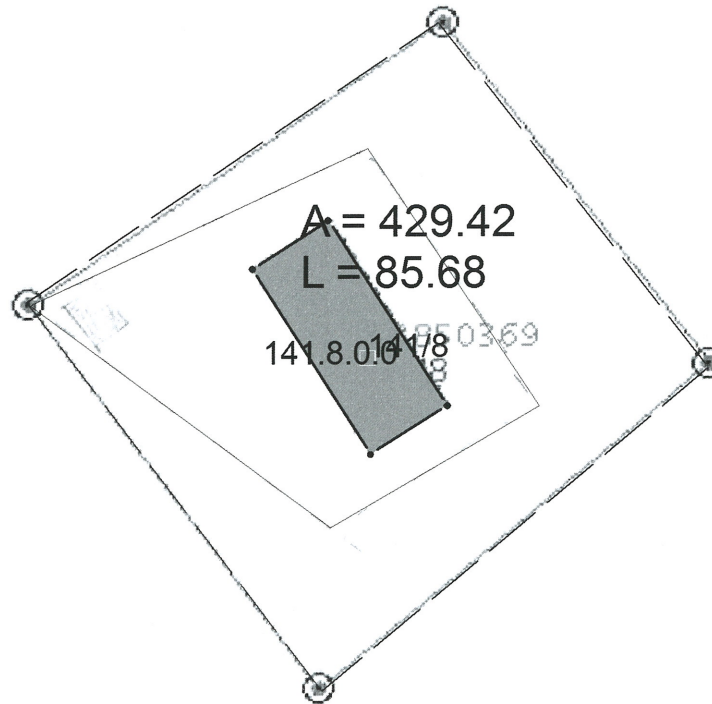
Kartutskrift

Målestokk 1:500

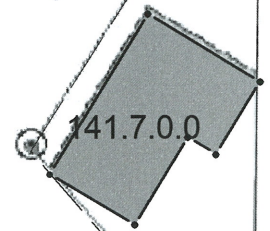

11m

823.1

183850
141/7

14

RETNINGSLINJER FOR GJERDING AV FRITIDSEIENDOMMER

Definisjon:

Lett gjerde er en lav innhegning med enkle, lette konstruksjoner for å hindre ferdsel. Høyde inntil 1,2 meter. Eksempel på slikt gjerde er nettverksgjerder eller andre gjerder med lette materialer, som ikke er tette. Åpne deler må utgjøre minst 50 % av konstruksjonen. Lette gjerder tilknyttet fritidsbebyggelse er søknadspliktig etter bestemmelsene i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan.

Tungt gjerde er en tett og/eller høy innhegning, for eksempel skjermvegg eller der innhegning også er støyskjerm. Slike konstruksjoner krever tillatelse etter plan- og bygningslovens §§ 20-1 eller 20-2.

Formålet med gjerde:

Gjerder skal beskytte inngangspartiet til bygninger, uteoppholdsplasser og/eller parkeringsplasser, for å hindre materielle skader forårsaket av dyr på beite.

Gjerder skal ikke oppføres for å markere eiendomsgrense eller for å hindre innsyn.

Hvilke gjerder kan godkjennes:

Lette gjerder med høyde inntil 1,2 meters høyde.

Gjerdet skal enten være et nettinggjerde (sauenetting), skigard eller plankegjerde/stakitt.

Grinder skal være utadslående.

Skigarder, plankegjerder/stakitt og gjerdestolper skal ha mørke jordlignende farger.

Hvilke typer gjerder som ikke godkjennes:

Tunge gjerder.

Gjerder som stikker seg ut, for eksempel hvitmalte gjerder.

Gjerder som er sammenhengende med andre fritidseiendommer (stenger for ferdsel og beite).

Strømgjerder, med eller uten påsatt strøm.

Andre trådgjerder.

Hva kan gjerdes inn:

Inntil halvparten av arealet til den enkelte fritidstomt kan gjerdes inn, dog maksimalt 1 daa for større tomter. Det skal ikke være sammenhengende gjerder med naboeiendommer. Dette skal sikre fremkommelighet og alminnelig ferdsel.

Forholdet til reguleringsplaner:

Der gjeldende reguleringsbestemmelser ikke samsvarer med retningslinjene, går reguleringsbestemmelsene foran.

Fra: Rennebu kommune[postmottak@rennebu.kommune.no]

Dato: 24.01.2013 08:43:08

Til: Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Tittel: 14/8 OVERSENDELSE AV SØKNAD OM GJERDE PÅ FRITIDSEIENDOM

VÅR REFERANSE: Saksnr: 12/1212-3

Deres ref.:

Oversender vedlagte dokument.

Mottaker er Verneområdestyret for Trollheimen.

Med vennlig hilsen
Rennebu kommune
Ingebrigt Drivstuen
Byggesak

Bupak 28/7-2012

Rennebu Kommune.

7391 Rennebu.

Artikkode	14/8
Gradering	
Saksnr.	12/1212
Dok.nr.	1
Løpnr.	5810/12
31 JUL 2012	
Saksbeht.	Kopi til:
Kassasjon	
RENNEBU KOMMUNE	

Søknad om gjerdning av fritidseiendom.

Søknaden gjelder for tomt 14/8 og opp-
retting av nettinggjerdning for å holde
beitende stoffer og småfe som beiter
i område borte fra husene.

Kart viser forslag til inngjerdning

En vil bemerke at begrenset inn-
gjerdning av tomta vil begrense bruken
av tomta til fritidsaktiviteter.

Inntil en har fått svar på søknaden,
vil tomt være inngjerdet av el-band.
Tomta ligger innenfor Trollheimen hand-
skapsområde.

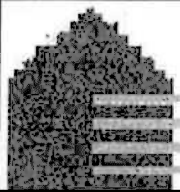
Vedlegg: Kart over tomta med gjerdningsforslag

Med hilsen

Magne Gundersen

Hjeshov. 9,

7391 Rennebu.

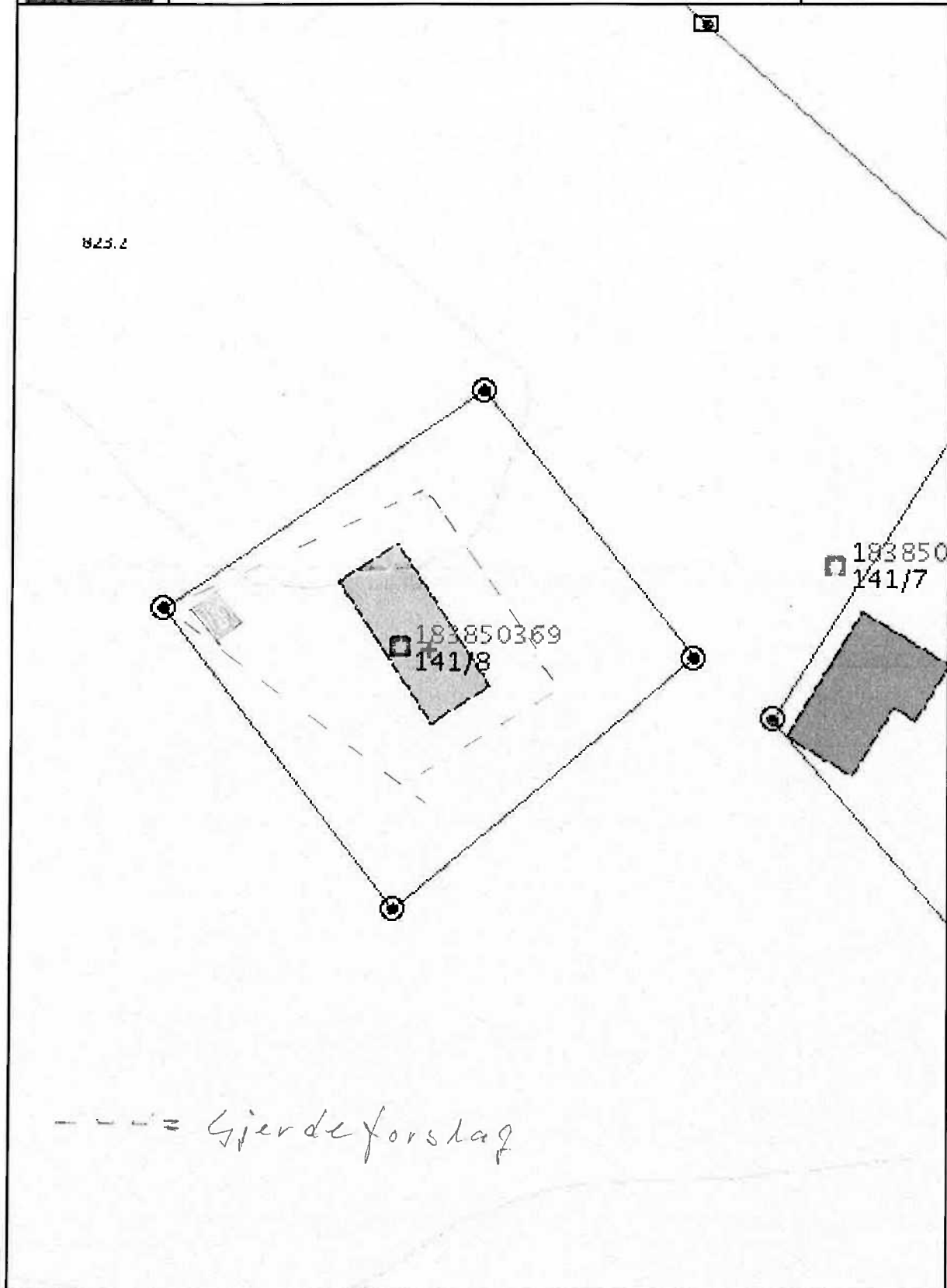

Kartutskrift

Målestokk 1:500

11m

Arkivsaksnr: 2012/3779-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 03.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	23/2013	18.04.2013

Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - motorferdsel

Forvalters tilrådning

Verneområdestyret slutter seg til framlagt forslag på deltema motorferdsel med retningslinjer.

Bakgrunn

I forbindelse med utarbeidelse av ny forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen er det ønskelig å legge fram viktige deltema underveis for prinsipielle diskusjoner og avklaringer med verneområdestyret. Motorferdsel har også tidligere vært lagt fram i sak 82/2012, og ble vedtatt å ligge til grunn for videre forvaltningspraksis fram til fullstendig utkast til forvaltningsplan foreligger. I ettertid har verneområdeforvalter arbeidet videre med temaet, og ønsker tilbakemelding / avklaring på foreslåtte endringer.

Fra brukere har det kommet innspill på ønsker om endringer i kjøretidsbegrensningen på helg – fra flere næringsutøvere vedrørende manglende åpning for kjøring på lørdag. Videre ønsker flere en lettere saksgang og mulighet for flerårig tillatelser til fritidshytter. Hvem som kan forestå transporten har vært tema fra flere med innspill. Særlig til hytter over 2,5 km fra vei, der de har tillatelse fra kommunen om å kjøre selv, mens det i tillatelsen fra forvaltningsmyndigheten for verneområdene blir henvist til leiekjører. Likeledes for håndverkere på oppdrag har det vært ønskelig å kunne stå for transporten samtidig som arbeidet utføres, men etter tidligere retningslinjer skulle det vært henvist til leiekjører. Grensen mellom hvem som er næringsutøver og hvem som har fått løyve til hytte ser av forvaltningspraksisen ut til å ha vært litt ulik i de to fylkene, og mellom søkere.

I forslag til deltema motorferdsel er endringer som virker oppklarende og rettferdig tatt inn i retningslinjene. Så langt det har virket riktig er det også tatt med endringer etter innspill fra brukerne, når dette ikke antas å hindre forvaltningsmålet om å holde motorferdselen på så lavt nivå som mulig. Det er også presisert hva som er næring og

hva som er fritidsbruk av setereiendommer, slik at fritidsbruk av setre og hytter likestilles i større grad.

4.6 Motorferdsel

Motorferdsel i verneområdene i Trollheimen er regulert av de ulike verneforskriftene og lov om motorferdsel. I tillegg kan den enkelte grunneier jf. motorferdsellovens § 10, forby eller begrense motorferdsel på egen eiendom.

I naturvernområder er det vanligvis strengere regler for motorisert ferdsl enn det som følger av Lov om motorferdsel. Når det søkes om tillatelse til motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen skal derfor søknaden først behandles av verneområdestyret, som har forvaltningsmyndighet etter verneforskriftene. Kommunene behandler den enkelte søknad etter Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Loven regulerer motorferdsel med sikte på å verne naturmiljøet og fremme trivsel. I utgangspunktet er at all motorferdsel i utmark er forbudt. Det åpnes imidlertid for kjøring i næringsøyemed (jord- og skogbruk), og kommunen kan gi tillatelse til anerkjente nytteformål.

Kommunene kan gi tillatelse til ervervsmessig transport med snøscooter - leiekjørere kan ikke påta seg oppdrag innenfor verneområdene uten at det foreligger en tillatelse gitt av Verneområdestyret for Trollheimen. Også fly- / helikopterselskap som utfører oppdrag innenfor verneområdene i Trollheimen, har et selvstendig ansvar for at tillatelse til lavflyging og landing er innhentet.

Med motorkjøretøy menes alle motordrevne fremkomstmidler som etter veitrafikkreglene regnes som kjøretøy, samt motordrevet båt og luftfartøy (helikopter / fly). Bruken av ordinære ikke terrenggående rullestoler er ikke regulert i denne sammenhengen. I begrepet utmark er også veier som ikke er opparbeidet for bil og ubrøytede bilveier.

4.6.1 Status – forvaltningspraksis

Motorferdselen i Trollheimen er knyttet til transport av materialer, ved, varer og tyngre utstyr til drift og vedlikehold av turisthyttene, og for bruk av private hytter / buer og setre. Det har vært åpnet for transport av varig bevegelseshemmede med tilknytning til området. Annen persontransport har bare fått tillatelse når transporten kombineres med annen nyttetransport.

Transportmetode varierer og har i stor grad vært bestemt av det enkelte områdes tilgjengelighet og topografi.

Ved næringsaktivitet knyttet til jord og skogbruk har det vært gitt flerårige tillatelser for nødvendig transport med snøscooter vinterstid og med traktor etter eksisterende veitraseer i sommer sesongen, og det har vært åpnet for at grunneier eller en ansatt utfører transporten. Også når grunneier / skogeier har solgt «ved på rot» har det vært åpnet for begrenset transport knyttet til framkjøring av ved for privatpersoner.

Turistforeningen har flerårige tillatelser til nødvendig transport knyttet til drift og vedlikehold av sine hytter og sitt løypenett. Transportmiddel er både snøscooter, bandvogn, traktor og helikopter. Praksis har vært å stille vilkår om bruk av leiekjører. For framkjøring av ved har det vært åpnet for at Turistforeningene selv kan stå for transporten.

Ved behov for håndverkere der det er nødvendig å medbringe en del tungt utstyr i arbeidet har det vært åpnet for at håndverker selv har benytte snøscooter til transporten eller bil etter veien til Jøldalshytta.

Til fritidshytter i området har det ved dokumentert transportbehov vært åpnet for bruk av leiekjører med snøscooter for inntil 3 tur/retur per år. Ved større transportbehov har det vært forvaltningspraksis å åpne for flere turer, men konsentrert i tid – f.eks. i løpet av en kjøredag. For framkjøring av ved har det vært åpnet for at hytteeiere selv kan stå for transporten. Tillatelsene har vært gitt for en sesong om gangen.

I områder med stor konsentrasjon av hytter i randsonen til verneområdet, og i enkelte områder der ferdselen kanaliseres på en ønsket måte, har det vært åpnet for oppkjøring av skiløyper. Praksis har vært å holde en enkel grad av tilrettelegging – liten løypemaskin og eller snøscooter med sporlegger, og tidsrommet det har vært kjørt opp spor har i stor grad vært konsentrert til perioden mellom vinterferie og påske. På Nerskogen har det vært noe høyere tilretteleggingsgrad, større løypemaskin, og oppkjøring har startet ved sesongstart for deler av traseene. Tillatelsene har fram til 2012 vært gitt for en sesong om gangen. Fra 2012 har det vært gitt flerårige tillatelser for tiltak der ordningene viser seg å fungere i tråd med tidligere tillatelsers vilkår og intensjoner for tiltaket.

Kraftselskapene benytter motorisert transport (snøscooter, helikopter, bil og traktor) for tilsyn og vedlikehold av sine anlegg. I tillegg utføres betydelige snømålinger for å gi nødvendig informasjon for effektiv drift. Kraftprodusentene har flerårige tillatelser (unntatt for helikopter), og det er etablert gode rutiner på at all transport meldes til SNO /forvaltningsmyndighet før gjennomføring. Anlegg og snømålingsstrek er kartfestet (se vedlegg xx-xx).

Reindriften benytter snøscooter for tilsyn og driving av reinen i Trollheimen, samt helikopter for samling av rein til kalvemerking. For helikoptertransport og transport med snøscooter i Svartåmoen naturreservat er det nødvendig med egen løyve, mens den øvrige transporten skjer i medhold av verneforskriften uten søknad. Løyvene til helikopter har vært gitt for et år om gangen.

Statens naturoppsyn benytter snøscooter og helikopter til deler av sine tilsyns og registreringsoppgaver i verneområdene i Trollheimen. Transporten skjer i medhold av verneforskriftene og trenger ikke eget løyve.

Ved alle tillatelser til bruk av helikopter er det stilt vilkår om at det skal meldes til SNO /forvaltningsmyndighet før gjennomføring av planlagt transport. Det er lite barmarktransport, og bruken av veiene i verneområdene er godt regulert (se kap. Xx.xx).

4.6.2 Rammer og mål for motorferdsel

Motoriserte transportmidler gjør at det er mulig å ferdes over store områder på kort tid, og fører med seg støy og forurensing. Slik motorferdsel kan spesielt i hekke- og yngletid føre til forstyrrelse av dyrelivet, og oppleves som forstyrende på friluftslivet. Det er derfor et mål å holde motorisert ferdsel i Trollheimen på et absolutt minimum.

Motorferdselen er regulert gjennom verneforskriftene og motorferdselloven. Hensikten er ikke å hindre nødvendig motorferdsel som tjener anerkjente nyttebehov, men forhindre unødvendige og fornøylespregede motorferdsel.

Ved behov for behandling etter både verneforskrift (forvaltningsmyndigheten for verneområdene i Trollheimen) og lov om motorferdsel (kommunen), skal saken behandles etter verneforskriften først.

Det er et skille mellom næringsrelatert motorferdsel og motorferdsel knyttet til fritidsbruk. Motorferdsel tillatelser gitt til landbruks-, skogsbruks- og reindriftsnæring, tilsyn og vedlikehold av kraftanlegg og drift og vedlikehold av turistforeningens hytter kan skje i medhold av motorferdselloven. Transport til fritidsbruk av hytter / buer og setre krever behandling etter motorferdselloven, dersom tillatelsen ikke er knyttet til bruk av leiekjører for å utføre transporten.

Øvelsesaktivitet i regi av redningstjenesten skal kun skje etter søknad fra Politimesteren med utgangspunkt i en øvelsesplan.

Forvaltningsmål:

Motorferdselen i Trollheimen skal holdes på et så lavt nivå som mulig.

Valg av transportmiddel skal vurderes utfra hva som gir minst mulig skade og forstyrrelse for både dyre og planteliv og utøvelsen av friluftsliv.

Motorferdselen skal styres bort fra urørte og sårbare naturområder.

Naturens egne lyder, «stillhet» og fravær av motordur er en viktig kvalitet ved urørt natur. I utgangspunktet er all motorisert ferdsel innenfor alle verneområdene i Trollheimen forbudt.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 5.2 går det fram at følgende kan skje uten særskilt tillatelse:

- a) *Motorferdsel i samband med militær operativ verksemd.*
- b) *Motorferdsel i samband med ambulanse -, politi -, brannvern -, sikrings -, oppsyns -, skjøtsels - og forvaltningsverksemd.*
- c) *Køyring på Heldals - og Jøldalsvegane inn til Heldalen og parkeringsplassen på Jølhaugen (Kleva).*
- d) *Bruk av snøscooter, merka med skilt utstedt av reindriftsagronomen i Sør-Trøndelag/ Hedmark, på vinterføre for utøving av reindrift.*

For Innerdalen LVO kap. IV punkt 11 er følgende unntatt:

...nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene, driften av de to turisthyttene, politi- og ambulansetjeneste, oppsynet med landskapsvernområdet og vannkraftanlegget ved Langvatnet.

For Svartåmoen NR kap. V punkt 1 går det fram at vernereglene ikke er til hinder for:

Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.

For Minildalsmyrene NR kap. V punktene 1 - 5 går det fram at vernereglene ikke er til hinder for:

1. *Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse -, politi -, brannvern -, Sikrings og forvaltningsøyemed. Slik virksomhet innenfor reservatet bør reduseres til et minimum og gjøres mest mulig skånsomt.*
2. *Nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark i forbindelse med jordbruks -, Skogbruks og reindriftsnæring. Jakt, fangst og fiske regnes ikke som næring.*

3. *Tømmertransport med jordbrukstraktor eller hest på frossen, snødekt myr og oppkjøring av fastspor for slik transport.*
4. *Oppkjøring/preparering av tradisjonelt viktige løypetraseer avmerket på kart som oppbevares hos forvaltningsmyndigheten og kommunen.*
5. *Utkjøring av felt elg med lett beltekjøretøy som ikke skader myroverflaten.*

Forvaltningsmyndigheten kan jf. verneforskriften for Trollheimen kap. IV punkt 5.3 etter søknad gi tillatelse til:

- a) *Transport som trengs i samband med jordbruk og beitebruk, td. frakting av fôr, gjødsel, ved eller hogstvirke, og til framkjøring av felt storvilt.*
- b) *Transport på berr mark for frakting av material av oppføring og vedlikehald av anlegg som er naudsynte i reindriftnæringa.*
- c) *Transport av varer til turishyttene og naudsynt transport i samband med bygging og fornying av turishytter og anlegg for friluftslivet.*
- d) *Transport som trengst ved tilsyn av kraftanlegg.*
- e) *Frakting av materialer og tyngre utstyr (båtar e.a) til fritidshus, buer og naust.*
- f) *Motorferdsel når andre særlege grunnar ligg føre. Før eit løyve i tilfelle vert gjeve, skal trongen haldast opp mot moglege skadar og ulemper og vurderast i høve til eit mål om å redusere motorferdsla til eit minimum.*

For Svartåmoen NR kap. VI punkt 1 går det fram at det etter søknad kan gis tillatelse til: *Naudsynt motorferdsel i samband med tiltak under kap. V pkt. 3 (jakt) og 6 (vedlikehald av anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet).*

For Minildalsmyrene NR kap. VI punkt 2 og 3 går det fram at det etter søknad kan gis tillatelse til:

2. *Ferdsel med hest eller jordbrukstraktor i reservatets ytterkanter etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.*

3. *Motorisert ferdsel på snødekt, frossen mark i forbindelse med nødvendig transport til og fra hytter og setrer i og utenfor området.*

En forenklet tolkning av verneområdenes verneregler viser at det er lagt vekt på at det skal være rom for fortsatt jordbruks-, reindrifts- og turistforeningsdrift i Trollheimen. Videre at det skal gis rom for tilsyn med eksisterende kraftanlegg og transport av materialer og tyngre utstyr til fritidshytter. For Minilldalsmyrene er det i tillegg tatt med at oppkjøring av skispor på tradisjonelt viktige løypetraseer skal kunne fortsette.

Dette ligger til grunn for etablert og foreslått framtidig praksis knyttet til motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen.

4.6.3 Retningslinjer for forvaltningen

Etablert forvaltningspraksis videreføres i stor grad. Faktisk transportbehov må dokumenteres og utgjør en viktig del av kunnskapsgrunnlaget (NML § 8) ved vurdering av om en eventuell tillatelse skal gis. Motorferdselen skal begrenses både i antall turer og i tidsrom for å holde den samlede belastningen innenfor et akseptabelt nivå, jf. NML § 10. Valg av transport metode og hvem som utfører transporten (NML §§ 11 og 12) skal vurderes utfra hva som gir minst omfang og forstyrrelse.

Fritidsbruk av setre likestilles med bruk av hytter og buer. Hver hytte / bu / seter behandles som en enhet uavhengig av antall eiere.

Tillatelser til motorferdsel skal ha kart som viser tillatt trase`. Det skal settes begrensninger på antall turer, antall kjøretøyer, hvem tillatelsen gjelder for, varighet av tillatelsen, hvilket tidsrom gjelder tillatelsen osv. Det skal det stilles krav om rapportering.

Hva kan det gis tillatelse til å transportere

Ved næringsmessig transport knyttet til landbruk / skogbruk / reindrift, ved bygge- / vedlikeholdsarbeid utført med innleid firma, samt ved turistforeningsdrift, kan det gis tillatelse for transport både av personell og nødvendig utstyr.

Til hytter / buer og setre som brukes i fritidsøyemed, kan det gis tillatelse til transport av materialer, bagasje og tynge utstyr – ikke alminnelig persontransport. Ved ledig kapasitet er det adgang til å la personer sitte på, dersom det ikke medfører behov for flere turer.

Ved dokumentasjon fra lege på varig funksjonshemming kan det gis tillatelse for ren persontransport – søkers tilknytning til området skal vektlegges ved vurdering av slike saker. Det skal være en strengere dispensasjonspraksis når persontransporten skyldes bevegelses hemming med årsak i alder eller forbigående sykdom / helseplager.

Kjøretøy / transportmetode

Når det åpnes for bruk av motorkjøretøy skal det gjøres en avveining på valg av type kjøretøy / transportmetode (NML§12) slik at motorferdselen minimeres og potensiell skade og forstyrrelse ved transporten blir minst mulig. I områder som ikke er tilgjengelig ved vei er naturlig transportmetode snøscooter på snødekt og frossen mark eller helikopter.

Hovedprinsippet er at den transport som gir minst konflikt med verneverdiene og andre brukerinteresser skal nyttes.

Det er ikke ønskelig med barmarktransport – annet enn etter vei, på innmark / setervoller i forbindelse med utøvelse av jord / skogbruk og reindrift.

Der det er bilvei skal transporten skje etter denne når veien er åpen. På veier registret som traktorveier åpnes det i hovedsak for transport med traktor, ikke for bruk av bil eller ATV.

Traktorslep / kjørespor er ikke å regne som vei dersom de ikke er opparbeidet som traktorveier, men er blitt til gjennom tidligere bruk. Hovedregelen er at det ikke gis tillatelse til noen form for motorferdsel på slike slep / spor i barmarksesongen.

De ulike veiene i områdene omtales med egne regler i kap. XXX

I områder som er tilgjengelig ved traktorvei / vei i barmarksesongen, vil det være vanskeligere å få tillatelse til snøscootertransport vinterstid. Det samme gjelder for områder der det åpnes for helikoptertransport. Det kan da bare åpnes for begrenset motorferdsel vinterstid for transport som ikke kan vente til sommersesongen.

Kjøretid

For å minimere forstyrrelsen for andre brukere gjelder følgende forbud mot kjøring:

- hverdager mellom 21.00 og 08.00
- helg mellom 10.00 lørdag og 16.00 søndag
- påsken mellom 12.00 skjærtorsdag og 08.00 påskeaften og fra 10.00 påskeaften til 16.00 2. påskedag

Av hensyn til dyreliv og skade på vegetasjon ved bruk av snøscooter på vårføre skal ikke gis tillatelse til motorferdsel i perioden mellom 20. april og 1. juni. Unntatt er motorferdsel som kan skje uten særskilt tillatelse – i medhold av verneforskriftene og lov om motorferdsel.

I særlige tilfeller kan det unnvikes fra disse kjøretidsbegrensningene. Unntaket synliggjøres i vilkårene til den enkelte tillatelse, og det stilles krav om at avvik meldes / avklares med SNO / forvaltningsmyndigheten.

Veiene skal kunne brukes for traktor og bil (der det er åpnet for dette) fra de blir bare for snø. Etter søknad kan en vei brøytes opp, dersom særlige behov tilsier det.

Hvem kan utføre transporten

I Trollheimen har praksis vært at motorferdsel knyttet til landbruks- skogbruks eller reindriftsnæring kan næringsutøveren (eller en ansatt) selv utføre, men transporten må være direkte relatert til næringsutøvelsen. Transport av materialer og arbeidsfolk knyttet til vedlikehold av anlegg i de nevnte næringene faller inn under næringsbegrepet.

Ved tilsyn og vedlikehold av kraftanlegg og snømålinger er det kraftselskapenes ansatte som utfører transporten. Sjåfør og snøscooter skal kunne identifiseres som ansatt i kraftselskapet.

For nyttetransport vinterstid til fritidshytter / buer / setre som brukes til fritidsformål, samt til turistforeningens hytter er hovedregelen at dette skal skje ved bruk av leiekjører. Det åpnes ikke for persontransport for hytteeier som selv skal utføre vedlikeholdsarbeid.

Ved dokumentasjon på avtalt et næringsoppdrag knyttet til vedlikeholdsarbeid kan det åpnes for at innleid firma kan utføre transport av personell og utstyr. Dette gjelder til alle typer bygg og anlegg innenfor verneområdene. Det kreves i tillegg tillatelse i medhold av lov om motorferdsel.

Etter Nasjonal forskrift kan kommunene gi dispensasjon til hytteeier for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte, der hytta ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg, og det i området ikke er mulighet for leiekjøring. De fleste av kommunene i Trollheimen praktiserer denne åpningen til å gi hytteeier selv tillatelse til å utføre transporten.

Når det gis tillatelse til et omsøkt transportbehov innenfor verneområdene i Trollheimen, og det kan synliggjøres at transportbehovet blir mindre ved at transporten utføres med annen sjåfør enn leiekjører, kan det åpnes for at eier (bruker) av hytte / bu eller seter selv utfører transporten. Det samme gjelder for tilsyn /driver av turistforeningens hytter. Når det åpnes for å bruke annen sjåfør enn leiekjører kreves kommunal behandling etter motorferdselloven.

Transportomfang og varighet på tillatelser

Hovedhensikten er at omfanget av motorferdselen skal holdes så lavt som mulig. I dette ligger et ansvar om at den enkelte tiltakshaver / hytteeier / næringsutøver planlegger sin transport gjennom året.

Transport som en direkte del av landbruks- skogbruks eller reindriftsnæringens virksomhet, er ikke regulert, men det pekes på at transporten må være direkte relatert til næringsutøvelsen. Transport av materialer og arbeidsfolk knyttet til vedlikehold av anlegg i de nevnte næringene faller inn under næringsbegrepet. Det kan gis flerårige tillatelser.

For transport av ved, proviant og tyngre utstyr til hytter / buer og setre kan det gis inntil 2 tur/retur per vintersesong. Ved behov for materialtransport knyttet til vedlikehold på hytter / buer kan det åpnes for flere turer i et konsentrert tidsrom.

Når transporten til hytter / buer og setre skjer ved bruk av leiekjører kan det gis flerårig tillatelser. Når transport til hytter / buer og setre utføres av eier / bruker gis ikke flerårig tillatelser.

Transport knyttet til løypekjøring kan gis flerårig tillatelser.

Drift og vedlikehold av turistforeningshyttene innenfor verneområdene skal planlegges godt og legges opp slik at det totale omfang av transporten minimeres. Det kan gis flerårige tillatelser.

Det kan gis flerårige tillatelser knyttet til drift og vedlikehold av kraftanlegg, men det er viktig å vurdere omfanget av slik transport opp mot nytteverdien - med mål om å minimere motorferdselen.

Rapportering

For all motorferdsel som er gitt tillatelse til med hjemmel i verneforskriftene, stilles det krav om rapportering. Dette skjer ved føring av kjørebøker, som sendes inn etter endt sesong - 15. mai for vinter og 31. desember for barmark.

Kjørebøkene skal vise dato, kjørerute, kjøretøy, hensikt med turen, antall turer, antall km, person som har utført transporten. For tiltakshavere som bruker flere sjåfører / kjøretøy skal kjørebøkene sendes samlet fra ansvarlig løyvehaver.

Kjørebøkene skal føres før hver tur starter, for slik å kunne fungere ved feltkontroll.

Kjørebøkene gir oversikt over faktisk omfang på motorferdselen i verneområdene i Trollheimen – og er viktig for å se utviklingen over tid i forhold til forvaltningsmålet.

Arkivsaksnr: 2012/2809-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 03.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	24/2013	18.04.2013

Trollheimen Sijte - Søknad om bruk av helikopter for samling av rein til kalvemerking - Trollheimen landskapsvernområde, Oppdal, Rennebu, Meldal, Rindal og Surnadal kommuner.

Søker

Trollheimen Sijte, ved Maja Britt Renander, Nerskogen, 7393 Rennebu
Epost: maja-britt@hotmail.com

Dokumenter i saken

1. Søknad fra Trollheimen Sijte datert 01.04.2013.

Søknaden vurderes iht.:

1. Forskrift for Trollheimen landskapsvernområde av 11.12.87.
2. Forvaltningsplan for Trollheimen landskapsvernområde av august 2005
3. Naturmangfoldloven

Forvalters tilrådning

Verneområdestyret for Trollheimen gir Trollheimen Sijte ved Maja Britt Renander tillatelse til nødvendig bruk av helikopter for samling av rein for til kalvemerking. Tillatelsen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde kap. IV punkt 5.3. f).

Vilkår

1. Tillatelsen gjelder for bruk av helikopter i inntil to døgn i forbindelse med ordinær kalvemerking i perioden juni / juli til og gjelder for sesongene 2013 - 2015.
2. Flygingen skal utføres slik at det tas hensyn til naturmiljø, vilt /rein og mennesker.
3. Nødvendig tillatelse til start og landing skal innhentes hos grunneier og kommune.
4. Det skal føres logg fra transporten, som sendes Verneområdestyret for Trollheimen etter at transporten er utført.

SNO Trollheimen, verneområdeforvalter og lensmenn i de aktuelle kommuner skal varsles to dager før flygingen finner sted.

Klagemulighet

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Verneområdestyret for Trollheimen.

Søknaden

Trollheimen Sijte søker om tillatelse til lavtflyging / landing med helikopter under driving og samling av rein til merkeanlegget ved Skrikhøa . Flygingen vil i hovedsak skje i områdene Storbekkhøa-Gjevilvasskammen – Skrikhøa – Rinnhatten – Mellomfjellet – Snota. Dersom det går rein andre steder kan også disse områdene være aktuelle.

Omfanget av flygingen er estimert til 10 -20 flytimer. Aktuelt tidsrom er i løpet av to døgn i juli måned, men det kan bli tidligere / senere avhengig av vær og flyforhold. Ved samling av rein i juli måned må mye av flygingen skje på kveld, natt og tidlig morgen på grunn av temperaturforhold for dyrene, det søkes derfor om å fravike områdets generelle kjøretidsbegrensninger.

Reindriften ønsker å benytte helikopter for å få ett best mulig resultat av samlingen til kalvemerking.

Det søkes om tillatelse for 3 år på linje med andre næringsløyver.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Formålet med vernet av Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på et særegent og vakkert fjellområde med skog og seterdaler, og et rikt plante- og dyreliv.

Det er et generelt kjøreforbud (herunder også lavtflyging og landing med helikopter) i verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde (LVO) kap. IV punkt 5.1.

En eventuell tillatelse kan gis i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV 5.3.f). Motorferdsel når andre særlige grunner foreligger. Behovet skal veies mot mulige skader og ulemper, og med mål om å redusere motorferdselen til et minimum.

Miljøverndepartementet har 8.2.2011 i medhold av Naturmangfoldloven (NML) § 62 delegert forvaltningsmyndigheten til Verneområdestyret for Trollheimen for dispensasjoner etter verneforskriften og NML § 48.

Alle dispensasjoner skal vurderes etter NML §§ 8-12.

Vurdering av saken

Det er en overordnet nasjonal målsetting å holde omfanget av motorisert ferdsel i utmark på et minimum, både i og utenfor verneområdene. Stillhet, ro og fravær av motordur en viktig kvalitet i et naturvernområde, både for dyr og mennesker.

Søker har behov for å bruke helikopter til lavtflyging / landing for å kunne gjennomføre kalvemerking innenfor en kort og gunstig periode av sommeren.

Av forvaltningsplanen for Trollheimen går det fram at det kan åpnes for begrenset bruk av helikopter når det er nødvendig for å sikre samling og merking av reinen. For all motorferdsel i

Trollheimen gjelder generelle kjøretidsbegrensninger, for å minimere motorferdsel i ferie, høytid og helg, og i sårbare tider for vilt om våren. Der det i forbindelse med næringsdrift er behov for å avvike disse tidene kan det gjøres, men det er ønskelig at helger og helligdager unngår så langt det lar seg gjøre.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Når det gjelder helikoptertransport, er støy den største belastningen på miljøet. Helikopteret vil ikke sette vesentlige spor i terrenget. Det er kjent kunnskap at støy er et problem for villlevende dyr og for tamrein, spesielt i yngletida, og for mennesker som bruker området.

Basert på tidligere erfaringer med reindriftens bruk av helikopter til kalvemerking, forvaltningsplanen føringer skissert over og opplysninger fra søker, synes kunnskapsgrunnlaget å være tilstrekkelig og det er ikke behov for å ta i bruk § 9 føre-var-prinsippet.

§ 10 økosystemtilnærming og samlet belastning

Den samlede belastningen på verneverdiene er ikke særlig stor, da det er særlig støy som er forstyrrelsen i dette tilfellet. Med krav om å holde omfanget på et minimum og samlet i tid synes hensynet til andre brukere å være ivaretatt best mulig. Perioden for transporten regnes ikke som en spesielt sårbar periode for vilt / tamrein i området, men er høysesong for turistene i fjellet.

Det er lite annen motorisert ferdsel og forstyrrelse i Trollheimen i perioden som reindriften har behov for å bruke helikopter i, så den samlede belastningen for området og brukerne synes å være akseptabel.

Samlet vurdert er det viktig for reindriften å få gjennomført kalvemerkingen på beste måte når forholdene er gunstige for dyrene. Det er ikke noen ny dispensasjonspraksis i denne saken, som medfører fare for presedens med påfølgende økning i omfanget av motorferdselen i området utover dagens nivå.

§ 11 kostnadene ved miljøforringelse

Vurderes som ikke relevant i denne sak da tiltaket ikke medfører varig skade.

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Helikopter er eneste mulige motoriserte transportmiddel som kan aksepteres brukt på denne tiden av året (barmark). Tidspunktet tiltaket er planlagt gjennomført i er av de minst sårbare for naturmiljø / vilt, mens fotturistene kan være mange i området på denne tiden. Dersom tiltaket gjennomføres konsentrert i tid, på ukedag, er forholdet til fotturistene ivaretatt etter beste evne.

Samlet vurdering av saken er at søker har et reelt behov for transport i næring. Helikopter er beste miljøforsvarlige metode for å gjennomføre denne transporten uten å forringe miljøet. Det er hjemmelsgrunnlag i verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde for å kunne gi slik tillatelse, og søkers behov veid opp mot mulige skader og ulemper tilsier at det bør åpnes for omsøkt tiltak. Basert på tidligere års erfaringer synes det å kunne åpnes for en flerårig tillatelse med krav om varsling når flygingen er planlagt å skje.

Kopi:

Oppdal kommune, Inge Krokans veg 2, 7340 Oppdal

Rennebu kommune, Berkåk, 7391 Rennebu

Meldal kommune, 7336 Meldal

Rindal kommune, 6657 Rindal

Surnadal kommune, 6650 Surnadal

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkeshuset, 6404 Molde

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Postboks 4710 Sluppen, 7485 Trondheim
Statens naturoppsyn, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Direktoratet for naturforvaltning, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Lensmannen i Surnadal og Rindal, Pb 34, 6656 Surnadal
Meldal Lensmanskantor Postboks 124, 7338 Meldal
Rennebu lensmannskantor, 7391 Rennebu
Oppdal lensmannskantor, Pb. 94, 7341 Oppdal
Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark, 7361 Røros

Trollheimen Sijte

V Maja Britt Renander

Nerskogen

7393 Rennebu

Trollheimen Landskapsverneområdestyre

Nerskogen 01.04.13

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen landskapsverneområde til flyging med helikopter under samling og driving av rein sommeren 2013.

Trollheimen Sijte søker om dispensasjon fra verneforskriften til flyging med helikopter under samling og driving av rein til kalvmerking i merkeanlegget ved Skrikhøa sommeren 2013.

Søknaden gjelder samling og driving av rein i områdene: Storbekkhøa – Gjevilvasskamman – Skrikhøa – Rinnhatten – Mellomfjellet – Snota . Andre områder kan også være aktuelle om det skulle forekomme rein der.

Flygingen vil bli gjennomført i løpet av ett par døgn med ei flytid på anslagsvis 10-20 timer, og vil finne sted i løpet av fortrinnsvis juli måned. Det utelukkes heller ikke at det kan bli aktuelt både tidligere og senere, om værforholdene tillater eller krever det.

Ved samling av rein i juli måned må stordelen av arbeidet bli gjennomført på kveldstid , natt og tidlig morgen/formiddag pga varmen på dagtid. Jeg ber derfor om at de generelle kjøretidsbegrensningene ikke blir benyttet ved en ev. positiv behandling av søknaden.

Bakgrunnen for søknaden er ett behov av å kunne benytte helikopter for å få ett best mulig resultat av samlingen til kalvmerkingen.

Med hilsen

Trollheimen Sijte
v Maja Britt Renander

Arkivsaksnr: 2012/3779-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 04.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	25/2013	18.04.2013

Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - reiseliv og turisme

Forvalters tilråding

Verneområdestyret slutter seg til framlagt forslag på deltema reiseliv og turisme med retningslinjer.

Bakgrunn

I forbindelse med utarbeidelse av ny forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen er det ønskelig å legge fram viktige deltema underveis for prinsipielle diskusjoner og avklaringer med verneområdestyret.

4.4. Reiseliv / turisme

Natur og kulturarv er grunnlag for mye av dagens reiselivsatsning i Norge. Både regjering og reiselivsnæring mener natur og kulturlandskapet er viktige ressurser og fellesgoder, som kan bidra til verdiskaping både nasjonalt og lokalt. I regjeringens reiselivstrategi «Destinasjon Norge» pekes det på at regjeringen vil legge til rette for utvikling av reiselivsprodukter i tilknytning til de store verneområdene, slik at verneområdene kan være en arena for opplevelse og aktivitet innenfor rammen av vernet i det enkelte område.

4.4.1 Status

Trollheimen er privateid og selv om bare en del av grunneierne selv satser på turisme, er det et ønske fra alle «eierkommunene» om å bruke den storslåtte naturen som trekkplaster for utvikling lokalt. Den gode muligheten til utøvelse av friluftsliv og naturbaserte opplevelser brukes både til å trekke arbeidskraft til distriktet, friste turister på gjennomreise for korter opphold og hytteboere til å etablere seg.

Trondhjems Turistforening (TT) og Kristiansund og Nordmøre Turistforening (KNT) har begge Trollheimen som et av sine viktige aktivitetsområder.

Det finnes ei etablert båtrute på Gjevilvatnet, som frakter turister / besøkende til Vassendsetra.

Det er flere reiselivsbedrifter som tilbyr overnatting og servering tilknyttet verneområdene i Trollheimen, men da hovedsakelig i randsonen av verneområdene. Turistforeningene, Renndølsetra og Innerdalshytta har overnatting og servering inne i Trollheimen og Innerdalen LVO. Det leies også ut en del private hytter.

Det finnes enkeltbedrifter som tilbyr opplevelsesaktiviteter i Trollheimen, men det er få aktører. Potensialet er til stede for flere aktører og mer organisert kommersiell aktivitet framover, særlig for produkter basert på natur og kulturopplevelser, for eksempel seterbesøk med servering av lokal mat, båtturer, fisketurer, tindebestigning og kunnskapsbasert opplevelsesaktiviteter knyttet til flora, fauna, samisk kultur m.m.

4.4.2 Rammer og mål for reiseliv / turisme

Forvaltningsmål:

Natur og kulturverdiene i Trollheimen kan utnyttes til lokal og nasjonal verdiskaping – men på en bærekraftig måte og innenfor rammene av verneforskriftene.

I verneforskriften for Svartåmoen naturreservat kap IV punktene 5 -7, er følgende føringer viktig for reiseliv og turisme:

5. Idrettsarrangement, jaktprøver og annen organisert bruk av reservatet er forbode.

6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og riding utanom eksisterande vegar er forbode.

7. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til fredingsformålet forby eller regulere ferdsl i heile eller delar av reservatet ved forskrift.

I de øvrige verneforskriftene er det ingen særlige punkt knyttet til organisert ferdsl, eller ferdslsformer som regulerer en reiselivsaktivitet i Trollheimen. Det betyr at ferdsl skjer innenfor de samme rammer som ellers i norsk natur.

4.4.3 Retningslinjer for forvaltningen

Stier og tilrettelegging for ferdsl er viktige deler av reiselivets infrastruktur i utmark. For å gi lettere adgang for enkelte brukergrupper og verdiskaping for reiselivsbedrifter i randsonen til verneområdene i Trollheimen åpnes det for noe mer tilrettelegging på enkelte av innfallsportene. Se vedlegg xx besøksplan og xx tiltaksplan for mer om dette.

Godt informasjonsmateriell som kan brukes av besøkende både før de kommer til områdene våre og på de enkelte besøkspunkt / innfallspor er viktig. Informasjonen bør formidles personlig av naturveiledere, forvaltning og oppsyn, samt av turistverter / -vertinner på overnattingsbedrifter i området. I tillegg bør det finnes god informasjon på internett og fysisk i form av brosjyrer og skilt. Informasjonen bør fokusere på natur- og verneverdiene, naturvennlig adferd, sikkerhetsforhold i fjellet, mulighetene for turopplevelser og tilretteleggingsgraden i de ulike delene av Trollheimen slik at brukerne finner besøkspunkt som egner seg for dem.

Bygninger er ofte en viktig del av infrastrukturen tilknyttet reiselivet. Det er et generelt byggeforbud i verneområdene i Trollheimen, for reiselivsbedrifter betyr dette at aktiviteten som skal foregå inne i verneområdene må baseres på eksisterende infrastruktur. Utvikling av reiselivsprodukter som medfører behov for nye bygg, utvidelse av eksisterende bygninger eller etablering av faste telt- og lavvoplasser er derfor ikke ønskelig.

Det er ikke ønskelig at det tilrettelegges for aktiviteter som medfører økt behov for motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen. I randområdene er det i noen deler av området oppkjørte skispor og kortere turløyper som egner seg for dagsturopplevelser av Trollheimen.

Gjevilvatnet har båtrute til Vassendsetra som kan være et godt utgangspunkt for både korte og lengre turer i Trollheimen. Det er derimot ikke ønskelig å etablere en tilsvarende fast båtrute på Gråsjøen, da dette vil øke tilgjengeligheten og trafikken til de indre deler av Trollheimen LVO og Svartåmoen NR. Større trafikk i disse områdene vil medføre større behov for transport av varer til Trollheimshytta og økt belastning på stinettet i sårbare områder.

Arkivsaksnr: 2013/2182-0

Saksbehandler: Hege Sæther Moen

Dato: 04.04.2013

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	26/2013	18.04.2013

Verneområdestyret for Trollheimen - høringsuttale - Strategiplan for reiseliv i Sunndal

Dokumenter i saken:

1. Strategiplan for reiseliv i Sunndal 2013 – 2016

Forvalters tilråding

I strategiplanen for reiseliv i Sunndal framgår det at det ønskes å legge til rette for en bærekraftig reiselivsstrategi. Med forbehold om at bærekraftbegrepet også favner om hensynet til naturverdiene, synes strategiplanen å være i tråd med det som kan skje innenfor og i tilknytning til både Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder.

Verneområdestyret for Trollheimen vil likevel peke på at det er viktig med en god dialog med forvaltningsmyndigheten når planlegging av tiltak nær opptil og i verneområdene skal utformes. Det samme gjelder ved markedsføring av områdene.

I Strategiplanen s. 11, blir det feilaktig vist til at Innerdalen landskapsvernområde er en del av Trollheimen landskapsvernområde. Det riktige er at Innerdalen landskapsvernområde er omsluttet av Trollheimen landskapsvernområde.

Bakgrunn

Sunndal kommune har sendt strategiplan for reiseliv i Sunndal 2013 – 2016 på høring, der Verneområdestyret for Trollheimen er en av flere aktuelle høringsinstanser.

I strategiplanen for reiseliv i Sunndal framgår det at det ønskes å legge til rette for en bærekraftig reiselivsstrategi. Det satses på utvikling og bruk av attraksjoner som er unike for Sunndal. Innerdalen er en av fem fyrtårn som skal prioriteres i markedsføringen av Sunndal. Det pekes på at Innerdalen med sine etablerte turisthytter, både kan by på lett tilgjengelig og familievennlig aktivitet og mer krevende topp- og klatreturer.

I avsnitt om mål og strategi for perioden 2013 – 2016 framgår at det er ønskelig med en økning i antall besøkende, og at Sunndal skal framstå som et attraktivt reisemål gjennom å tilby gode opplevelser basert på vill og vakker natur, lokal kultur, tradisjon og næring.

I tiltaksplanen framgår det at det skal skiltes bedre både fra vei til «fyrtårnene», og til turstier. Videre at det skal merk av stier i tilknytning til «fyrtårnene» samt utvikle bedre parkeringsplasser.

Vurdering av saken

Vurderingene i saken har tatt utgangspunkt i saksframlegg i VO sak 25/2013 - Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen - deltema reiseliv og turisme.

Natur- og kulturarv er grunnlag for mye av dagens reiselivsatsning i Norge. Både regjering og reiselivsnæring mener natur og kulturlandskapet er viktige ressurser og fellesgoder, som kan bidra til verdiskaping både nasjonalt og lokalt, noe det framgår i regjeringens reiselivstrategi «Destinasjon Norge» der det pekes på at regjeringen vil legge til rette for utvikling av reiselivsprodukter i tilknytning til de store verneområdene, slik at verneområdene kan være en arena for opplevelse og aktivitet innenfor rammen av vernet i det enkelte område.

I beskrivelsen av Innerdalen blir det feilaktig vist til at Innerdalen landskapsvernområde er en del av Trollheimen landskapsvernområde. Det riktige er at Innerdalen landskapsvernområde er omsluttet av Trollheimen landskapsvernområde. Verneområdestyret for Trollheimen er forvaltningsmyndighet for både Innerdalen og Trollheimen Landskapsvernområder samt naturreservatene Svartåmoen og Minilldalsmyrene.

Det bærende forvaltningsmål for verneområdene i Trollheimen er at natur og kulturverdiene i Trollheimen kan utnyttes til lokal og nasjonal verdiskaping – men på en bærekraftig måte og innenfor rammene av verneforskriftene.

Slik strategiplanen leses er den i tråd med det som kan skje innenfor og i tilknytning til både Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder. Det er likevel viktig med en god dialog med forvaltningsmyndigheten når planlegging av tiltak nær opptil og i verneområdene skal utformes.

Innerdalen har kvaliteter som gjør at det er egnet for både korter og lengre turer og opplevelser, og er derfor også en av hovedinnfallsporene som også verneområdestyret for Trollheimen i sin besøksplan har pekt på som viktig å utvikle for besøkende.

Foto: Mathias Fredriksson/FjordNorge

Strategiplan for reiseliv i Sunndal 2013-2016

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Innledning og bakgrunn.....	4
Bakgrunn for strategiplanen.....	4
Status strategiplan 2009-2013	5
Hovedtrender og reiselivsstruktur	7
Trender i reiselivet	7
Destinasjon Norge (Nasjonal strategi for reiselivsnæringen).....	7
Reiselivet i regionen	8
Tilgrensende prosjekter og institusjoner	10
Fyrtårn	10
Reiselivsnæringen i Sunndal 2013 – en situasjonsanalyse.....	12
Reiselivsnæringen i Sunndal 2017 – ønsket fremtidsbilde.....	12
Mål og strategier 2013-2016.....	14
Visjon/langsiktig mål	14
Hovedmål	14
Delmål.....	14
Strategier	15
Handlingsplan/tiltaksplan med budsjett for planperioden 2013 til 2016.....	16
Vedlegg 1 – SWOT-analyse av Sunndal som reisemål.....	22
Vedlegg 2 – Idebank	23
Vedlegg 3 – Reiselivskoordinator	24
Vedlegg 4 – Turistinformasjon	25
Vedlegg 5 – Utvikling antall gjestedøgn	26

Forord

Sunndal kommune har gode naturgitte forutsetninger for å lykkes som reiselivskommune.

En sterk reiselivsnæring bidrar positivt til kommunen på mange måter. Det gir økt omsetning langt ut over reiselivsbedriftene. I 2011¹ var omsetning fra samlet overnattingsturisme i Nordmøre og Romsdal på 2 milliarder kroner. 2544 personer var sysselsatt direkte eller indirekte i turismerelatert næring i samme område.

Positive effekter fra reiselivsarbeidet er blant annet:

- økt bolyst, stolthet og identitet
- bedret omdømme og kjennskap
- økt attraktivitet som region å ta arbeid og bosette seg i
- knytter regionen sammen og åpner for økt samarbeid mellom regioner

Styringsgruppen ønsker å legge til rette for en bærekraftig reiselivsnæring. Planen sikter mot å få på plass en del grunnleggende forutsetninger for videre satsning. Med en sterk reiselivsnæring vil det også i framtiden være mulig å dra i gang større prosjekter innen næringen.

I utarbeidelse av tiltaksplanen tas det utgangspunkt i de attraksjonene som er unike for Sunndal. Gruppen mener det er vesentlig å få på plass en person som har ansvar for å følge opp planen og tiltakene. Dette må være en langsiktig løsning.

Styringsgruppen for rullering av Strategiplan for reiseliv i Sunndal kommune

Alf Harald Dragseth
Leder
Sunndal Reiselivsforum

Per Atle Hansen
Sunndal kommune – politisk

Ester Aalbu Eriksen
Sunndal kommune- adm.

Erlend Aarflot
Sunndal Reiselivsforum

Tove Berget
Destinasjon Kr.sund og Nordmøre

Roar Harsvik
Destinasjon Kr.sund og Nordmøre

Marit Brånås Aarflot
Sunndal kommune – politisk

Sigrun Rødset
Attraktive Sunndal

Marit Hoem Fahle
Sunndalsvert

¹ TØI rapport 2011

Innledning og bakgrunn

Bakgrunn for strategiplanen

Strategiplan for reiseliv i Sunndal 2009-2013 ble vedtatt i kommunestyresak 4/10 den 10.02.10.

Reiselivsforum Sunndal utarbeidet planen under prosjektledelse av Aktivum Midt-Norge. Formålet med strategiplanen var å bidra til å øke reisemål Sunndals attraksjonskraft og opplevelsesverdi, å øke verdiskapingen og lønnsomheten i reiselivsnæringen og å løfte hele Nordmøre som destinasjon gjennom å foreslå organisering av og tiltak i et utviklingsarbeid innen reiseliv.

Sunndal kommunes økonomi- og planutvalg vedtok i sak 4/12 at planen skal rulleres i 2012, etter henvendelse fra Reiselivsforum i Sunndal. Reiselivsforum i Sunndal v/Aktivum Midt-Norge AS fikk bevilget midler til gjennomføringen av arbeidet og det ble oppnevnt to representanter fra økonomi- og planarbeidet til styringsgruppen: Marit Brånås Aarflot og Per Atle Hansen. Sunndalsvertens og den oppnevnte styringsgruppens mandat har vært å rullere planen for perioden 2013-2016.

Prosess og forankring

I gjeldende kommuneplan for perioden 2007-2015 (kommunestyresak 37/07) framheves det at det må satses på å sikre eksisterende og legge til rette for nye arbeidsplasser innen reiseliv generelt og innen natur- og kulturbasert reiseliv spesielt. I næringsplanen som ble vedtatt i 2011 (kommunestyresak 14/11) er det vedtatt at to av næringsplanens seks satsingsområder er å øke attraktiviteten i sunndalsregionen og å satse på næringsutvikling innen handel, service, kultur og natur. Prosjektene "Sunndal 2013" (kommunestyresak 10/10) og "Attraksjonsbygging i Sunndal" (økonomi- og planutvalgssak 39/11) har også tilsvarende fokus.

Styringsgruppen har hatt følgende sammensetning:

Alf Harald Dragseth, Sunndal Reiselivsforum

Erlend Aarflot, Sunndal Reiselivsforum

Per Atle Hansen, Sunndal kommune, politisk

Marit Brånås Aarflot, Sunndal kommune, politisk

Ester Aalbu Eriksen, Sunndal kommune, administrasjon

Sigrun Rødset, Attraktive Sunndal

Roar Harsvik, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre

Marit Hoem Fahle, Sunndalsvert (sekretær tom 31.10.12)

Tove Berget, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre (sekretær f.o.m. 01.12.12)

Ledet av Alf Harald Dragseth.

Arbeidet startet opp i mai 2012 med et møte i mai og et i juni. Styringsgruppen har hatt arbeidsmøter 02.10, 16.10, 30.10, 13.11, 19.11, 05.12, 10.12, 09.01, 14.01, 22.01, 29.01, 05.02, 12.02 og 20.02.

- Kommunestyrets vedtak i sak 4/10 Endelig godkjenning av Strategiplan for reiseliv i Sunndal 2009-2013 og økonomi- og planutvalgets vedtak i sak 4/12 Rullering av strategiplan for reiseliv i Sunndal.
- Økonomi- og planutvalget. 6. november; orientering av Marit Brånås Aarflot, medlem av styringsgruppen.
- Møte i Sunndal reiselivsforum 7. november 2012; orientering av sunndalsvert Marit Hoem Fahle.
- Åpent møte med reiselivsaktører 12. februar 2013.

Status strategiplan 2009-2013

Strategiplanen for reiseliv i Sunndal 2009 til 2013² hadde visjon: *Til Sunndal vil vi reise!*

Følgende målsettinger ble satt for å realisere visjonen:

- verdiskaping og lønnsomhet i reiselivsnæringen skal økes gjennom:
 - økt kompetanse
 - økt attraksjonskraft og opplevelsesverdi
 - økt regionalt samarbeid
 - økt markedsføring
 - økt salg
- etablere stilling som sunndalsvert for økt salg
- utvikle nye kvalitetsprodukter basert på industri og opplevelser i sentrum
- øke antall gjestedøgn i Sunndal til 45 000
- videreutvikle Aursjøvegen som produkt og øke antall biler over Aursjøvegen til 12 000
- videreutvikle Åmotan som produkt og øke besøkstall og verdiskaping
- videreutvikle Innerdalen som merkevare
- videreutvikle Seterlandet Sunndal som produkt
- øke antall hytter i Sunndal og øke antall gjestedøgn på disse

Målsetningene i planen er delvis nådd:

- Tilsetting i stilling som sunndalsvert fra 1.9.2011 i Aktivum Midt-Norge AS. Stillingen opphørte 31.12.2012 da Aktivum Midt-Norge AS ble avvirket.
- Antallet gjestedøgn på campingplasser og hyttegrender juni-august gikk opp 25 % fra 2008 til 2012. Antallet var i 2012 36.183 i 2012.³
- Antallet hotellovernattinger var i juni til august 2012 9.177 gjestedøgn. (7574 i 2010 og 6514 i 2011)
- Dette betyr at antallet gjestedøgn i Sunndal juni-august 2012 var på over 45.000.
- Antallet biler over Aursjøvegen har vært ca. 5.500.
- Det var totalt 738 hytter i Sunndal kommune per 31.12.2012⁴. I strategiplanen for 2009-2013 operer man med et tall på 750 fritidsboliger (tall fra 2005).
- Samarbeidet med Nettet ang Aursjøvegen har pågått i perioden.
- Det er gjennomført et markeds kurs i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer
- Det har vært skogrydding i området ved Fallet og det har også kommet på plass benker og annen tilrettelegging
- Det ble levert søknad til Statens vegvesen ang reiselivsvennlig skilting. Det har imidlertid vært problemer med finansiering av skiltene
- Det er satt opp infotavler ved Aursjøvegen
- Det er skiltet til utvalgte kulturhistoriske steder (Åmotan, Aursjøvegen, Grødalen)
- Det har vært gjennomført et reiselivsprosjekt med aktører rundt Aursjøvegen
- Det er gjennomført visningsturer i samarbeid med Destinasjon Kristiansund og Nordmøre
- Stillingen som sunndalsvert på plass fra 1.9.2011. Sunndalsverten har også tilbydd salgs- og distribusjonsfunksjoner for reiselivsaktører i kommunen
- Sunndal Ski Session/Contrast Adventure har produsert en film fra Sunndalsfjella

Styringsgruppa har tatt utgangspunkt i gjeldende strategiplan for reiselivet, og viderefører denne som et verktøy for utvikling av reiselivet i Sunndal.

² Strategiplan for reiseliv i Sunndal 2009-13.

³ Tall fra SSB /Klaas van Ommeren, Dovrefjell nasjonalparkstyre, se vedlegg 5

⁴ Tall hentet fra innføring av hytterrenovasjon pr 1.1.2013.

Styringsgruppen ser at ikke alle målene som er satt for 2013 er nådd, men ønsker allikevel å fortsette å jobbe i denne retningen. Mange av målene som er satt for å nå visjonen er også videreført i denne planen på forskjellige måter.

Foto: Øivind Leren / Destinasjon Kristiansund & Nordmøre AS

Hovedtrender og reiselivsstruktur

Trender i reiselivet

Reiselivsbransjen er, som alle andre bransjer, i utvikling. Noen globale trender innen reiseliv er:

- ✓ Tematurisme – folk velger i større grad reisemål ut fra hva de ønsker å gjøre i ferien
- ✓ Norge spås å få en total vekst på null prosent i 2013
- ✓ Nordmenn legger igjen stadig mer penger i utlandet. I 2012 ble hele 75 prosent av feriebudsjettet brukt i utlandet.
- ✓ Økning i tre prosent på antall norske gjestedøgn i 2012.
- ✓ Anbefalinger fra Innovasjon Norge for 2013:
 - Spisset markedsinnsats
 - Fokuserer på opplevelser
 - Utvikle unike opplevelser med høy betalingsvillighet
 - Synliggjøre servicenivå
 - Det beste for turisten

Destinasjon Norge (Nasjonal strategi for reiselivsnæringen)⁵

I regjeringens reiselivsstrategi som kom i april 2012 pekes det på tre mål for reiselivssatsingen i Norge:

Mål 1: Økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen

Mål 2: Flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter, særlig i distrikts-Norge.

Mål 3: Flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet.

Regjeringen har valgt å satse særskilt på reiselivsnæringen. Dette valget er gjort på bakgrunn av reiselivsnæringens potensial for videre verdiskaping, særlig i distriktene, og de naturgitte fordelene som Norge har som forutsetning for videreutvikling av Norge som reisemål. Regjeringen vil derfor føre en spesielt aktiv næringspolitikk overfor reiselivsnæringen.

Reiselivsstruktur

Regjeringen har i Destinasjon Norge, Nasjonal strategi for reiselivsnæringen, lagt opp til en strukturendring i reiselivet. For å lykkes med dette vil regjeringen nedsette et prosjekt for skal gjennomføre denne endringen. Hver landsdels vil få sin gruppe som skal jobbe med denne prosessen i sin landsdel, og denne gruppen vil legge premissene for hvordan organiseringen best kan løses i sin landsdel.

Ønsket organisering er synliggjort i modellen under.

6

⁵ http://www.regjeringen.no/upload/NHD/Vedlegg/Rapporter_2012/reiselivsstrategien_april2012.pdf

For Sunndals del vil dette se slik ut:

Grønt reiseliv

Grønt reiseliv er landbrukets bidrag til oppfølging av Regjeringens reiselivsstrategi. Satsingen skal legge til rette for økt verdiskaping, lønnsomhet, og utvikling av Norge til et bærekraftig reisemål. Grønt reiseliv er nå et etablert og positivt begrep, og omfatter en rekke reiselivsrelaterte aktiviteter innenfor mat- og landbruksområdet. Grønt reiseliv omfatter blant annet Utviklingsprogram Grønt reiseliv, Mat langs Nasjonale Turistveier, Utviklingsprogram for innlandsfisk, Frukt/bær/kulturlandskap/reiseliv på Vestlandet og Seterprosjektet.

Reiselivet i regionen

Fjord Norway / NCE Tourism

Fjord Norge AS er reisemålsselskapet for de fire Vestlandsfylkene. Selskapet koordinerer det internasjonale markedsarbeidet, i tett samspill med destinasjonsselskapene og næringen selv. I 2009 ble Fjord Norge-klyngen gitt status som Norwegian Centre of Expertise (NCE).

Fjord Norge AS skal gjennom målrettet internasjonal markedsføring bidra til økt trafikk og sesongforlengelse og dermed tilrettelegge for bedret lønnsomhet i reiselivstilknyttede bedrifter i regionen. Fjord Norge AS skal ved formidling av markeds kunnskap bidra til at reiselivsnæringen i regionen tilbyr markedstilpassede produkter og tjenester.

Destinasjon Kristiansund og Nordmøre

Destinasjon Kristiansund og Nordmøre er et markedsførings selskap. Selskapet er aksjonær eid og aksjonærene består av lokale reiselivsbedrifter, kommuner, transportselskaper og andre bedrifter. Selskapets hovedoppgave er å drive markedsføring av Nordmøre. De har i tillegg ansvar for turistinformasjonene i Sunndal, Surnadal og Kristiansund.

Destinasjonsselskapet markedsfører Sunndal kommune generelt og medlemsbedriftene spesielt gjennom presse- og visningsturer, deltakelse på messer, egne nettsider, brosjyremateriell, turistinformasjonene og i andre kanaler.

Gjennom å være synlig på destinasjonsselskapets nettside blir man også synlig på www.fjordnorway.com og www.visitnorway.com.

Sunndal kommune betaler en sum pr innbygger i medlemsavgift i Destinasjon Kristiansund og Nordmøre tilsvarende ca. kr. 350.000 / år. I tillegg betaler reiselivsnæringen ca. kr. 70.000 i året i medlemsavgift.

Destinasjon Kristiansund og Nordmøre betaler Sunndal kommune for drift av turistinformasjonen i Sunndal 10 uker i året.

Destinasjon Kristiansund og Nordmøre har også hatt en medarbeider lokalisert i Sunndal i 30 %.

⁶ Organisasjonsmodell for fremtidens reiselivsnæring. Kilde: Destinasjon Norge. Nasjonal strategi for reiselivsnæringen, s.49.

Som svar på regjeringens ønske om strukturendring har Destinasjon Kristiansund og Nordmøre og Destinasjon Molde og Romsdal innledet et samarbeid som i første omgang omfatter fem ulike prosjekter; felles internettportal, felles brosjyremateriell, Atlanterhavsveien – Masterplan for reisemålsutvikling, opplevelsesbutikker og sommer- og vinterturer.

Begge selskapene ønsker et tettere samarbeid og det vil bli opp til eierne i selskapene hvordan dette samarbeidet skal se ut i fremtiden.

Reiseliv i Sunndal

Sunndal har mange og ulike reiselivsaktører i tillegg til de som driver innen handel- og servicenæringen. Det finnes ca. 45 aktører som driver næring med tilreisende som største kundegruppe. Utfordringer med disse aktørene er, som i mange andre kommuner, at de er relativt små, driver sin bedrift ved siden av en annen jobb og har ikke mye midler til utvikling og utbedringer.

Fordelene med aktørbildet i Sunndal er at det er svært variert, det finnes tilbydere av lokalmat basert på gamle setertradisjoner, campingplasser, hotell og tilbydere av toppturer og andre aktiviteter.

For å hjelpe disse aktørene videre må det oppfordres til samarbeid og de må selge hverandre. Reiselivskoordinatoren og et nytt reiselivsnettverk kan være en slik arena for å oppfordre til denne type arbeid.

Stillingen som sunndalsvert har vært tillagt Aktivum Midt Norge siden september 2011. Fra og med september 2011 til og med februar 2012 i 60 % stilling og etter det og frem til desember 2012 i 80 %. Stillingen har i tillegg vært finansiert gjennom prosjektarbeid. I januar 2012 bevilget Sunndal kommune kr 180 000 til del finansiering av inntil 50 % av lønnskostnadene til arbeidet med ny reiselivsplan, under forutsetning av at næringen selv finansierte resten

For å utnytte apparatet av destinasjons- og landsdelsselskap, og oppnå best mulig markedsføring av vårt område, er det viktig at det finnes en ansvarlig stilling lokalt som tar vare på Sunndals posisjon i disse kanalene. Dette kan gjøres ved å videreføre stillingen som sunndalsvert gjennom å opprette en stilling som reiselivskordinator, og videreføre samarbeidet med Destinasjon Kristiansund og Nordmøre.

Betydning av reiseliv i kommunen

Reiselivsnæringen er allerede en vesentlig næring for Sunndal kommune. Sommeren 2012 hadde kommunen 45.000 gjestedøgn, noe som står for 31 % av alle overnattinger i hele regionen (Kristiansund og Nordmøre). Sunndal hadde henholdsvis 16 % av regionens hotellgjestedøgn og hele 39 % av regionens camping/hyttegjestedøgn.

Disse gjestene står for en betydelig omsetning ut over det som kommer fram i reiselivsstatistikker, og det er et stort potensiale for en økning av denne omsetningen ved å gjøre produktene mer tilgjengelige for tilreisende.

Effekten av turisme på Nordmøre (uten Eide og Gjemnes) var på 936 millioner kroner i 2011. Kjøp av overnattingstjenester utgjør den største posten. Så følger varekjøp, transport, servering, aktiviteter og andre varer/tjenester. For hver krone som ble lagt igjen, ble det i tillegg skapt en indirekte omsetning på 35 øre.

Betydningen av turisme har også store ringvirkninger ut over den rene økonomiske verdiskapningen. Handelstilbudet er mer rikt som følge av denne importen av kjøpekraft. Kultur og aktivitetstilbudet det samme. Både omdømme og kjennskap påvirkes av de produktene reiselivet kan tilby og den markedsbearbeidingen som reiselivsnæringen gjør for å utvikle og selge kommunen som et reisemål.

Det har betydning for identitet og for den stoltheten innbyggerne føler for det man har rundt seg. Det har også betydning for de som vurderer Sunndal som et sted å flytte til, og ta arbeid i.

Tilgrensende prosjekter og institusjoner

En rekke prosjekter og institusjoner vil ha gjensidige positive synergieffekter med et videre reiselivsarbeid som foreslått i foreliggende strategiplan. Blant annet:

- Sunndal nasjonalparksenter
- Attraktive Sunndal
- Opplev Trollheimen
- Seterlandet Sunndal
- Aursjøvegprosjektet
- Nasjonalparkkommuner
- Dovrefjell / Sunndalsfjella nasjonalpark (Dovrefjell nasjonalparkstyre og adm. på Hjerkinne)
- Trollheimen landskapsvernområde (Trollheimen verneområdestyre og adm. i Rindal)
- Oppdal-Åndalsnes på sykkel
- Aursjørittet
- Hydro Cup
- Hundeutstillingen
- Sunndal kulturfestival

Fyrtårn

Styringsgruppen ønsker å peke på fem fyrtårn som skal være med å trekke turister til Sunndal. Disse fyrtårnene bør prioriteres i markedsføringen av Sunndal og tilrettelegges for å utnytte sitt potensiale på best mulig måte.

Åmotan

Åmotan – hvor fire elver møtes, tre av dem i praktfulle fosser utfor juvkanten - er noe av det flotteste norsk natur- og kulturlandskap kan by på. Området er tilrettelagt med parkering, toalett, merkede stier, bruer over Reppa og Grøvu og en brosjyre utarbeidet 2006 av Aktivum, kommunen og lokale aktører er svært populær bl.a. fordi den inneholder kart i stor målestokk med turene inntegnet og beskrevet. Tiltak som bør vurderes:

1. Bruene er helt sentrale for å oppleve Åmotan– det er uklart hvem som er ansvarlig for dem og de trenger vedlikehold oppgradering.
2. Revidere og trykke opp nye opplag av brosjyren.
3. Utvide stisystemet med sti langs Gammelsnøgutu og evt. bru over Svøufallet mot Sveen for å gjøre rundtur mer attraktiv.
4. Utsiktspunkt ved Svøufallet, PMN-tj arbeider med saken sammen med arkitektfirma Bjørbekk og Lindheim. Bedre parkeringsmuligheter, ikke minst for busser. Finansiering blir en utfordring. Kopling til bro i 2.?
5. Kople attraksjonen Åmotan til Sunndalsporten med nasjonalparksentret, Nyheim/Sagtrøa/Gjøra camping, og Vangshaugen. Det er her en kan tjene noe på de besøkende.
6. Etablere fast guidetilbud i høysesong.

Vinnu / Leikvin

Vinnufossen er det høyeste vannfallet på det eurasiske kontinent og blant de ti høyeste i verden.⁷ Den har et stort besøkspotensiale. En godt tilrettelagt rasteplass ligger like ved, men bedre tilrettelegging for besøkende er nødvendig:

⁷ <http://www.worldwaterfalldatabase.com/waterfall/Vinnufossen-766/>

1. Henvisning til parkering der utsikten er best (biler stopper i veien i dag)
2. Skilting fra parkering til beste utsikt, informasjon om fossen på P-plass
3. Sti i terrenget opp mot og så nær fossen som mulig

Leikvin bygdemuseum er i utgangspunktet et trivelig og interessant anlegg med stort potensiale for besøk, bruk og utvikling. Skilting fra RV70 er på plass.

Følgende er under utvikling eller bør utvikles:

1. Museet: Flåstua skal flyttes fra Øksendal til Leikvin i løpet av sommer/høst 2013. Museet er under kontinuerlig utvikling/forbedring.
2. Phillipshagen er overdratt til Sunndal kommune som nå har forvaltningsansvaret.
3. Jernaldergravfeltet ligger også i kulturminneparken. Bedre skilting og tilgjengelighet er nødvendig: Av stien fra Phillipshagen, samt henvisning til parkering på Løykja skole og skilting derfra.

Innerdalen

Kjent som en av landets vakreste daler, frodig og artsrik omkranset av bratte fjell. To lett tilgjengelige turisthytter, både familievennlig og med krevende tur- og klatreruter. Innerdalstårnet og Dronningkrona er to kjente attraktive turmål. Landets første landskapsvernområde, nå en del av Trollheimen landskapsvernområde.

Innerdalen fremheves ofte i markedsføringen av FjordNorge og det finnes flere etablerte aktivitetsprodukt tilknyttet dalen og tårnet allerede i dag.

Aursjøvegen

Aursjøvegen overgår det meste Norge kan by på av spektakulære vegstrekninger. Fjellvegen fra Sunndalsøra i Sunndal kommune til Eidsvåg i Nesset kommune er 121 kilometer og inkluderer en 55 km lang bomvei anlagt i forbindelse med utbyggingen av Aura kraftverk fra 1947.

På denne turen kan du oppleve alpine fjell, godt tilrettelagte stier, Aurstaupet, Mardalsfossen og Eikesdals-vatnet, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, helleristninger, seterliv, Aursjøhytta, Nesset prestegard, Visningsverk Statkraft og mye mer - en opplevelsesrik tur langs Aursjøvegen med bil, sykkel eller til fots.

Driva

Driva er en berømt lakse- og sjøørretelv, men etter infeksjon med *Gyrodactylus salaris* sist på 70-tallet har elva som lakselv fått en alvorlig knekk. På 90-tallet var elva landets kanskje beste sjøørretelv, men i likhet med i resten av landet har sjøørreten gått kraftig tilbake seinere år. Nasjonale myndigheter har som mål å utrydde *G. salaris* fra norske vassdrag. Det foreligger derfor plan for fiskesperre ved Snøva for å legge elven ovenfor brakk for laks og derved utrydde parasitten der. Sjøørret vil bli sluppet opp etter gentesting og desinfeksjon og det vil kunne bli et begrenset fiske på denne ovenfor sperra. Etter brakklegging 5-8 år skal så elva nedenfor sperra og andre vassdrag i systemet bekjempes kjemisk. Totalt vil det gå rundt 15 år fra sperra er bygd til elva (forhåpentligvis) er friskmeldt.

Det har vært tre gode lakseår 2010-11-12. Ungfiskundersøkelser viser det står like dårlig til med rekrutteringen som før, og de gode årene skyldes trolig (slik det var forutsagt av havforskerne) forhold i sjøen. Dette har gitt et oppsving i reiselivsvirksomheter knyttet til fisket, og tilsvarende motstand mot behandlingsplanene.

Slik situasjonen er bør man ha strategier for to scenarier på plass:

1. Med behandling, og vesentlig reduserte fiskemuligheter ovenfor Snøva
2. Uten behandling / fram til behandling

Reiselivsnæringen i Sunndal 2013 – en situasjonsanalyse

For å få et best mulig bilde av status for og mulighetene for reiselivsarbeidet i Sunndal, er det gjennomført en SWOT-analyse. Hele analysen finnes i vedlegg nr. 1 til planen.

Analysen viser at Sunndal har et meget godt naturgitt utgangspunkt for å lykkes som reisemål.

Kommunen har en unik natur og en beliggenhet med lett tilkomst.

Et problem som utpeker seg er at mange av de grunnleggende forutsetningene for at Sunndal som reisemål skal være tilgjengelige for turistene, mangler. Dette gjelder skilting og generell tilrettelegging for (infrastruktur til) opplevelsene. En skulle også gjerne hatt et mer aktivt samarbeid mellom aktørene i reiselivsnæringen.

En rapport utarbeidet av Telemarksforskning⁸ viser hvilke deler av landet som lever med høy sårbarhet i arbeidsmarkedet. Sårbarheten gjelder en kommunes risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen. Ensidige industrikommuner er mest sårbare og Sunndal kommune kommer på tredjeplass i oversikten. En næringsmessig sårbar kommune er kjennetegnet av at den er avhengig av én stor bedrift, har høy sysselsetting i én og samme bransje og har lav inn- og utpendling.

Distriktssenteret mener norske kommuner og regioner kan forholde seg til næringsmessig sårbarhet på tre måter:

- Leve med sårbarheten
- Større bo- og arbeidsmarkedsregioner
- Breder næringsutvikling

For Sunndal sin del kan en mer aktiv satsing på reiseliv og næringsutvikling innenfor reiselivet være en strategi for å bidra til redusere denne sårbarheten.

Dette krever at kommunen tar en aktiv rolle som en tilrettelegger, både når det gjelder infrastruktur og næringsutvikling.

Reiselivsnæringen i Sunndal 2017 – ønsket fremtidsbilde

- Sunndal har markert seg i Fjord Norge som en aktivitetsdestinasjon for de som ønsker ville og vakre naturopplevelser.
Åmotan, Vinnu, Aursjøvegen og Innerdalen er fyrtårnene i Sunndal.
- Opplevelsestilbudet er godt synlig for folk på gjennomreise, besøkende og folk som søker informasjon om opplevelsferie i Norge.
- Følgende opplevelsesprodukter finnes tilgjengelig på faste tidspunkter i sommersesongen:
 - Guiding i Åmotan
 - Guiding i Innerdalen/Innerdalstårnet
 - Opplevelsesprodukter tilknyttet Aursjøvegen
- Tre nye aktører har etablert seg med produkter i Sunndal kommune
- Sunndal har et godt merket rutenett som er lett tilgjengelig også for tilreisende. Oversikt over rutenettet er godt beskrevet på nett og papir.
- Sunndal reiselivsforum er et aktivt nettverk der 80 % av reiselivsbedriftene er medlemmer. Sunndal reiselivsforum er med på å fremme og ivareta medlemmenes interesser ved å stimulere, utvikle og styrke reiselivsnæringen i kommunen samt arbeide aktivt med rammevilkår og reiselivspolitiske saker.
- Sunndal skal ha en økning av antallet gjestedøgn som ligger over snittet for Nordmøre.

⁸ Sårbar eller robust? Sårbarhetsindeksen 2012: En analyse av norske kommuners næringsmessige sårbarhet, Knut Vareide, TF-notat nr. 57/2012

- Det er gjennomført fire kurs fra Innovasjon Norges kurskalender for aktørene.
- Det er et tett samarbeid mellom Sunndal og kommunene Nesset og Rauma for felles utvikling og salg av reiselivsprodukter.
- Prosessen med å friskemelde Driva er i gang. På lengre sikt skal Driva være en frisk og attraktiv lakseelv som produserer 30 tonn med laks.
Mens Driva behandles jobbes det aktivt med opprustning av produktet Driva.

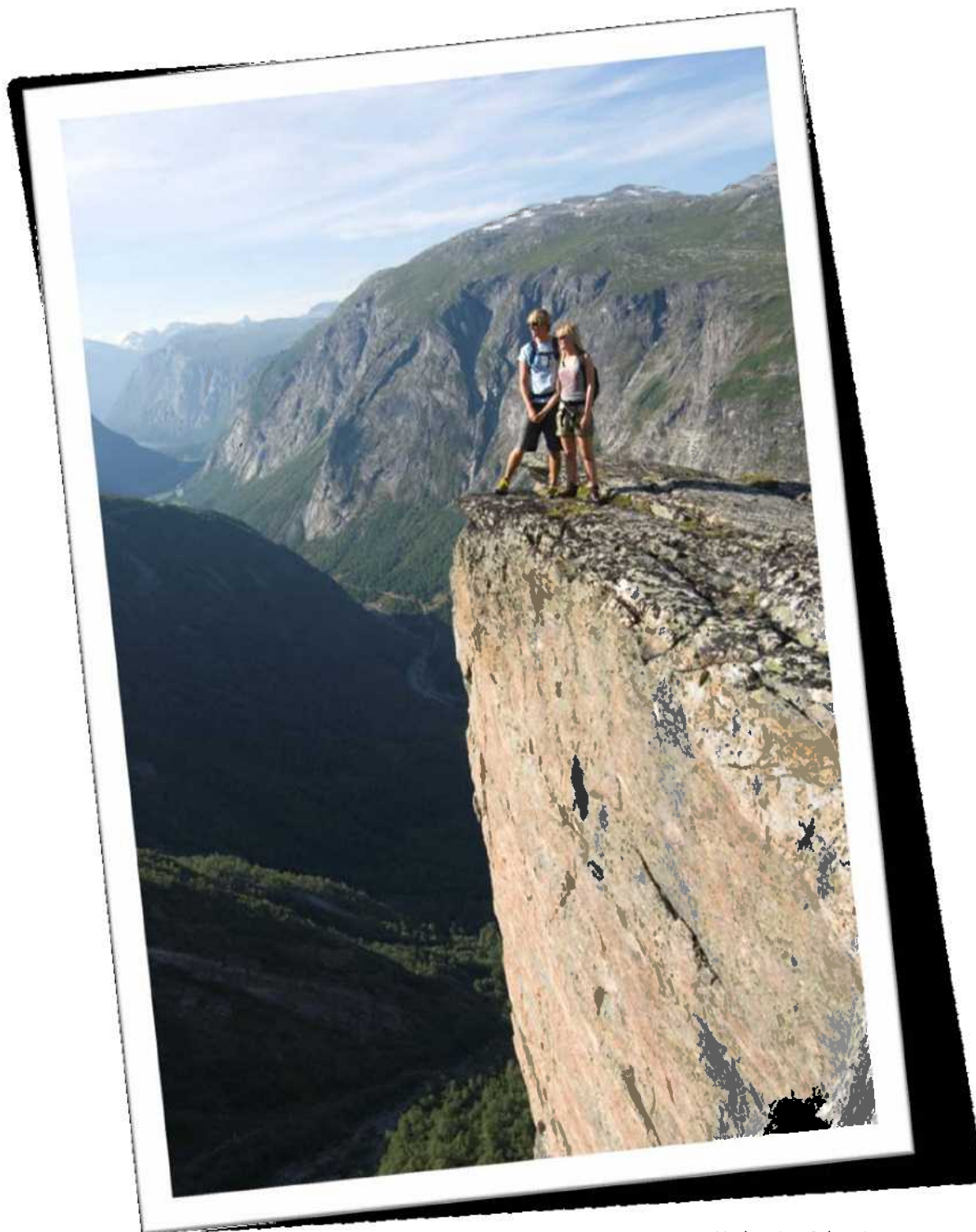

Foto: Terje Rakke/Nordic Life/Fjord Norge

Mål og strategier 2013-2016

I arbeidet er det lagt til grunn en langsiktig visjon om at Sunndal skal være en ledende reiselivskommune på Nordmøre. I planperioden legges imidlertid tre hovedmål, med tilhørende delmål til grunn. Videre er strategiene knyttet til delmålene. I tiltaksdelen skisseres tiltak innenfor strategiområdene for å nå målene.

Situasjonsanalysen viser at det på kort sikt er behov for å få etablert et solid fundament for reiselivsnæringen, både med tanke på infrastruktur/tilrettelegging, overordnet profilering og samarbeid/miljø innenfor næringen. Gruppen ønsker derfor å prioritere tiltak innenfor disse områdene framfor store visjonære prosjekter. Gruppen er av den oppfatning at dette er helt nødvendig for å etablere og videreutvikle Sunndal som reiselivskommune. Det er imidlertid kommet opp og diskutert mange gode forslag som kan tas med i det langsiktige arbeidet (se vedlegg 2).

Visjon/langsiktig mål

"Sunndal skal være en **ledende reiselivskommune** på Nordmøre tuftet på **positive opplevelser med høy kvalitet** for fastboende og besøkende og **lønnsomhet** innenfor næringen".

Hovedmål

1. Sunndal skal i perioden 2013-2016 etablere **et solid fundament** for reiselivsnæringen og ha en **økning i antall besøkende** og en **samlet vekst i reiselivsomsetningen**.
2. Sunndal skal framstå som et **attraktivt reisemål** gjennom å tilby **gode opplevelser** basert på vill og vakker natur, lokal kultur, tradisjon og næring.

Delmål

1. Sunndal skal **fremstå tydeligere** som reisemål enn i dag.
2. Sunndal skal ha **godt tilrettelagte tilbud og bedret infrastruktur** innenfor reiselivet.
3. Sunndal skal **legge til rette for etablering** av nye aktører og produkter.

Beskrivelse av delmål

1. Sunndal skal fremstå tydeligere som reisemål enn i dag
Sunndal har ingen klar posisjon som reisemål pr i dag. Ved hjelp av den nye grafiske profilen utarbeidet av attraktivitetsprosjektet bør Sunndal jobbe med profilering av kommunen, med stoppeeffekter på Sunndalsøra og andre steder i Sunndal, det bør informeres om kommunen på alle innfartsårer og alle i kommunen bør vite hva Sunndal kommune står for som reisemål.
2. Sunndal skal ha godt tilrettelagte tilbud og bedret infrastruktur innenfor reiselivet
Kommunen har utallige turmuligheter, om det skal være for vandring, sykkel, ski, bil eller annet. De beste av disse turene må bør gjøres mer kjent og tilgjengelige ved hjelp av skilting og beskrivelser. Attraksjoner bør også gjøres bedre tilgjengelig ved hjelp av skilting, informasjonsskilt på rasteplasser og andre steder.
3. Sunndal skal legge til rette for nye aktører og produkter.
Kommunen kan legge til rette for at antallet aktører og helhetlige reiselivsprodukter øker. Fokus på produktutvikling vil styrke kommunen som reisemål og gjøre kommersialiseringen av reiselivet enklere.

Strategier

For å nå disse delmålene vil følgende strategier bli fulgt:

Profilering og markedsføring

For å møte den økende konkurransen er det nødvendig for Sunndal å være synlig og offensiv i markedet. Profilering og markedsføring av Sunndal som reisemål er avgjørende for reiselivsnæringenes mulighet til å hente ut det potensialet som ligger i markedet. Samtidig er dette fellesgoder som næringene ikke har de nødvendige incentiver til å finansiere og som derfor krever offentlig finansiering.

Tilrettelegging/infrastruktur

Infrastrukturen i kommunen skal legge til rette for bruk av området, om det er natur eller andre fasiliteter. Manglende infrastruktur gjør det vanskelig å utnytte ressursene for aktørene. Utbedring av infrastruktur er et løft som det er vanskelig for enkeltaktører eller næringen å ta på egenhånd.

Videreutvikling av fyrstårn/satsningsområder

Man kan ikke markedsføre alt kommunen har å by på til potensielle besøkende. Det må velges ut fyrstårnprodukter som trekker oppmerksomhet og besøkende til området, og deretter vise mangfoldet i tilbudet.

Produktutvikling

Et av problemene innenfor reiselivsbransjen er å kommersialisere den flotte naturen kommunen har å by på. Det må utvikles produkter som kan være med på å trekke folk til området, få de til å bli lenger og å få de til å bruke penger når de er her.

Kompetanseutvikling/kvalitet

For å øke kvaliteten og kunnskapen om det vi har å tilby er det viktig å jobbe med kompetanseutvikling. Dette gjelder både næringen selv og næringer som grenser opp til reiseliv.

Organisering

Samarbeid blant aktørene samt opp mot andre bransjer er avgjørende for å få på plass en bærekraftig næring. I en næring med vekst problemer behøves det også en motor som kan drive utviklingen videre.

Riktig organisering vil skape gode møteplasser og gjøre ansvarsfordelingen mer oversiktlig.

Handlingsplan/tiltaksplan med budsjett for planperioden 2013 til 2016

Tiltaksplanen er laget med bakgrunn i strategiene for å nå delmål og hovedmål. Tiltakene er satt opp i prioritert rekkefølge.

Reiselivskordinator
Status: Stillingen som sunndalsvert har vært organisert gjennom Aktivum Midt-Norge AS. Aktivum opphørte som selskap 31.12.12. En midlertidig løsning gjennom SUNS er på plass første halvår 2013.
Formål: Reiselivskordinatoren er i strategiplanen for reiseliv tiltenkt en sentral rolle som pådriver av de forskjellige tiltakene i planen. Dette er gjort fordi reiselivsforum i sin nåværende form trenger støtte for å være pådriver for næringen. Planen må sikre finansiering av og tilsetning i stilling som reiselivskordinator. Stillingen må også ha sterkt fokus på produkt- og reisemålsutvikling.
Beskrivelse av tiltaket: Oppgavene tilsvarer 100 % stilling og anbefales finansiert gjennom Sunndal kommune, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre og eksterne prosjekter. Reiselivskordinator er ansvarlig for oppfølging av og gjennomføring av reiselivsplanen, oppfølging av aktører og nettverket og produktutvikling.
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune og Destinasjon Kristiansund og Nordmøre.
Fremdriftsplan: På plass snarest.
Økonomi: Sunndal kommune har benyttet midlene som blir tilbakeført fra Destinasjon Kristiansund og Nordmøre til å finansiere turistinformasjonen to måneder i året. Gruppen vurderer det som det viktigste tiltaket i planen å få på plass en reiselivskordinator, og anbefaler at midlene i stedet benyttes til denne stillingen. Resterende finansieres fra Sunndal kommune og gjennom prosjektmidler.
Merknader: Se vedlegg 3 for en gjennomgang av alternativer som ble diskutert i gruppen. Gruppen mener det bør inngås en samarbeidsavtale mellom Sunndal kommune og Destinasjon Kristiansund og Nordmøre om opprettelse og drift av denne stillingen. Stillingen skal både jobbe med regionale og lokale saker. Det er ønskelig at næringen selv skal kunne finansiere denne stillingen på lang sikt, gjennom Sunndal reiselivsforum, men styringsgruppen ser ikke at dette er realistisk å få til i denne planperioden.
Turistinformasjon
Status: Sunndal turistinformasjon har ikke fungert optimalt de siste årene. Usikkerhet rundt plassering, bemanning osv. har gitt et dårligere tilbud enn ønsket. Turistinformasjonen har vært drevet av Aktivum Midt-Norge i 10 måneder i året, utenom sesong. For dette har Aktivum mottatt kr 50 000,- i året fra kommunen. Tilskuddet fra kommunen til driften av turistinformasjonen har vært det samme siden 2005. Arbeidsoppgavene har vært ivaretatt gjennom Aktivums kontorfasiliteter og med Aktivums ansatte. I sesong har Sunndal kommune de siste årene stått ansvarlig for drift, ansettelse og fasiliteter. Dette dekkes gjennom midler fra Destinasjon Kristiansund og Nordmøre. Aktivum har vært ansvarlig for tilrettelegging og delvis for opplæring av turistvertene i sesong. Regjeringens nye reiselivsstrategi, Destinasjon Norge, antyder at kommunene selv må ta ansvar for drift av turistinformasjonen i fremtiden ⁹ .
Formål: Turistinformasjonen skal synliggjøre tilbudet i Sunndal kommune, få turistene til å stoppe, være lenger og å legge igjen mer penger i kommunen. T-Infoen skal bidra til at Sunndal kommune fremstår tydeligere som reisemål og å øke omsetningen hos reiselivsaktørene.
Beskrivelse av tiltaket: Gruppens anbefaling er at løsningen i kulturhuset videreutvikles. Se vedlegg 4 for utredning av alternative løsninger
Ansvar for gjennomføring: Reiselivskordinator og kultursjef / kulturhusleder

⁹ Se avsnitt om Hovedtrender og reiselivsstruktur: Destinasjon Norge (Nasjonal strategi for reiselivsnæringen)

Fremdriftsplan: Turistinformasjonen blir i kulturhuset i 2013 og løsningen videreutvikles.
Økonomi: Gruppen anbefaler at Sunndal kommune tar ansvaret for driften av turistinformasjonen.
Merknader:

Revitalisering av nettverk for reiseliv i Sunndal
Status: Sunndal reiselivsforum omfatter et fåtall av reiselivsbedriftene i Sunndal kommune. Det er behov for et sterkere nettverk innenfor næringen.
Formål: For å utvikle flere helhetlige reiselivsprodukter og få en solid og bærekraftig næring er det behov for et sterkere reiselivsnettverk i kommunen.
Beskrivelse av tiltaket: Etablering av Sunndal reiselivsforum etter samme mal som Sunndal handelsforum. Formalisere samarbeidet med Sunndal næringsforening.
Ansvar for gjennomføring: Næringen
Fremdriftsplan: Fortløpende
Økonomi:
Merknader:

Skilting av Statens vegvesen
Status: Skiltplan ble utarbeidet i forrige reiselivsplan.
Formål: Bidra til et bedre tilrettelagt tilbud og synliggjøring av attraksjoner, aktiviteter og annet i Sunndal kommune som gjør at kommunen fremstår tydeligere som reisemål.
Beskrivelse av tiltaket: Skilting utført av Statens vegvesen til: <ul style="list-style-type: none"> • Innerdalen • Åmotan • Aursjøvegen • Grøvudalen • Leikvin kulturminnepark • Vinnufossen • Sunndal nasjonalparksenter • Hanen-bedrifter • Utsiktspunkt – skilting av utsiktspunkt (Viewpoint ahead) • Rasteplasser med informasjonsskilt (se punkt om velkomst- og informasjonsskilt)
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune
Fremdriftsplan: Hele perioden
Økonomi: Statens vegvesen betaler egne skilt
Merknader:

Velkomst- og informasjonsskilt
Status: Mangler velkomstskilt inn til kommunen. Informasjonstavlene er slitt og utdaterte. Sunndal kommune har også fått ny profil som bør brukes. Det er gjennomført arbeid med skilting i regi av prosjektet Opplev Trollheimen.
Formål: Sunndal kommune skal fremstå tydeligere som reisemål
Beskrivelse av tiltaket: Informasjonstavler: Nye informasjonstavler langs rv. 70 og fv. 62. Disse må inneholde informasjon om attraksjoner i nærheten, Sunndals historie, sunndalssamfunnet osv. Der tavlene settes opp må det også komme rasteplasser (med grunn til å stoppe) og skilting. Hols skeiet / rasteplassen under Vinnu anbefales som ett av stedene for informasjonsskilt. Ta ned gamle skilt.

Velkomstskilt: Velkomstskilt ved innfartsårene til kommunen
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune v/attraktivitetsprosjektet
Fremdriftsplan: Gjennomføres snarest
Økonomi: Finansieres av Sunndal kommune. Attraktivitetsprosjektet er med på finansiering.
Merknader: Sunndals nye profil og logo. Informasjonstavler, skilt, bannere og markedsmateriell må bære preg av en helhetlig tankegang.

Skilting av turstier
Status: Sunndal har mange flotte turmuligheter, men det er generelt dårlig skiltet og ikke godt nok kjent for andre enn lokalbefolkningen. Dette tiltaket er en del av plan for idrett og friluftsliv. Det er også ønskelig fra et folkehelseperspektiv å legge bedre til rette for turgåere.
Formål: Synliggjøring av turtilbudet for bedre tilrettelegging og infrastruktur.
Beskrivelse av tiltaket: Skilting av turstier basert på universell merking, som innebærer kjente symboler og gradering av turens vanskelighetsgrad. Gjøres i samarbeid med Nordmøre og Romsdal Friluftsråd og det søkes penger om skilting fra Gjensidigestiftelsen. Skilting i forbindelse med satsningsområdene i punkt 3 prioriteres, samt sommer- og vintertur gjennom samarbeidsprosjektet i destinasjonsselskapene og området ved Leikvin. <ul style="list-style-type: none">• Skilting av turstier• Skilting av sykkelstier• Skilting av skiløyper og utgangspunkt for mye brukte skiturer
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune
Fremdriftsplan: Det arbeides for medlemskap i Friluftsrådet. Eventuell igangsetting av skilting gjøres da i samarbeid med Friluftsrådet. Sunndal kommune v/kulturtenesten og folkehelsekoordinator følger opp saken.
Økonomi: Medlemskap i Friluftsrådet ca. kr 55 000 pr år. Kostnader til skilting søkes dekket gjennom Gjensidigestiftelsen.
Merknader: Det bør være en god dialog mellom reiselivskoordinator og folkehelsekoordinator ved valg av turmål, slik at de dekker behovet både for lokale og tilreisende brukere.

Tilrettelegging for parkeringsplasser
Status: Ved økt bruk av populære turmål blir det også større behov for parkeringsplasser der turene starter.
Formål: Bedre tilrettelegging og infrastruktur for å stimulere til økt bruk av turmålene.
Beskrivelse av tiltaket: Tilrettelegging av parkeringsplasser ved start på tur til Dronninga (Dalsbø/Virum), i Åmotan, Innerdalen og Vinnu. Også parkeringsplasser ved informasjonsskilt.
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune
Fremdriftsplan:
Økonomi: Sunndal kommune
Merknader:

Fyrtårn (Åmotan, Innerdalen, Aursjøvegen, Vinnu/Leikvin, Driva)
Status: Beskrevet i avsnitt om Fyrtårn i Sunndal kommune
Beskrivelse av tiltaket: <ul style="list-style-type: none">– Merking av stier i forbindelse med fyrtårnene– Utvikling av parkeringsplasser– Utvikling av rasteplass ved Vinnu (turiststi, skilting, kikkert, panoramaskilt med merking av fjelltopper osv.)

<ul style="list-style-type: none"> – Skilting fra hovedvei der dette ikke er på plass – Fokusområder for markedsføring – Fokus på produktutvikling tilknyttet disse områdene
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune
Fremdriftsplan:
Økonomi: Sunndal kommune
Merknader:

Utvikle vertskapsfunksjonen hos førstelinjepersonellet
Status: Kunnskap om hverandre som handels- eller reiselivsaktører, samt hva Sunndal har å tilby en turist er mangelfull.
Formål: Fremstå tydeligere og øke omsetning og besøk ved å ha kunnskap om og å framsnakke hverandre.
Beskrivelse av tiltaket: Samarbeid med Sunndal handelsforum om kursing av førstelinjepersonell. Innhold bør være både salg/service og lokalkunnskap.
Ansvar for gjennomføring: Handelsforum / Sunndal reiselivsforum / SUNS / Attraktivitetsprosjektet
Fremdriftsplan: Gjennomføres før 1.7.2014
Økonomi: Det søkes støtte gjennom Innovasjon Norge samt en deltakeravgift.
Merknader:

Kurs i produktpakking
Status: Det tilbys i liten grad helhetlige produkter knyttet til arrangementer, tema, årstid osv. i Sunndal. Noen aktører er imidlertid i gang med å tilby slike pakker. Det er etterspørsel etter slike pakker og et stort potensial for utvikling og økt omsetning innenfor dette i Sunndal. Spesielt i tilknytning til satsningsområdene i punkt 3. ønsker man flere produkter utviklet.
Formål: Skape flere helhetlige produkter og økt omsetning ved å øke kompetanse om riktig pakking, salg og distribusjon av egne produkter
Beskrivelse av tiltaket: Gjennomføre av kurs i produktpakking for aktørene sammen med Innovasjon Norge (se tiltak under kompetanseutvikling). Workshop for næringen der produktutvikling og pakking er tema.
Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator
Fremdriftsplan: I løpet av 2013
Økonomi: Det søkes om støtte til kurset gjennom Innovasjon Norge, samt at deltakere betaler en liten egenandel.
Merknader:

Innføring i støtteordninger
Status: Det finnes utallige støtteordninger som skal stimulere næringslivet. Dette er uoversiktlig og lite kjent blant aktørene.
Formål: Skape flere helhetlige reiselivsprodukter ved å øke kunnskapen om de forskjellige fond og støtteordninger som finnes.
Beskrivelse av tiltaket: Knytte næringen tettere opp til SUNS/Hoppid som kan bistå aktørene på dette området.
Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator og SUNS/Aura Næringshage
Fremdriftsplan: Gjennomføres høsten 2013
Økonomi:
Merknader:

Arrangere workshop i forkant av større arrangementer
Status: Sunndal har mange gode arrangementer som tiltrekker seg et stort publikum også tilreisende.
Formål: Tilby flere helhetlige produkter og øke omsetning ved å utnytte effektene av de mange arrangementene i kommunen.
Beskrivelse av tiltaket: Arrangere workshops i forkant av større kulturarrangementer for å kunne utnytte arrangementet fullt ut.
Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator og Sunndal reiselivforum
Fremdriftsplan:
Økonomi:
Merknader:

Opprettholde medlemskap i Destinasjon Kristiansund og Nordmøre
Status: Sunndal kommune er medlem av Destinasjon Kristiansund og Nordmøre. Gjennom DKN får Sunndal kommune regional, nasjonal og internasjonal markedsføring.
Formål: Videreføring av samarbeidet med Destinasjon Kristiansund og Nordmøre, og derigjennom med Fjord Norge og Visit Norway, for å øke besøket til kommunen og fremstå som tydeligere i markedet.
Beskrivelse av tiltaket: Opprettholde medlemskapet
Ansvar for gjennomføring: Sunndal kommune
Fremdriftsplan: Avtalen går til oppsigelse.
Økonomi: 350.000 (2012)
Merknader:

Etablere møteplasser mellom kultur og reiseliv
Status: Det finnes mange overlappende områder og felles interesser mellom kultur og reiseliv. Det er ønske fra begge sider om en tettere dialog for felles beste.
Formål: Skape flere helhetlige reiselivsprodukter og økt omsetning tilknyttet kulturarrangementene i kommunen.
Beskrivelse av tiltaket: Gjennomføre forum for reiseliv og kultur i midten av mars hvert år.
Ansvar for gjennomføring: Næringen og Sunndal kommune v/kulturtjenesten
Fremdriftsplan: Hvert år.
Økonomi: -
Merknader:

Etablere møteplasser mellom handel og reiseliv
Status: Det finnes mange overlappende områder og felles interesser mellom handel og reiseliv. Det er ønske fra begge sider om en tettere dialog for felles beste.
Formål: Skape flere helhetlige reiselivsprodukter og økt omsetning gjennom tettere samarbeid mellom handelsnæringen og reiseliv.
Beskrivelse av tiltaket: Samarbeid og dialog om felles prosjekter som skaper aktivitet og stoppeffekter på Sunndalsøra.
Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator, reiselivsforum og handelsforum
Fremdriftsplan: Gjennomføre forum for reiseliv og kultur i midten av mars hvert år.
Økonomi: -
Merknader:

Annen kursing av aktører gjennom Innovasjon Norge

Status: Aktører ønsker økt kompetanse innen forskjellige tema.

Formål: Skape en solid og bærekraftig næring ved å øke kompetansen blant aktørene.

Beskrivelse av tiltaket: Synliggjøre kurs fra Innovasjon Norge og andre for aktørene, være pådriver for gjennomføring av kurs.

Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator

Fremdriftsplan: Målsetning om gjennomføring av et kurs i året i planperioden.

Økonomi: Det søkes om støtte fra Innovasjon Norge til gjennomføring av kurs. Deltakere betaler egenandel.

Merknader:

Guidepool

Status: Det er et behov for guider for aktørene, men behovet er ikke stort nok enda til å ansette egne guider. Mange enkeltpersoner og organisasjoner sitter allikevel på mye kunnskap og kan brukes til guiding.

Formål: Skape flere helhetlige produkter ved å gi aktørene en enkel oversikt over guider i Sunndal kommune.

Beskrivelse av tiltaket: Kartlegge og lage en guidepool som kan brukes av alle aktører i Sunndal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Reiselivskoordinator

Fremdriftsplan: Klar til sommersesongen 2014.

Økonomi: -

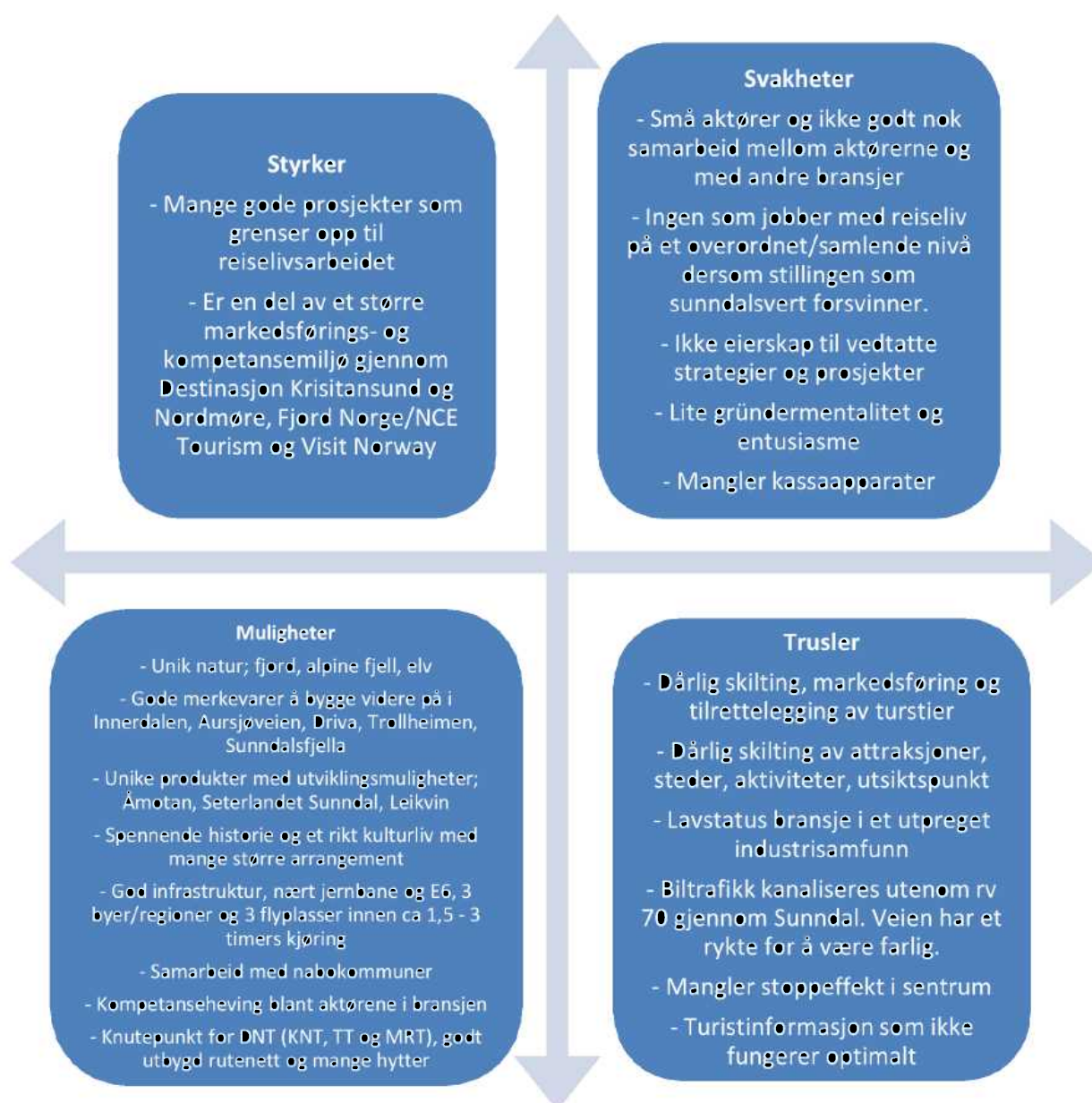
Merknader:

Foto: Øyvind Leren/Destinasjon Kristiansund og Nordmøre

Vedlegg 1 – SWOT-analyse av Sunndal som reisemål

Metoden består av en ekstern analyse (muligheter og trusler) på makronivå (økonomiske, teknologiske, juridiske, demografiske, politiske, sosiale og kulturelle forhold) og på aktørnivå (kunder, konkurrenter, leverandører og distributører), og en intern analyse (sterke og svake sider) der en søker å identifisere forhold som kan videreutvikles til varige konkurransefortrinn og forhold som kan svekke konkurranseevnen.

Vedlegg 2 – Idebank

Idebanken er en samling av mer ambisiøse mål som må vurderes fremover i det videre reiselivsarbeidet.

- Prestegardsfjøset: Kan dette bli en storstue/ stoppeffekt i fremtidens Sunndalsøra?
- Driva: Hvordan skal vi utvikle tilbudet langs elven slik at vi vinner konkurransen om fiskerne når elva er friskmeldt?
- Jordalsgrenda, Videreutvikling av tilbud sett i sammenheng med hytteutbyggingen.
- Vettafjellet, kan dette bli Sunndals byfjell? Vei helt til topps?
- Gjenåpne togbane opp Litldalen for turistformål.
- Rovfuglkikking – og fotografering
- Utvikle turisme rundt geo-hazards (flom og ras) Snu en negativ oppfatning: Mange er interessert i disse fenomenene og vil oppleve / se på nært hold – utnytte dette!
- Mulighetsstudie Trallebanen
- Mulighetsstudie for en gondol til Furunebba
- Aktivitet på Trekanten
- Monument i sentrum for å vise kommunens varmerekorder
- Utvikle Leikvin kulturminnepark til å bli et opplevelsessenter for området

Foto: Thomas Negård/Sjiraff Kommunikasjon/Contrast Adventure

Vedlegg 3 – Reiselivskoordinator

Organisasjonsmodellen for norsk reiseliv ble synliggjort under punktet Reiselivsstruktur i innledningen av planen.

For å sikre en markedsrettet reisemålsutvikling trenger Sunndal kommune en form for stedsadministrasjon (koordinator) som ivaretar helheten og som eier rammeverket som utarbeides som styringsverktøy for utviklingen; strategiplanen. Det anbefales at funksjonen reiselivskoordinator opprettholdes i en permanent 100 % stilling for å fylle dette behovet.

Det anbefales at Sunndal kommune organiserer sitt reiselivsarbeid på denne måten:

Reiselivskoordinatoren er tiltenkt et ansvar for vertskapsrollen, informasjon, markedskunnskap og produktutvikling lokalt. Denne vil ha pådriverrollen og ha et eierforhold til strategiplanen med et koordineringsansvar for at tiltakene i handlingsplanen blir gjennomført.

Gruppen ønsker å endre tittelen på stillingen fra sunndalsvert til reiselivskoordinator eller lignende. Alternative løsninger som ble diskutert:

- 100 % ansatt i Sunndal kommune
- Ansatt i Sunndal næringselskap
- Ansatt i Sunndal kommune og næringen
- Ansatt i nytt selskap
- Ansatt i Sunndal reiselivsforum
- Finansierte av Sunndal kommune, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre og andre prosjekt.

Valg og begrunnelse

Gruppen ser det ikke som realistisk at næringen får ansvaret for å finansiere en slik stilling i 100 %, selv om dette ideelt sett hadde vært den beste løsningen. Strategiplanen har som mål å få reiselivsnæringen mer lønnsom og ønsker derfor at Sunndal kommune tar ansvar for denne utviklingen ved å delfinansiere stillingen. I et langsiktig perspektiv er det ønskelig at næringen selv ser nytten av og tar over finansieringen av en koordinator.

Gruppen anbefaler at midlene som tilbakeføres fra Destinasjon Kristiansund og Nordmøre, omdisponeres fra drift av turistinformasjonen, til å være en delfinansiering av denne stillingen.

Vedlegg 4 – Turistinformasjon

Styringsgruppen har vurdert følgende løsninger:

- Eget bygg på Trekanten
- Sunndalsøra hotell, rom ved resepsjonen
- Sunndalsøra hotell, eget lokale mot busstasjonen
- Kulturhuset, bruk av kontoret som i dag tilhører kulturhusleder
- Kulturhuset, som i dag med reiselivskoordinator som ansvarlig utenom sommeren
- Servicekontoret
- Lokale i tilknytning til AMFI
- Servicetorget i kommunen

Valg og begrunnelse

Gruppen går for å utbedre dagens løsning med turistinformasjonen i kulturhuset. Dette er valgt fordi det ønskes en langsiktighet og forutsigbarhet rundt t-infoen. Dersom t-infoen skal flyttes må det være til en klart bedre og varig løsning, gruppen ser ikke noen andre slike løsninger pr i dag. Det understrekes allikevel at løsningen må videreutvikles til beste for de besøkende.

Midlene som er tilbakeført fra Destinasjon Kristiansund og Nordmøre har frem til nå vært brukt til å finansiere drift av t-info to måneder av året. Det anbefales at disse midlene i stedet brukes til produkt- og reismålsutvikling, gjennom stillingen som reiselivskoordinatoren, og at Sunndal kommune overtar ansvaret for turistinformasjonen.

Fremtidsplaner

Gruppen ønsker at det bygges et signalbygg på "trekanten" i sentrum som skal fungere som turistinformasjon.

Annet innhold i bygget kan være:

- Offentlig toalett
- Kafe
- Fjellstyre
- Sunndalsvert og ferievikarer
- Kontor for arrangement (Kan lånes av lag/organisasjoner). Kan være aktuelt ved slik som Aursjørrittet, solfest, aktiviteter på trekanten osv.)
- Egen salgsbod/rom i huset for Marys venner om sommeren for loppemarked, til bruk ved arrangement eller andre.
- Salg av suvenirer, lokalmat, aktiviteter
- Få laget små versjoner av Sunndalstroll for salg.
- Ha aktiviteter på området
- Monument for å vise kommunens varmerekorde (som kan oppdateres)
- En stor statue av Sunndalstrollet med fisk (stein eller metall?) og et skilt med vekt etc. av den største laksen tatt i Driva.

Vedlegg 5 – Utvikling antall gjestedøgn

Utvikling reiselivsbedrifter - gjestedøgn - sommer 2010-2012 (jun-aug)¹⁰

Kategori: Hotell

Overnattinger	2010	2011	2012	%
Nordmenn	6 172	5 302	7 983	86
Utlendinger	1 402	1 212	1 194	14
Totalt	7 574	6 514	9 177	100

Kategori: Campingplasser og Hyttegrender

Overnattinger	2 010	2 011	2 012	%
Nordmenn	18 795	16 386	28 583	78
Utlendinger	7 263	7 147	7 600	22
Totalt	26 058	23 533	36 183	100

Kategori: Alle kategorier - totaltall

Overnattinger	2 010	2 011	2 012	%
Nordmenn	24 967	21 688	36 566	80
Utlendinger	8 665	8 359	8 794	20
Totalt	33 632	30 047	45 360	100

Viktigste markeder

Overnattinger	2 010	2 011	2 012	%
1. Norge	24 967	21 688	36 566	80
2. Sverige	2 677	2 441	2 755	7
3. Tyskland	1 871	1 885	2 288	6
4. Nederland	1 487	1 250	1 084	2
5. Danmark	650	765	951	2
6. Andre	1 980	2 018	1 716	3
Sum trafikk	33 632	30 047	45 360	100

¹⁰ Tall fra SSB /Klaas van Ommeren, Dovrefjell nasjonalparkstyre

ST 27/2013 Eventuelt